

รายงานวิจัย

ปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาต่อพฤติกรรมการออม ของสตรีในชุมชนเมืองยากจน

(Social and Psychological Factors towards
Women's Saving Behaviors in Urban Poor Communities)

โดย

นางสาวหทัยรัตน์ มาประณีต

ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

งบประมาณเงินรายได้คณะสังคมศาสตร์ ประจำปี 2549

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

Abstract

ประกาศคุณูปการ

สารบัญตาราง

สารบัญรูปภาพ

บทที่ 1	บทนำ	1
	ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
	ระเบียบวิธีวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	สมมติฐานการวิจัย	5
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	ความรู้เกี่ยวกับการออม	7
	ความหมายของการออม	7
	ระบบการออมของประเทศไทย	8
	รูปแบบการออม	10
	จุดประสงค์การออม	14
	พฤติกรรมการออม	20
	แนวคิดการออมทางเศรษฐศาสตร์	22
	ทฤษฎีรายได้สมบูรณ์	22
	ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต	25
	ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังกับพฤติกรรมการออม	27
	ทฤษฎีเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการออม	37
	ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร	38
	ทฤษฎีต้นทุนใจธรรม	42
	การมุ่งอนาคตและควบคุมตน	43

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	ความเชื่ออำนาจในตน	47
	เจตคติต่อการประหยัดกับพฤติกรรมการออม	48
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย	53
	ขอบเขตของการวิจัย	53
	สมมติฐานการวิจัย	54
	กลุ่มตัวอย่าง	55
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
	วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล	61
	การวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
	ลักษณะทางชีวสังคมภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	63
	รูปแบบ จุดมุ่งหมาย และพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง	75
	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ	
	จิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง	75
	การวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ	
	ปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์	
	และพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง	76
	การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ	
	จิตลักษณะตามสถานการณ์ กับพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง	78
	การทดสอบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออม	80
	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจาก t-Test และ F-Test	
	จำแนกตามตัวแปรชีวสังคมและภูมิหลัง	80
	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจาก t-Test จำแนกตามตัวแปร ...	
	ตามสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์	85
	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ	87
	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบรวมจำแนกตามปัจจัยตาม	
	สถานการณ์ ตัวแปรจิตลักษณะ และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์	87

สารบัญ (ต่อ)

	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบรวม โดยตัวแปรตามสถานการณ์	
	จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์	88
บทที่ 5	การสรุปและอภิปรายผล	91
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน	91
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1	91
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2	92
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3	92
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 4	93
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 5	93
	ข้อดีของงานวิจัย	94
	ข้อจำกัดของงานวิจัย	94
	ข้อเสนอแนะ	95
	ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการออมเงินของสตรี	95
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	96
	บรรณานุกรม	97
	ภาคผนวก	103
	แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	104
	ประวัตินักวิจัย	119

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ร้อยละการยอมรับบุคคลที่ร้ายได้.....	1
2	ร้อยละของจุดประสงค์ของการอบรมในปีพ.ศ. 2536 และ 2541	17
3	ร้อยละของจุดประสงค์ในการอบรมของครัวเรือนในประเทศออสเตรเลีย	
	จำแนกตามอายุและจำนวนบุตร ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 -1999	18
4	จำนวนและร้อยละตามลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	64
5	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ	
	จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมกรอบรมของกลุ่มตัวอย่าง	77
6	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตามพฤติกรรมกรอบรมของกลุ่มตัวอย่าง	78
7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ	
	จิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมกรอบรมของกลุ่มตัวอย่าง	79
8	ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรอบรมจาก t-Test และ F-Test จำแนกตามชีวิตสังคม	
	และภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	81
9	ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรอบรมจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์	
	จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง	86
10	ผลการทำนายพฤติกรรมกรอบรมจำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ	
	และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบรวม	88
11	ผลการทำนายพฤติกรรมกรอบรมโดยตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ	
	และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบรวม	89

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพ		หน้า
1	โครงสร้างระบบการออมของประเทศไทย	9
2	การบริโภคและการออมในวัฏจักรชีวิตตามแนวคิดของ Modigliani, Ando, & Brumberg	27
3	ทฤษฎีต้นทุนไม่จรรยาธรรม	43
4	การวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมการออมด้วยรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม	54

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาของพฤติกรรมการออมของสตรีในเขตชุมชนเมืองยากจน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอยู่ในรูปของแบบสอบถามสำหรับสตรีในชุมชนเมือง 4 แห่ง ได้แก่ (1) ชุมชนบ้านพักองค์การทอผ้า (2) ชุมชนยาดอง (3) ชุมชนลาดพร้าว 80 และ (3) ชุมชนริมทางโค้งรถไฟโคก รวมจำนวน 184 คน

สำหรับตัวแปรที่นำมาศึกษาครั้งนี้ประมวลจากหลักฐานทางทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ตัวแปรอิสระประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ (1) ปัจจัยตามสถานการณ์ คือ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม (2) ปัจจัยจิตลักษณะ ประกอบด้วย การมุ่งอนาคต-ควบคุมตนและความเชื่ออำนาจในตน (3) ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ เจตคติต่อการประหยัด และ (4) ปัจจัยชีวสังคมและภูมิหลังที่มีต่อพฤติกรรมการออม ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกวัยพึ่งพิงในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และวัตถุประสงค์ของการออม ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการออม ผลการศึกษาที่สำคัญ 6 ประการ มีดังนี้

1. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลังของสตรีในเขตชุมชนเมืองยากจน ที่มีต่อพฤติกรรมการออม พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสตรีที่มีอายุน้อยกว่าและเท่ากับ 30 ปี มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการออมน้อยที่สุด และสตรีที่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี มีมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการออมสูงที่สุด

2. สตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม

3. สตรีที่มีความเชื่อในอำนาจตนสูง มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม

4. ปัจจัยตามสถานการณ์ คือ คือ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม สามารถทำนายพฤติกรรมการออมของสตรีในเขตชุมชนเมืองยากจนได้ร้อยละ 18

5. ปัจจัยจิตลักษณะ คือ ความเชื่ออำนาจในตนสามารถทำนายพฤติกรรมการออมของสตรีในเขตชุมชนเมืองยากจนได้ร้อยละ 9 โดยไม่ต้องมีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเข้ามาเกี่ยวข้อง

6. เมื่อรวมปัจจัยตามสถานการณ์ ปัจจัยจิตลักษณะ ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์เข้าด้วยกัน มีเพียงปัจจัยตามสถานการณ์ คือ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม และปัจจัยจิต

ลักษณะ คือ ความเชื่ออำนาจในตน สามารถทำนายพฤติกรรมการยอมของสตรีในเขตชุมชนเมือง ,
ยากจนได้ร้อยละ 24 ซึ่งมากกว่าตัวแปรทำนายชุดใดชุดหนึ่งเพียงลำพัง

Abstract

This research aims at examining social and psychological factors towards women's saving behaviors in urban poor communities, especially in Bangkok. The research uses questionnaires distributed to women in four poor communities including (1) the Community of the Textile Organization, (2) the Yadong Community, (3) the Ladphrao 80 Community, and (4) the Asoke Railway Community. The total of the sample group is 184 women.

In this research, there are four major causal factors of saving behavior of undergraduate students, including (1) one situational factor—receiving saving information, (2) two psychological traits—future-orientation and self-control, and locus of control, (3) one psychological state—attitude towards saving, and (4) demographic background—age, marital status, monthly income of family, monthly expense of family, educational level, occupation, number of children, and membership of a saving group.. The dependent variable is saving behavior. There are six important research findings, as follows:

1. Older women are more likely to engage in saving behavior than younger ones at the statistically significant level of .05. Women whose ages are from 40 to 49 years old have the highest score of saving behavior. Those who are younger than 30 years old have the lowest score of saving behavior.

2. The result indicates that the more women receiving saving information, the higher women having saving behavior.

3. Women having higher scores on locus of control have higher saving behavior.

4. Receiving saving information can predict saving behavior of women for 18%

5. The two psychological traits—future-orientation and self-control, and locus of control—can predict saving behavior of women for 9%. However, only locus of control is the significant factor.

6. Receiving saving information and locus of control together can predict saving behavior for 24%.

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก งบประมาณเงินรายได้ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2549 และสามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนจาก บุคคลหลายฝ่าย เริ่มต้นจาก ฝ่ายวิจัยของคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่พิจารณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยนี้ ประธานและผู้ประสานชุมชนเมืองทั้ง 5 แห่ง ที่ให้ความช่วยเหลือในการแจก รวบรวม และส่งคืนแบบสอบถามแก่ผู้วิจัย สตรีใน 5 ชุมชนเมืองที่ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ผู้ประสานงาน นิสิตวิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมืองทุกคนที่ช่วยรวบรวมแบบสอบถาม ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำในรายงานวิจัยนี้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์และท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณแม่ คุณพ่อ ที่เป็นกำลังใจตลอดมา และขอบคุณน้องสาวที่ให้คำแนะนำตลอดจนช่วยเหลือในเรื่องเทคนิคด้านคอมพิวเตอร์

หทัยรัตน์ มาประณีต

กรกฎาคม 2551

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออมของหน่วยงานภาครัฐเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาเกือบ 10 ปีหลังจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อปลูกฝังนิสัยการวางแผนการใช้จ่ายอย่างประหยัดและรักการออมในทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษา กลุ่มสตรีและแม่บ้าน กลุ่มวัยทำงาน และประชาชนทั่วไป และเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการออมให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการกระหยัดและการออมจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามการออมระดับบุคคลยังอยู่ในระดับต่ำและมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ

จากตารางที่ 1 แสดงร้อยละการออมบุคคลต่อรายได้ตั้งแต่ปีพ.ศ.2542 ถึง 2546 พบว่าขณะที่รายได้บุคคลมีปริมาณสูงขึ้นตลอด การออมระดับบุคคลกลับมีแนวโน้มลดลงอย่างมากจากร้อยละ 13.39 ในปีพ.ศ.2543 เหลือร้อยละ 5.48 ในปีพ.ศ.2545 แม้จะปรับตัวขึ้นเล็กน้อยในปีพ.ศ.2546 เป็นร้อยละ 6.30 หากแต่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจส่งผลต่อการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคตได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548)

ตารางที่ 1 ร้อยละการออมบุคคลต่อรายได้

(ล้านบาท)

	2542	2543	2544	2545	2546
รายได้บุคคล	3,056,486	3,159,391	3,243,632	3,347,327	3,654,457
การออมบุคคล	409,316	347,474	252,912	183,342	229,571
ร้อยละ	13.392	10.998	7.797	5.477	6.297
ออมสุทธิ	693,794	819,735	791,548	875,358	1,037,880
GDP	4,637,079	4,922,731	5,133,502	5,446,043	5,930,362
ร้อยละ	14.962	16.652	15.419	16.073	17.501

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548. (อ้างอิงจาก *National Income of Thailand 2003*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

สาเหตุของอัตราการออมลดลงที่ได้ทำการศึกษาแล้วอยู่ในภาคครัวเรือนโดยธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2548: 32) ที่ได้สำรวจทัศนคติของครัวเรือนต่อการก่อหนี้และการออมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 700 ครัวเรือน โดยแบ่งเป็นครัวเรือนในเขตเทศบาล 130 ครัวเรือน และนอกเขตเทศบาล 570 ครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนมีอัตราการออมลดลงส่วนใหญ่มาจากการใช้จ่ายมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมา คือ การมีรายได้ลดลง สัดส่วนร้อยละ 22.2 การมีหนี้สินมาก สัดส่วนร้อยละ 8.3 และผลจากการซื้อบ้านหรือที่ดิน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.4 ตามลำดับ ด้วยค่าใช้จ่ายในปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ย่อมทำให้ครัวเรือนไม่สามารถออมเงินให้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในยามจำเป็นหรือยามชราในอนาคตได้

การออมนับเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ออมและครัวเรือนของผู้ออม ซึ่งหน้าที่ในการตัดสินใจเรื่องการใช้จ่ายเงินและการออมของครัวเรือนส่วนใหญ่จะเป็นสตรี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545: 225) จากงานวิจัยของ Apitchaya Nguanbanchong (2004) เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความแตกต่างทางเพศในการออมของผู้ที่รับงานมาทำที่บ้านในเขตชุมชนเมืองยากจน กรุงเทพมหานคร พบว่า สตรีมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้จัดการและบริหารค่าใช้จ่ายต่างๆ ในครอบครัว และแบ่งรายได้บางส่วนไว้สำหรับการออม อีกทั้ง สตรีมักจะสนใจในเรื่องของการออมเงินมากกว่าบุรุษ และจุดมุ่งหมายของการออมเพื่อการศึกษาและค่าใช้จ่ายของบุตร ค่ารักษาพยาบาล และการลงทุนทางธุรกิจ ดังนั้น การออมของสตรีจะส่งผลต่อการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ครอบครัวและตัวสตรีเอง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมและรูปแบบการออมของสตรีในเขตชุมชนเมืองยากจนและปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมการออม ซึ่งงานวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับกรอบประเด็นการวิจัยที่สำคัญในการสร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ โดยเน้นการเสริมสร้างคนให้รู้คุณค่าของความขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์และมีวินัย ตามแผนการพัฒนาสังคมเชิงรุกในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2549) เนื่องจากว่าการออมเป็นการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถควบคุมอารมณ์และวางแผนการใช้เงิน และพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบ จุดมุ่งหมายและพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยชีวสังคมและภูมิหลังของสตรีในชุมชนเมืองยากจนต่อพฤติกรรมการออม

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสถานการณ์ จิตลักษณะ จิตตามสถานการณ์ และพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน

4. เพื่อศึกษาหาตัวแปรอิสระทำนายพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของสตรีในชุมชนเมืองยากจน จำนวน ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 7 แบบวัด ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง แบบวัดการรับข่าวสารการประหยัดและการออม แบบวัดทัศนคติต่อเพศสถานะ แบบวัดการมุ่งอนาคต-ความคุมตน แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบวัดเจตคติต่อการประหยัด และแบบวัดพฤติกรรมกรรมการออม

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ สตรีในชุมชนเมืองยากจนในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากชุมชนที่มีความแตกต่างกันในด้านการมีกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน จำนวน 4 ชุมชน รวม 184 คน ประกอบด้วย (1) ชุมชนบ้านพักองค์การทอผ้า จำนวน 60 คน (2) ชุมชนยาตอง จำนวน 35 คน (3) ชุมชนลาดพร้าว 80 จำนวน 65 คน และ (4) ชุมชนริมทางโค้งรถไฟฟ้ามหานคร จำนวน 24 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตอบเครื่องมือวิจัยเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น คือ จำนวนสตรีในชุมชนเมืองยากจนจำนวน 65 คน โดยแบ่งออก 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ (1) สตรีจากชุมชนบ้านดอน จำนวน 20 คน และ (2) สตรีจากชุมชนลาดพร้าว 80 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1 จำนวน 45 คน เนื่องจากว่าผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจากสตรีในชุมชนบ้านดอนได้ เพราะได้เสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติงานของนิสิตแล้ว จึงต้องนำข้อมูลของสตรีในชุมชนลาดพร้าว 80 มาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยด้วย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ใช้สถิติพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

3.2 ทดสอบหาค่าความแตกต่างของตัวแปรอิสระใช้ t-Test และทดสอบหาค่าความแตกต่างของตัวแปรทางชีวสังคมและภูมิหลังมากกว่า 2 กลุ่มใช้ F-Test

3.3 ทดสอบหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสังคม จิตลักษณะ และจิตตามสถานการณ์ ต่อพฤติกรรมการออมใช้วิธีสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's r Correlation)

3.4 ทดสอบหาตัวแปรอิสระที่ทำนายพฤติกรรมการออมใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบรวม (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้เกณฑ์ความแตกต่างของการทำนายที่ร้อยละ 5

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงสาเหตุในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่งเป็นรูปแบบทฤษฎีสำหรับการศึกษาสาเหตุพฤติกรรมหลากหลายด้านของมนุษย์ นักจิตวิทยาสังคม คือ Magnusson และ Endler (งามตา วนิทานนท์ 2549: 8; อ้างอิงจาก Magnusson & Endler, 1977. *Personality at the Crossroads: Current Issues in Interactionism Psychology*. pp. 18-21) ได้ประมวลทฤษฎีและผลงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ แล้วสรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุหลัก 4 สาย คือ (1) ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบันที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ศึกษานั้น (2) จิตลักษณะเดิมต่างๆ ของผู้ที่ถูกศึกษา (3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ ที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์นิยมแบบกลไก (Interaction Mechanism) (4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือ ปฏิสัมพันธ์แบบอินตอน (Organic Interaction) เป็นจิตลักษณะของผู้ที่ถูกศึกษาที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม เพื่อศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมการออมของสตรีในเขตชุมชนยากจน โดยกำหนดตัวแปรอิสระหลักแบ่งออกเป็น 3 สาย ได้แก่ (1) ตัวแปรด้านสังคม (2) ตัวแปรด้านจิตลักษณะ และ (3) ตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท ได้แก่

1.1 ตัวแปรอิสระหลัก เป็นตัวแปรที่อาจจะเป็นสาเหตุตามธรรมชาติของตัวแปรตามการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ตัวแปรด้านสังคม ได้แก่ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม
- 2) ตัวแปรด้านจิตลักษณะ ได้แก่ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน
- 3) ตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติต่อการประหยัด

1.2 ตัวแปรอิสระรอง คือ ตัวแปรด้านชีวสังคมและภูมิหลัง 8 ตัวแปร ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร และการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการออม เป็นการวัดจากพฤติกรรมการวางแผนใช้จ่ายเงิน การคำนึงถึงความจำเป็นในการเลือกสิ่งของ และการมีเงินเก็บออม

สมมติฐานการวิจัย

1. สตรีที่มีลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังต่างกันมีพฤติกรรมการออมต่างกัน
2. สตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม
3. สตรีที่มีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองและความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม
4. สตรีที่มีเจตคติต่อการประหยัดและสูง มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม
5. ปัจจัยสังคม จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการออมได้มากกว่าตัวแปรทำนายชุดใดชุดหนึ่งเพียงลำพัง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงรูปแบบ จุดมุ่งหมายและพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน
2. ได้ทราบถึงปัจจัยส่งเสริมพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน
3. ได้แนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการออมของสตรีในเขตชุมชนเมืองยากจน
4. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างตัวแบบการทดลองพฤติกรรมการออมและการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดแก่สตรีในเขตชุมชนเมืองยากจน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของสตรีในสังคมไทยในอดีตและปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด เช่น สตรีในปัจจุบันได้รับการศึกษา สามารถออกไปทำงานนอกบ้าน มีอิสระในความคิดและการแสดงออก เชกเช่นเดียวกับบุรุษ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีบทบาทที่คงความเหมือนกันนั่นคือ บทบาทในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของความเป็นมารดาและเป็นภรรยาที่ไม่มีวันแปรเปลี่ยน เช่น อบรมและเลี้ยงดูบุตร ดูแลที่อยู่อาศัย รับผิดชอบงานบ้าน เตรียมและประกอบอาหาร ดูแลสุขภาพสมาชิกภายในครอบครัว จัดการศึกษาของบุตร บริหารค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว รวมถึงการออมเงินเพื่อครอบครัว

การออมเงินของสตรีได้รับอิทธิพลจากปทัสสถานทางวัฒนธรรม ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวกนั้น ภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น การศึกษาของบุตร การเกษียณอายุการทำงาน ความกตัญญูทดแทนบุญคุณต่อบุพการี จะส่งเสริมการออมเงินของสตรีมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม ภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัวกลับเป็นอุปสรรคในการออมเงินของสตรี เช่น ค่าขนมบุตร ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน และหนี้สิน เป็นต้น (Aphitchaya Nguanbanchong, 2004: 35-36)

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของสตรี แต่ไม่ใช่ปัจจัยในด้านชีวสังคมและภูมิหลังของสตรี เช่น รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ รายจ่าย และจำนวนสมาชิกในครอบครัว เพียงปัจจัยด้านเดียวเท่านั้น แต่ยังศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาหรือจิตใจที่อาจส่งผลถึงการออมเงินของสตรีอีกด้วย และการที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาสตรีในชุมชนเมืองยากจน เนื่องจากว่าสตรีเหล่านี้เป็นผู้ที่ด้อยโอกาสและมีความเป็นอยู่อย่างขัดสน ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน

จากการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาตามลำดับ ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการออม

1. ความหมายของการออม
2. ระบบการออมของประเทศไทย
3. รูปแบบการออมเงิน
4. จุดประสงค์ของการออม
5. พฤติกรรมการออม

แนวคิดการออมทางเศรษฐศาสตร์

1. ทฤษฎีรายได้สมบูรณ์ (Absolute Income Theory)
2. ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (Life-Cycle Theory of Consumption)

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังกับพฤติกรรมการออม

แนวคิดและทฤษฎีเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการออม

1. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร
2. ทฤษฎีต้นทุนจรรยาบรรณ
3. เจตคติต่อการประหยัด

ความรู้เกี่ยวกับการออม

1. ความหมายของการออม

ตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ ความหมายของการออมเป็นการออมเงิน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริงและการบริโภคของบุคคลหรือครัวเรือนอย่างมาก ด้วยสาเหตุที่ว่าหลังจากบุคคลหรือครัวเรือนได้รับรายได้มาแล้ว เมื่อนำไปหักภาษีออก รายได้ดังกล่าวถือเป็นรายได้ที่บุคคลหรือครัวเรือนสามารถนำไปใช้จ่ายได้จริง โดยอาจแบ่งส่วนหนึ่งเพื่อการบริโภค ส่วนที่เหลือจึงค่อยเก็บออมไว้เป็นเงินสะสม สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริง ค่าใช้จ่าย และปริมาณการออมได้ดังนี้ (สำนักนโยบายการออมและการลงทุน, 2549)

$$Y = C + S$$

Y คือ รายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริง

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

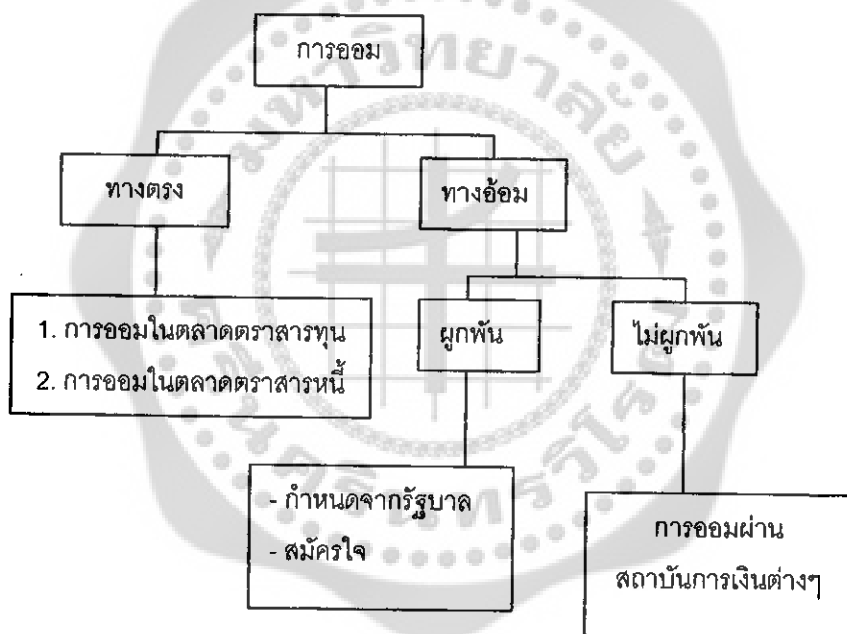
S คือ ปริมาณการออม

การออมกล่าวอย่างง่าย ๆ เป็นการเก็บสะสมเงินที่ละเล็กละน้อยให้พอกพูนขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งการออมส่วนใหญ่มักจะเก็บในรูปของเงินสดไว้กับตนเอง หรือฝากเงินกับธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ โดยได้รับดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราต่ำ แต่ความเสี่ยงต่ำเนื่องจากรัฐบาลค้ำประกันเงินฝากทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยเต็มจำนวน (กองทุนรวม AIMC, 2548) ซึ่งคล้ายกับคำนิยามในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 1344) ได้ให้ความหมายของการออมว่าเป็นการเก็บหอมรอมริบ เช่น ออมทรัพย์ ออมสิน

ดังนั้น การออม คือ การสะสมเงินโดยยังไม่นำมาใช้ และเป็นการรักษาเงินไว้ เช่น ฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์ บริษัทประกันชีวิต สถาบันการเงิน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ผลตอบแทนที่ได้รับ คือ ดอกเบี้ย หรือเก็บเงินไว้กับตนเอง

2. ระบบการออมของประเทศไทย

ระบบการออมสามารถแบ่งโครงสร้างตามรูปแบบการเคลื่อนย้ายเงินทุนในระบบเศรษฐกิจได้ ดังรูปภาพที่ 1 ที่แสดงโครงสร้างระบบการออมของประเทศไทย สามารถสรุปได้ว่าระบบการออมของประเทศไทยมีโครงสร้าง (สำนักงานนโยบายการออมและการลงทุน และสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจ และการคลัง. ม.ป.ป.: 2-3) ดังนี้

รูปภาพ 1 โครงสร้างระบบการออมของประเทศไทย

1) การออมทางตรง คือ การออมที่เกิดขึ้นโดยผู้ที่มีเงินออมมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ทำการออมผ่านเครื่องมือการออมรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศูนย์ซื้อขายตราสารหนี้แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ใหม่ รวมทั้งการออมในระบบสหกรณ์ที่เสนอโดยผู้ที่มีความต้องการใช้เงินทุน หรือผู้ที่มีความต้องการลงทุน ได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่าน

นายหน้า หรือตัวกลางทางการเงินในตลาดการเงินแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ที่มีเงินออมจะทราบว่ามีผู้ที่มีความต้องการเงินทุนได้เอาเงินทุนไปทำการลงทุนในรูปแบบใด

2) การออมทางอ้อม คือ การออมที่เกิดขึ้นโดยการที่ผู้ที่มีเงินออมทำการออมผ่านเครื่องมือการออมประเภทต่างๆ ที่เสนอโดยตัวกลางทางการเงินในตลาดการเงิน ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่สถาบันการเงินซึ่งได้ออกเครื่องมือเหล่านี้ออกมาเพื่อทำการระดมเงินออกจากหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ หลังจากที่ตัวกลางทางการเงินได้ทำการระดมเงินออมมาแล้ว ตัวกลางทางการเงินจะได้นำเอาเงินออมเหล่านั้นมาให้ผู้ที่มีความต้องการเงินทุนกู้ยืมเพื่อนำไปลงทุนในโครงการลงทุนของตนเองต่อไป ดังนั้น ผู้ที่ออมทางอ้อมจะไม่สามารถทราบได้ว่าเงินออมของตนถูกกู้ยืมไปโดยผู้ใดและนำไปใช้ในการลงทุนแบบใด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเครื่องมือการระดมเงินออมในระบบการเงินมีหลากหลายสามารถจัดกลุ่มประเภทของการออมทางอ้อมได้อีกตามเงื่อนไขของสัญญาการออมที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ออมกับตัวกลางทางการเงินที่ทำหน้าที่ระดมเงินออมได้ ดังนี้

2.1) การออมแบบไม่ผูกพัน คือ การออมที่ระยะเวลาของสัญญาผูกพันระหว่างผู้ออมกับตัวกลางทางการเงินหรือสถาบันการเงินต่างๆ นั้นไม่ยาวนาน ผู้ออมสามารถเรียกคืนเงินออมที่ฝากไว้กับตัวกลางทางการเงินมาใช้เมื่อใดก็ได้ที่มีการทวงถามเกิดขึ้น การออมประเภทนี้เป็นการพักอำนาจการใช้จ่ายของตน และสร้างความปลอดภัยจากการถือเงินสดติดตัว

2.2) การออมแบบผูกพัน คือ การออมที่สัญญาผูกพันระหว่างผู้ออมกับตัวกลางทางการเงินมีความยาวนาน ผู้ออมไม่สามารถเรียกคืนเงินออมของตนได้จนกว่าที่จะครบกำหนดสัญญา หรือจะต้องเสียเงินค่าปรับในการยกเลิกสัญญาการออมนั้น ส่วนใหญ่ผู้ออมจะทำการออมประเภทนี้เพื่อเก็บสะสมเงินทุนเอาไว้ใช้ในอนาคตข้างหน้าในช่วงที่ไม่สามารถสร้างรายได้ในปัจจุบัน การออมประเภทนี้ในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

ก. การออมแบบผูกพันที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกำหนดจากรัฐบาล โดยรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เกิดการออมเพื่อการชราภาพขั้นพื้นฐานสำหรับแรงงานในภาคต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งรูปแบบของการออมจะแตกต่างกันตามประเภทของแรงงาน ได้แก่ระบบกองทุนประกันสังคมซึ่งเป็นระบบการออมในรูปแบบของสวัสดิการที่รัฐบาลจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานในภาคเอกชนโดยรัฐบาลทำการบริหารและกำหนดผลประโยชน์ขั้นต่ำที่ผู้ประกันตน (ผู้ออม) ในระบบจะได้รับส่วนเครื่องมือการออมเพื่อการเกษียณอายุที่รัฐบาลกำหนดให้กับข้าราชการ คือ การออมในระบบกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ซึ่งมีลักษณะเป็นกองทุนแบบกำหนดเงินสมทบ (Defined Contribution)

ข. การออมแบบผูกพันที่เกิดขึ้นแบบสมัครใจ คือ การออมที่เกิดผู้ออมสามารถเลือกทำการออมในเครื่องมือการออมแบบผูกพันที่มีนอกเหนือจากระบบในข้อ ก. เพื่อทำให้เกิดปริมาณเงินออมสำหรับเกษียณอายุของตนเพิ่มขึ้น เพื่อทำให้มั่นใจว่าปริมาณเงินออมจะมีเพียงพอ การออมแบบนี้สามารถเป็นไปทั้งการออมที่เป็นการออมด้วยตนเองแต่เพียงผู้เดียว เช่น กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ [Retirement Mutual Fund: RMF] และการประกันชีวิตและเป็นการออมที่เกิดจากการออมทั้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง เช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ [Provident Fund])

3. รูปแบบของการออม

รูปแบบการออมเงินมีหลายรูปแบบ เช่น การฝากเงินในธนาคาร การฝากเงินกับบริษัทประกันชีวิต การซื้อทองคำแท่งและรูปพรรณ แต่วิธีฝากเงินในธนาคารเป็นวิธีที่รู้จักกันแพร่หลายและได้รับความนิยมมากที่สุด เพราะเป็นวิธีการออมเงินที่มีความมั่นคงและปลอดภัยสูง ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 3 แบบ (กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ, 2549: ออนไลน์) ได้แก่

1) แบบบัญชีออมทรัพย์ เป็นรูปแบบการฝากเงินที่ง่ายและคุ้นเคยกันดี โดยผู้ฝากจะได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทน ข้อดีของการฝากเงินแบบบัญชีออมทรัพย์ คือ ง่ายต่อการฝากและถอนเงิน และข้อจำกัดของการฝากเงินรูปแบบนี้ คือ อัตราดอกเบี้ยต่ำ และรายได้จากดอกเบี้ยจะนำไปคิดภาษีด้วย

2) แบบบัญชีประจำ เป็นการฝากเงินจำนวนเท่าไรก็ได้ แต่ยังไม่สามารถถอนเงินจากธนาคารได้ จนกว่าครบกำหนดระยะเวลา เช่น 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน หรือ 1 ปี รูปแบบนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ไม่มีเวลาที่จะใช้เงินก้อนในช่วงระยะเวลานั้นๆ และดอกเบี้ยจะสูงกว่าการฝากแบบบัญชีออมทรัพย์ แต่มีเงื่อนไขสำคัญว่าห้ามถอนเงินออกก่อนกำหนด จะทำให้ผู้ฝากไม่ได้รับดอกเบี้ยตามที่กำหนดไว้

3) แบบบัญชีออมทรัพย์พิเศษ เป็นรูปแบบการฝากเงินที่ผสมผสานกันระหว่างการฝากเงินแบบบัญชีออมทรัพย์และแบบบัญชีประจำ โดยมีเงื่อนไขพิเศษเพิ่มจากการฝากเงินแบบบัญชีออมทรัพย์แบบทั่วไป คือ ผู้ฝากต้องฝากเงินอย่างน้อย 1,000 บาทขึ้นไป และการฝากเงินแต่ละครั้งต้องไม่ต่ำกว่า 1,000 บาทในทุกๆ เดือน จนกว่าจะครบกำหนด อาจเป็น 2 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี ทั้งนี้แต่ละธนาคารจะกำหนดเงื่อนไขพิเศษเพิ่มเติมแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ผู้ฝากไม่สามารถถอนเงินออกมาระหว่างการฝาก แต่จะสามารถถอนเงินพร้อมดอกเบี้ยได้เมื่อฝากเงินครบตามกำหนดเท่านั้น รูปแบบนี้เหมาะสมสำหรับผู้ที่ยังมีเงินไม่มากนัก และยังไม่ได้วางแผนการใช้เงินอย่างชัดเจน เพราะบัญชีเงินแบบนี้จะสามารถถอนได้เดือนละ 1 ครั้งเท่านั้น

รูปแบบการฝากเงินกับธนาคาร มีด้วยกันอยู่ 3 รูปแบบ คือ แบบบัญชีออมทรัพย์ แบบบัญชีประจำ และแบบบัญชีออมทรัพย์พิเศษ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีเงื่อนไขการฝากและอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกัน การฝากเงินกับธนาคารเป็นวิธีที่ได้รับความนิยมมากที่สุดและไร้ความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ประสงค์ แพทยวินัย. ม.ป.ป.: 13-14; อ้างอิงจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ) เกี่ยวกับรูปแบบการออมเงินภาคครัวเรือนพบว่า ในปี พ.ศ. 2541 สัดส่วนการออมเงินอยู่ในรูปของการฝากเงินในธนาคารถึงร้อยละ 64.1 รองลงมาได้แก่ การฝากเงินในสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร หรือเครดิตยูเนียน การซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต การฝากเงินในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และการซื้อหุ้น ตามลำดับ

นอกจากนี้ กมลทิพย์ แซ่หลี่ (2545: 46-48) ได้จำแนกรูปแบบการออมออกเป็น 5 แบบตามขนาดของเงิน ระยะเวลาและความเสี่ยง ดังนี้

1) เงินฝาก เป็นการฝากเงินในสถาบันการเงินของรัฐบาลและเอกชน เช่น ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ สหกรณ์ออมทรัพย์ โดยผู้ออมจะได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทน ซึ่งมีความเสี่ยงในการสูญเสียเงินต่ำ

2) ตราสารทางการเงินต่างๆ ได้แก่

2.1) ตราสารทุน คือ หุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งผู้ถือตราสารทุนจะได้รับผลตอบแทนรูปเงินปันผล จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของธุรกิจนั้น

2.2) ตราสารหนี้ คือ ตราสารที่ออกมาโดยรัฐบาลและเอกชน เพื่อให้กู้ยืมเงินทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผู้ถือตราสารมีสภาพเป็นเจ้าหนี้ของกิจการ ผลตอบแทนอยู่ในรูปของดอกเบี้ยและมีการจ่ายเงินต้นคืนแน่นอน

2.3) พันธบัตร อยู่ในรูปของพันธบัตรรัฐบาลและพันธบัตรรัฐวิสาหกิจ ผลตอบแทนอยู่ในรูปของดอกเบี้ยที่กำหนดอัตราที่ตายตัว จะได้รับคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนดระยะเวลา และยังสามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันกู้ยืมได้

2.4) สลากออมสิน ที่มีอัตราดอกเบี้ยไม่สูงมาก แต่จะได้รับผลตอบแทนจากการถูกรางวัลตลอดช่วงเวลาที่ถือครองอยู่ และยังสามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันกู้ยืมได้เมื่อครบกำหนดการไถ่ถอน ผู้ซื้อสลากออมสินจะได้รับเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ย

2.5) ตัวสัญญาใช้เงิน คล้ายกับการฝากเงินในสถาบันการเงิน แต่ผู้ออกตัวเป็นบริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ โดยจะระดมเงินฝากจากประชาชน และระบุอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์และวันครบกำหนดไถ่ถอน

2.6) หุ้นกู้ คือ ตราสารทางการเงินที่บริษัทและสถาบันการเงินต่างๆ ออกมาเพื่อกู้ยืมในระยะยาว มากกว่า 1 ปี ผลตอบแทนอยู่ในรูปของดอกเบี้ยตามอัตรา ตามระยะเวลาที่กำหนด และตามฐานะของบริษัทและสถาบันการเงินที่ออกหุ้นกู้

2.7) กองทุนรวม เป็นการระดมทุนจากการขายหน่วยลงทุนให้นักลงทุนรายย่อย และนำทุนที่ได้ไปลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ ตัวเงิน พันธบัตร เป็นต้น กองทุนรวมแบบปิดจะกำหนดอายุของกองทุนและจำนวนหน่วยลงทุน รวมทั้งไม่รับไถ่ถอนคืนหน่วยลงทุนก่อนสิ้นสุดอายุของกองทุนรวม กองทุนรวมแบบเปิดจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับกองทุนแบบปิด

3) กรมธรรม์ประกันชีวิต นับเป็นการออมเงินระยะยาว มีทั้งแบบปันผลและไม่ปันผล ผู้ทำประกันจะได้รับความคุ้มครองตามสัญญา สามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้ เมื่อหมดอายุประกันจะได้รับเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทน

4) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เฉพาะข้าราชการที่เข้าเป็นสมาชิกกองทุนเท่านั้น โดยหักเงินจากเงินเดือนเป็นรายเดือนสะสม เมื่อเกษียณอายุราชการ ผลตอบแทนที่ได้รับจะเป็นเงินบำเหน็จบำนาญ และสามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้

5) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นการออมเงินของพนักงานรัฐวิสาหกิจและบริษัทเอกชน โดยรัฐวิสาหกิจและบริษัทเอกชนที่เป็นนายจ้างจะออกเงินสมทบสะสมให้ส่วนหนึ่ง และพนักงานออมเงินจากเงินเดือนของตนอีกส่วนหนึ่ง เงินที่ถูกหักออกในแต่ละเดือนรวมกันแล้วสามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้ พนักงานจะได้รับเงินออมทั้งหมดเมื่อลาออกจากงาน

งานวิจัยหลายเรื่องได้ศึกษารูปแบบการออมเงิน ซึ่งผลสรุปของงานวิจัยเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกันว่าบุคคลส่วนใหญ่นิยมออมเงินกับสถาบันทางการเงินมากที่สุด เช่น ธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ ดังเช่น การสำรวจพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือน ปี 2541 โดย ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2541) พบว่าครัวเรือนไทยส่วนใหญ่ทั้งในที่อยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลจะออมทรัพย์กับธนาคารในรูปแบบของเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำกับธนาคารพาณิชย์และสหกรณ์ออมทรัพย์ ยกเว้นการออมทรัพย์ในรูปแบบใหม่ๆ เช่น ตัวสัญญาใช้เงิน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกรมธรรม์ชีวิต ซึ่งครัวเรือนในเขตเทศบาลจะมีสัดส่วนสูงกว่า

พนม กิตติวงษ์ (2543) ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 300 ครัวเรือน จาก 4 แขวงการปกครองของเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ แขวงนครพิงค์ แขวงกาวิละ แขวงศรีวิชัย และแขวงเม็ງราย พบว่า รูปแบบการออมของครัวเรือนให้ความสำคัญกับการออมกับสถาบันการเงินค่อนข้างสูง รองลงมาได้แก่ การซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต การฝากแชร์ และการซื้อ

สลากออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และพันธบัตรรัฐบาล และการซื้อทรัพย์สินต่างๆ

ชารินทร์ ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 434 ครัวเรือน พบว่า การออมเงินที่เป็นที่นิยมมากที่สุดของครัวเรือนในเขตเมืองตามลำดับ ได้แก่ 1) ฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ 2) ซื้อกรรมธรรม์ประกันชีวิต 3) ฝากเงินกับธนาคารออมสิน 4) ถือเงินสดในมือ และ 5) เงินฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ ส่วนครัวเรือนในเขตชนบทนิยมออมเงินกับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ซื้อกรรมธรรม์ประกันชีวิต ฝากเงินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ถือเงินสดในมือ และฝากเงินกับธนาคารออมสิน ตามลำดับ

งานวิจัยของธิดารัตน์ สงวนศักดิ์ (2545) ที่ศึกษาพฤติกรรมการออมของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ และพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 240 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกออมเงินในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ออมเงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ฝากเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์และธนาคารพาณิชย์ ซื้อสลากออมสินหรือสลากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซื้อกรรมธรรม์ประกันชีวิต ซื้อพันธบัตรรัฐบาลหรือหุ้นของบริษัทต่างๆ รวมถึงออมในรูปแบบอื่นๆ เช่น ซื้อทองรูปพรรณ ที่ดิน และเก็บไว้กับตัวเอง

กวิณวุฒิ กลั่นไพฑูรย์ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร จำนวน 323 คนพบว่า วิธีที่นักศึกษานิยมเก็บเงินมากที่สุดคือฝากธนาคาร รองลงมาได้แก่ ใช้จ่ายอย่างประหยัด วางแผนการใช้จ่ายเงิน ใช้ในสิ่งที่จำเป็น และหยอดออมสิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจฉรา ผ่องอุดม (2546) ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมการออมของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 196 คน

ปณต พรหมณพันธ์ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 130 คน พบว่า ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรของสถานีตำรวจ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีการออมเงินจำนวน 98 คน โดยเลือกฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ ธนาคารของรัฐ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสถาบันการเงินอื่นๆมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.9 รูปแบบรองลงมา คือ การซื้อสินทรัพย์ เช่น ทองคำและที่ดิน ซื้อสลากออมสิน เล่นแชร์ ซื้อตราสารทางการเงิน เช่น หุ้นกู้และหุ้นบุริมสิทธิ และซื้อหุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามลำดับ

รดา อุดลย์วัฒนกุล (2549) ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนในประเทศ โดยศึกษา 312 ครัวเรือนจากชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง และจากหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า รูปแบบของการออมเงินของครัวเรือนแบ่ง

ออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการออมในสถาบันการเงิน และ (2) รูปแบบการออมนอกสถาบันการเงิน ในส่วนของการออมในสถาบันการเงิน ส่วนใหญ่เป็นการออมในรูปแบบสหกรณ์ออมทรัพย์ รองลงมา คือ กรมธรรม์ชีวิตหรือฌาปนกิจสงเคราะห์ และการฝากในธนาคาร สำหรับการออมนอกสถาบันการเงินนั้น ส่วนใหญ่จะเก็บเงินสดไว้ในมือ รองลงมา ได้แก่ การออมโดยการเล่นแชร์ การซื้อสินทรัพย์ถาวร และการให้กู้โดยมีสัญญาเป็นตามกฎหมาย

การที่แต่ละบุคคลจะเลือกรูปแบบการออมเงินแบบไหนขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบุคคลนั้นๆ ว่าจะเลือกการออมเงินแบบความเสี่ยงต่ำ ไม่จำกัดจำนวนและระยะเวลา หรือจะเลือกออมเงินที่กำหนดระยะเวลาการไถ่ถอนแต่ให้ดอกเบี๋ยสูงกว่า หรือจะเลือกออมในรูปแบบของทรัพย์สิน เช่น ซื้อทองคำแท่ง หรือ ทองรูปพรรณ แต่ก่อนที่บุคคลจะเลือกว่าจะออมในรูปแบบใด จำต้องมีจุดประสงค์ของการออมว่าออมเงินไปเพื่อจุดประสงค์อะไร

4. จุดประสงค์ของการออม

สภาพสังคมไทยค่อยๆ เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม จากการร่วมกันผลิต แบ่งปันให้กันและกัน มาเป็นการผลิตที่หวังกำไรเป็นผลตอบแทน แก่งแย่งทรัพยากรและแข่งขันกัน ส่งผลให้ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาเป็นการพึ่งตนเองมากขึ้น การออมจึงเป็นพฤติกรรมที่สร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับชีวิตของตนเอง รวมถึงครอบครัวในอนาคต แสดงถึงการมองการณ์ไกลและการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท งานวิจัยหลายชิ้นได้ศึกษาจุดประสงค์ของการออม ซึ่งพอจะรวบรวมได้ดังนี้

วิไลลักษณ์ ไทยอุตสาหกรรมและวลัยภรณ์ อัดตะนันท์ (กวินวุฒิ กลั่นไพฑูรย์, 2546: 6-8; อ้างอิงจากวิไลลักษณ์ ไทยอุตสาหกรรมและวลัยภรณ์ อัดตะนันท์, 2531. การเร่งการออมของครัวเรือนในประเทศไทย. หน้า 33-35) ได้ระบุถึงจุดประสงค์ของการออมไว้ดังนี้

- 1) เพื่อไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉินหรือกะทันหัน เช่น ประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วย
- 2) เพื่อไว้ใช้จ่ายสำหรับการศึกษา อาจเป็นการศึกษาเพื่อตนเองหรือบุตรหลาน บุคคลที่มีการวางแผนชีวิตที่ดีจะต้องเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนให้สูงขึ้น เพื่ออนาคตที่ดีของตนเองและบุตรหลาน
- 3) เพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้เกิดการประกอบอาชีพที่สะดวกและมีประสิทธิภาพ
- 4) เพื่อไว้ซื้อที่อยู่อาศัย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองจึงต้องเก็บออมไว้เพื่อจุดหมายนี้
- 5) เพื่อใช้จ่ายในยามชรา นับเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญในการออมของบุคคลทั่วไป

6) เพื่อไว้ใช้ในการซื้อทรัพย์สินถาวร เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน รถยนต์ ของตกแต่งบ้าน ทรัพย์สินเหล่านี้ช่วยอำนวยความสะดวกในการครองชีพและบ่งบอกถึงฐานะด้วย

7) เพื่อให้ได้มาสำหรับหลักประกันบางอย่าง เช่น การประกันชีวิต ประกันภัย ประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น ถ้าหากบุคคลประสบภัยพิบัติโดยไม่คาดฝัน หลักประกันดังกล่าวสามารถบรรเทาความเดือดร้อนได้ ดังนั้นการประกันในรูปของการส่งเบี้ยประกันเพื่อให้ได้หลักประกันบางอย่างจึงเกิดขึ้นเสมอ

8) เพื่อหาผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการออม เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล ส่วนลด เป็นต้น ผู้ที่มีรายได้สูงถึงระดับหนึ่งที่สามารถทำการออมเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ได้

9) เพื่อเป็นเงินทุนในการจัดตั้งหรือขยายงานธุรกิจ

10) เพื่อใช้จ่ายในการซื้อเครื่องประดับของผู้ที่มีรสนิยมในการประดับเครื่องแต่งกาย เช่น สร้อยทอง สร้อยเงิน แหวน กำไล เป็นต้น

11) เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมด้านสังคม เช่น การให้ของขวัญวันเกิด การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น มักเกิดขึ้นอยู่เสมอและไม่ได้คาดการณ์มาก่อน บุคคลที่มีการวางแผนการเงินที่ดีมักจะกันเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้ในกรณีนี้เสมอ

12) เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกของบุตรหลานในอนาคต

13) เพื่อไว้ใช้จ่ายในกิจกรรมอื่นๆ เช่น ออมเพื่อจัดพิธีหมั้นและสมรส เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อทำบุญ เป็นต้น

ธิดารัตน์ สงวนศักดิ์ (2545: 126) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ และพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 240 คน พบว่าจุดประสงค์การออมของพนักงานดังกล่าว มีดังนี้

- 1) เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามชราหรือเจ็บป่วย
- 2) เพื่อการศึกษาของตนเองหรือบุตรหลาน
- 3) เพื่อเป็นหลักประกันให้ครอบครัว
- 4) เพื่อดอกเบี้ยและเงินปันผล
- 5) เพื่อซื้อสินทรัพย์ เช่น บ้าน รถยนต์
- 6) เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้ยืมเงิน
- 7) เพื่อการยอมรับในสังคม

จากการสำรวจเกี่ยวกับจุดประสงค์ในการออมเงินของแต่ละบุคคลในปีพ.ศ.2536 และพ.ศ. 2541ของธนาคารแห่งประเทศไทย สามารถสรุปเป้าหมายของการออมดังในตาราง 2 ที่แสดงร้อยละ

ของวัตถุประสงค์ของการออมในปีพ.ศ. 2536 และ 2541 พบว่า 3 อันดับแรกที่สำคัญที่สุดในวัตถุประสงค์ของการออม ทั้ง 2 ปี ได้แก่ (1) เพื่อไว้ในยามเจ็บป่วยและในวัยชรา (2) เพื่อการศึกษา และ (3) เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ

ตาราง 2 ร้อยละของจุดประสงค์ของการออมในปีพ.ศ. 2536 และ 2541

จุดประสงค์ของการออม	2536	2541
1. เก็บไว้ในยามเจ็บป่วยหรือชรา	29.4	42.5
2. เพื่อการศึกษา	21.3	16.5
3. เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ	17.9	15.8
4. ต้องการดอกเบี้ย	7.7	13.4
5. เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้เงิน	2.5	5.1
6. ซื้อทรัพย์สินอื่นๆ	6.1	3.4
7. เพื่อกิจกรรมทางศาสนา/ประเพณี	3.0	0.8
8. อื่นๆ	12.1	2.8
รวม	100	100.0

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2541. ตาราง 7 วัตถุประสงค์ของการออม. หน้า 18.

ชาวินี จัตรไชยสิทธิกุล (2543: 56-57) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 434 ครัวเรือน พบว่าครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทมีจุดประสงค์การออม ดังนี้

- 1) เพื่อไว้ในยามเจ็บป่วยหรือยามชรา
- 2) เพื่อการศึกษาของตนเองหรือผู้อยู่ในอุปการะ
- 3) เพื่อป้องกันการสูญหาย เช่น ถูกลักขโมย
- 4) เพื่อใช้เป็นทุนจัดตั้งธุรกิจและประกอบอาชีพ
- 5) เพื่อเป็นหลักประกันในการขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน
- 6) เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น รถยนต์ ตู้เย็น โทรทัศน์ วิทยุ ฯ
- 7) เพื่อซื้อสิ่งหาปริมาตรทรัพย์ เช่น บ้าน ที่ดิน
- 8) เพื่อซื้อเครื่องประดับหรือทองคำ
- 9) เพื่องานสังสรรค์หรือกิจกรรมทางศาสนา

10) เพื่อหาผลประโยชน์

นวพร เรืองสกุล (2547: 17) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการออม ได้แก่

- 1) สร้างหลักประกันให้กับชีวิตของตนในระหว่างที่ยังทำงานอยู่
- 2) สร้างอนาคตที่มั่นคงทางด้านการเงินให้กับครอบครัว
- 3) เพื่อให้มีเงินใช้ในวัยชรา ไม่เป็นภาระด้านการเงินต่อลูกหลานและสังคม
- 4) เหลือเป็นมรดกให้ลูกหลานและสังคม

ปณต พรหมณัณฑ์ (2547: 29-30) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 130 คน พบว่า ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรของสถานีตำรวจ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เฉพาะที่มีการออมเงินจำนวน 98 คน มีจุดประสงค์ของการออมเงิน ดังนี้

- 1) เพื่อผลตอบแทนจากอัตราดอกเบี้ย
- 2) เพื่อการศึกษาของตนเองและบุคคลในครอบครัว
- 3) เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยและยามชรา
- 4) เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ

ผลการวิจัยของรดา อุดลย์วัฒนกุล (2549) ที่ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนในประเทศ โดยศึกษา 312 ครัวเรือนจากชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง และจากหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าจุดประสงค์ในการออมเงินส่วนใหญ่ คือ การออมเพื่อใช้ในยามเจ็บป่วยและชรา รองลงมาได้แก่ เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นทุนการศึกษาบุตรหลาน เพื่อซื้อสินทรัพย์ และเพื่อหวังผลตอบแทน ตามลำดับ

ชัยยศ สรรพทรัพย์ (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนเกษตรกรอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ปีการเพาะปลูก 2547/2548 จำนวน 400 ครัวเรือน พบว่าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายออมเงินเพื่อใช้ในการบริโภค รองลงมาได้แก่ เพื่อใช้ในเวลาขาดแคลน เพื่อใช้เมื่อแก่ชรา เพื่อใช้เมื่อเจ็บป่วย เพื่อทำการเกษตร และอื่นๆ ตามลำดับ

แฮริส ลอนเดส และเวบสเตอร์ (Harris, Loundes, & Webster. 2002: 209) ได้ศึกษาปัจจัยที่กำหนดการออมในครัวเรือนของประเทศออสเตรเลีย จำนวน 17,585 ครัวเรือน พบว่า จุดประสงค์ของการออมของครัวเรือน ได้แก่

- 1) เพื่อการท่องเที่ยวในวันหยุด
- 2) เพื่อซื้อทรัพย์สิน เช่น รถยนต์
- 3) เพื่อซื้อหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัย

- 4) เพื่อชำระหนี้สิน
- 5) เพื่อใช้ในยามชราหรือหลังเกษียณ
- 6) เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน เช่น ตกงาน
- 7) เพื่อการศึกษาบุตร
- 8) เพื่อเป็นมรดกตกทอด

เมื่อจำแนกตามอายุและจำนวนบุตรในครัวเรือนพบว่า จุดประสงค์ของการออมมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ดังตาราง 3 ที่แสดงร้อยละของเหตุผลในการออมของครัวเรือนของประเทศออสเตรเลีย ในกลุ่มที่อายุน้อยที่สุด (18-24 ปี) มีจุดประสงค์ของการออม คือ เพื่อการท่องเที่ยวในวันหยุด เพื่อซื้อทรัพย์สิน เช่น รถยนต์ และเพื่อซื้อหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัย ส่วนกลุ่มตัวอย่างในวัยทำงานระยะเริ่มต้น (อายุ 25-44 ปี) ให้ความสำคัญกับการออมเพื่อการท่องเที่ยวในวันหยุดมาเป็นอันดับหนึ่ง การซื้อหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัยเป็นอันดับสอง และการใช้ในยามฉุกเฉิน เช่น ตกงาน รวมถึงการศึกษาบุตรมาเป็นอันดับสาม สำหรับวัยทำงานระยะปลาย (อายุ 45-64 ปี) ตั้งเป้าหมายการออมเพื่อใช้ในยามชราหรือหลังเกษียณสำคัญที่สุด รองลงมาคือ เพื่อการท่องเที่ยวในวันหยุด และเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน เช่น ตกงาน ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ถือว่ากลุ่มที่เกษียณแล้วเหตุผลสำคัญที่สุดของการออม คือ เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน เช่น ตกงาน รองลงมา คือ เพื่อใช้ในยามชราหรือหลังเกษียณสำคัญที่สุด และเพื่อการท่องเที่ยวในวันหยุด

เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรและไม่มีบุตร เหตุผลของการออมมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีบุตรในครัวเรือนให้ความสำคัญกับการออมเพื่อใช้ในยามชราหรือหลังเกษียณมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เพื่อการท่องเที่ยวในวันหยุด และเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน เช่น ตกงาน ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรในครัวเรือนตั้งเป้าหมายการออมเพื่อการศึกษาบุตรเป็นอันดับแรก การมีเงินออมใช้ในยามชราหรือหลังเกษียณเป็นอันดับสอง และการท่องเที่ยวในวันหยุด รวมถึงการใช้ในยามฉุกเฉิน เป็นอันดับสาม โดยสรุป เงินออมถือเป็นหลักประกันของประชาชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ทุนในการประกอบอาชีพ หลักประกันในการกู้เงิน ทุนในการขยายธุรกิจ ทางด้านสังคม เช่น ทุนการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี มรดกสำหรับลูกหลาน และทางด้านสุขภาพ เช่น ค่าใช้จ่ายยามฉุกเฉินหรือกะทันหัน เช่น ประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วย ค่าใช้จ่ายยามชรา ไม่มีงานทำ

ตาราง 3 ร้อยละของจุดประสงค์ในการออมของครัวเรือน จำแนกตามอายุและจำนวนบุตรในครัวเรือนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994-1999

จุดประสงค์ \ อายุ	18-24 ปี	25-44 ปี	45-64 ปี	65 ขึ้นไป	ไม่มีบุตร	มีบุตร
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)	1,467	8,337	5,442	2,439	10,552	7,138
1. เพื่อการท่องเที่ยวในวันหยุด	37	32	30	22	32	29
2. เพื่อซื้อทรัพย์สิน เช่น รถยนต์	34	19	12	5	15	20
3. เพื่อซื้อหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัย	29	31	13	5	20	25
4. เพื่อชำระหนี้สิน	27	28	15	5	17	28
5. เพื่อใช้ในยามชราหรือหลังเกษียณ	26	31	50	26	35	33
6. เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน เช่น ตกงาน	25	29	29	28	28	29
7. เพื่อการศึกษาบุตร	18	29	13	4	7	40
8. เพื่อเป็นมรดกตกทอด	6	7	7	8	6	13
9. อื่นๆ	10	7	6	9	8	7
10. ไม่ทราบ	0	0	0	2	1	0
11. ไม่มีการออม	4	9	12	24	12	11

ที่มา: Harris, Loundes, & Webster. (2002: 209, อ้างอิงจาก ING-Melbourne Institute (1994-1999). *Household Savings Report*, unpublished data). Table 2 Main Reasons for Saving by Age and Children Category (% of households stating each reason, 1994-1999).

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล

5. พฤติกรรมการออม

งานวิจัยด้านการออมได้ระบุขอบเขตการศึกษาพฤติกรรมการออมแตกต่างกัน บางงานวิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมการออมที่รูปแบบของการออม (ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2541; มธุวลี พินิจมนตรี.

2544; ปณต พราหมณ์พันธุ์. 2546; รดา อุดุลย์วัฒนกุล. 2549) โดยต้องการที่จะทราบว่าการออมเงินหรือไม่ ถ้ามีจะอยู่ในรูปแบบใด เช่น ฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ของรัฐหรือเอกชน สหกรณ์ออมทรัพย์ และสถาบันการเงินอื่นๆ หรือซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน สลากธ.ก.ส. ตราสารทางการเงิน เป็นต้น รวมถึงจุดประสงค์ของการออม เช่น งานวิจัยของรดา อุดุลย์วัฒนกุล (2549: 4) ได้นิยามพฤติกรรมการออมไว้ว่า วัตถุประสงค์ในการออม ปริมาณการออม และรูปแบบการออมของครัวเรือน

งานวิจัยบางชิ้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2541; สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. ม.ป.ป.; สำนักงานเศรษฐกิจการคลังและสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง. ม.ป.ป.; อุษาสี แซ่มสุวรรณ. 2544; กฤติกา จัตุรัสวัฒนากุล. 2545; ชัยยศ สรรพทรัพย์. 2549; รดา อุดุลย์วัฒนกุล. 2549) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมในด้าน (1) ปริมาณเงินออมมากน้อยเพียงใด เช่น งานวิจัยของชัยยศ สรรพทรัพย์ (2549: 5) ได้นิยามการออม หมายถึง ผลรวมของการออมทางการเงินกับการออมในรูปสินทรัพย์ของครัวเรือนเกษตรกร และ (2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจระดับมหภาคที่กำหนดพฤติกรรมการออม เช่น อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก อัตราเงินเฟ้อ สภาพคล่องของหน่วยเศรษฐกิจ อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น โดยทำการวิเคราะห์ใน 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) การออมภาคครัวเรือน (2) การออมภาคธุรกิจ (3) การออมภาคสถาบันการเงิน (4) การออมภาคต่างประเทศ

นอกจากนี้ งานศึกษาบางชิ้นได้ให้คำนิยามพฤติกรรมการออมเงินควบคู่ไปกับพฤติกรรมการประหยัดเงิน ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ในแง่ที่ว่าถ้าบุคคลรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินตามอัตราของตน ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ไม่ฟุ่มเฟือย จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีเงินเหลือที่จะเก็บออม ดังเช่นหน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (พดุมพิล นิมพราว. 2547: 9; อ้างอิงจากหน่วยศึกษานิเทศก์. 2529.) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด เหมาะสมกับรายรับ มีการเก็บออม ยับยั้งความต้องการของตนเอง อันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะพอควร ตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ คุ้มค่า ความจำเป็นของตนเองอย่างรอบคอบ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

พดุมพิล นิมพราว (2547: 4) ได้นิยามพฤติกรรมการประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์เหมาะกับเงินที่ได้รับ ได้แก่ ไม่ซื้อของเล่นตามผู้อื่นหรือตามโฆษณา ซื้อของที่มิมีประโยชน์ และคุ้มค่าเงิน แบ่งเงินที่ได้รับจากพ่อแม่เก็บออมไว้

อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (เนตรนภิส กาฬเนตร. 2543: 5; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2535) ได้เสนอแนวทางปฏิบัติที่แสดงถึงค่านิยมและพฤติกรรมพื้นฐานด้านการประหยัดและการออม ดังนี้

- 1) ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
- 2) มีความพอดีในการบริโภค ละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ
- 3) ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
- 4) คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่ายและใช้เท่าที่จำเป็น
- 5) ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือย หรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป
- 6) จัดงานและพิธีต่างๆ โดยใช้เท่าที่จำเป็น
- 7) เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์
- 8) รู้จักใช้ ดูแลรักษาและบูรณะทรัพย์ทั้งของตนและของส่วนรวม
- 9) วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบ มีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร

ชาตรี ศิริสวัสดิ์ (กวินวุฒิ กลั่นไพฑูรย์. 2546: 26; อ้างอิงจาก ชาตรี ศิริสวัสดิ์. 2541. *ความคิดเชิงจริยศาสตร์และค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา*. หน้า 13) ได้กล่าวถึงแนวทางของพฤติกรรมการประหยัดที่ส่งเสริมพฤติกรรมการออมของบุคคล ดังนี้

- 1) ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่แปรเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม
- 2) มีความพอดีในการบริโภค ไม่ใช้สิ่งของที่เกินฐานะของตนเองที่จะหามาได้
- 3) ใช้จ่ายเงินจำนวนน้อยของตนให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
- 4) คิดก่อนใช้จ่ายและจ่ายเท่าที่มีความจำเป็นเสมอ
- 5) ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือย แต่มิได้ตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินเหตุ
- 6) รู้จักคิดเพิ่มพูนทรัพย์ ด้วยวิธีการแบ่งเก็บหรือนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีก
- 7) รู้จักใช้ ดูแลรักษา และซ่อมแซมทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม
- 8) มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ และมีการออมไว้บ้างตามสมควร

จะเห็นได้ว่าการประหยัดเงินมักจะอยู่คู่กับการออมเงินเสมอ ดังนั้นงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรม การออมจึงได้ให้คำนิยามพฤติกรรมการออมที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมการประหยัดเงินด้วย เช่น กวินวุฒิ กลั่นไพฑูรย์ (2546: 34) ได้นิยามพฤติกรรมการออม หมายถึง การกระทำจริงที่จะทำให้ตนเองได้ใช้จ่ายเงินให้พอเพียง หรือเหลือจากส่วนที่ได้รับ และผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร จำนวน 323 คน มีพฤติกรรมการออมอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับงานวิจัยของอัจฉรา ผ่องอุดม (2546: 33) ให้ความหมายของพฤติกรรมการออม หมายถึง การกระทำที่แสดงให้รู้ว่าการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสมกับฐานะและเงินที่มีอยู่ ใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด และมีการเก็บเงินในรูปแบบต่างๆ เก็บออมรายได้ และ/หรือรู้จักหารายได้เพิ่ม และผลการวิจัยพบว่า นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีพฤติกรรมการออมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของพุดธิพล นิมพร้าว (2547: 4) ได้นิยามพฤติกรรมการประหยัดเงินที่ส่งผลถึงการออมว่า การรู้จักใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์เหมาะกับเงินที่ได้รับ ได้แก่ ไม่ซื้อของเล่นตามผู้อื่น หรือตามโฆษณา ซื้อของที่มีประโยชน์ และค้ำค่าเงิน แบ่งเงินที่ได้รับจากพ่อแม่เก็บออมไว้

การออมจึงเป็นพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการหารายได้และการใช้จ่ายอย่างฉลาดตามนิยามของ Samuelson ซึ่งสามารถอธิบายได้ในทางเศรษฐศาสตร์ในด้านของมูลค่าหรือจำนวนเงิน กับจิตวิทยาในด้านคุณค่าหรือการจัดการกับอารมณ์ของตนเองที่สามารถควบคุมความต้องการในการซื้อสินค้าและบริการไม่ให้เกิดรายได้ที่มี (อรรค์ อุดมไพจิตรกุล และคณะ. 2548: 46) นับเป็นการจัดการรายได้ปัจจุบันเพื่อไว้ใช้สอยอนาคต

สำหรับงานวิจัยนี้ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการออมที่สะท้อนถึงพฤติกรรมการประหยัดเงินควบคู่ไปด้วย โดยให้ความหมายของพฤติกรรมการออมว่า การกระทำที่แสดงให้เห็นถึงการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดและระมัดระวัง เหมาะสมกับฐานะและจำนวนเงินที่มีอยู่ ทำให้สามารถมีเงินเหลือเก็บได้

แนวคิดการออมทางเศรษฐศาสตร์

การออม คือ ส่วนต่างที่เหลือจากค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคหักจากรายได้แล้ว ดังนั้นการอธิบายพฤติกรรมการออมจึงต้องอาศัยทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

1. ทฤษฎีรายได้สมบูรณ์ (Absolute Income Theory)

จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ได้อธิบายความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างการบริโภคกับรายได้หลังภาษี โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น การบริโภคจะเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน แต่ไม่เท่ากับการเพิ่มขึ้นของรายได้ ทำให้เกิดส่วนต่างระหว่างรายได้และรายจ่ายมากขึ้น ส่งผลให้การออมหรือความโน้มเอียงในการออมเพิ่มขึ้น (เสาวลักษณ์ ธรรมทีปกุล. 2539: 11; อ้างอิงจาก Keynes. 1936. *The General Theory of Employment Interest and Money*. pp. 36) หรืออีกนัยหนึ่ง คือ บุคคลมีความโน้มเอียงที่ใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นการออมเงินมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับรายได้หลังหักภาษีของบุคคล

งานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาตามทฤษฎีของเคนส์ทั้งของต่างประเทศ และประเทศไทย เช่น K.L.Gupta (เสาวลักษณ์ ธรรมทีปกุล. 2539: 18; อ้างอิงจาก Gupta. 1970. *On Some Determinants of Rural and Household Saving Behavior*. pp. 578-585) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศอินเดียตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 ถึง พ.ศ.2506 พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการออม สำหรับในประเทศไทย หลายงานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการออมเงิน ตัวอย่างเช่น โสภณ โรจน์ธำรงค์ (สรรเกียรติ กุลเจริญ. 2539: 37; อ้างอิงจาก โสภณ โรจน์ธำรงค์. 2528) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่า รายได้เป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของกลุ่มครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก อีกทั้งเสาวลักษณ์ ธรรมทีปกุล (2539) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกรรมลูกค้า ธ.ก.ส. ในจังหวัดบุรีรัมย์และร้อยเอ็ด จำนวน 176 คน พบว่า รายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการออม ถ้ามีรายได้สูงจะเกิดการออมสูง

พนม กิตติวงษ์ (2543) ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 300 ครัวเรือน พบว่า รายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์ต่อการออมของครัวเรือนในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 หากครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะทำการออม .223 บาท นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า รายได้ต่อเดือนและอายุของหัวหน้าครัวเรือนสามารถทำนายการออมของครัวเรือนได้ร้อยละ 10.6

ชาโรนี ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 434 ครัวเรือน พบว่า รายได้ของครัวเรือนในเขตเมืองมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีรายได้สูงจะมีปริมาณการออมสูง ในทางตรงกันข้ามครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำจะมีปริมาณการออมสูง โดยกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป จะมีการออมมากกว่า 12,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป หรือมีการออมมากกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ต่อเดือน ครัวเรือนที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 9,001-12,000 บาทต่อเดือน จะมีการออมอยู่ระหว่าง 3,001-6,000 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 30-50 ของรายได้ทั้งหมดต่อเดือน ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท ต่อเดือน จะมีการออมอยู่ระหว่าง 1,000-3,000 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 30-50 ของรายได้ทั้งหมดต่อเดือนเช่นกัน

งานวิจัยของอุสาร์ แชมสุวรรณ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ. 2527-2541 เป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานราชการต่างๆ ผลการศึกษาพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออมของครัวเรือนอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อรายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่ม 1 บาท จะมีผลให้การออมของครัวเรือนโดยรวมเพิ่มขึ้น 7.92 ล้านบาท

การวิจัยมธุลี พินิจมนตรี (2544) เกี่ยวกับการวิเคราะห์การถดถอยข้อมูลการออมของครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2539 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยของรายได้ทั้งหมดมากกว่ามีอัตราการออมสูงกว่าครัวเรือนที่มีรายได้โดยเฉลี่ยน้อยกว่า โดยครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ทั้งหมดโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 10,000 บาท และระหว่าง 10,000-20,000 บาท จะมีเงินฝากเดือนละ 200-500 บาท ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่เหลือส่วนใหญ่จะฝากเงินเดือนละ 600-1,000 บาท

กฤติกา จัตุรัสวัฒนากุล (2545) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการออมภาคเอกชนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทศนิยมรายปี ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2543 พบว่ารายได้พึงจับจ่ายใช้สอยของภาคครัวเรือนเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบในทางบวกต่อการออมสุทธิของภาคครัวเรือน

ธิดารัตน์ สงวนศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 ภาคเหนือ และพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 240 คน พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนมากที่สุด และมีผลกระทบในทางบวก โดยพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยน้อยกว่า 10,000 บาท จะออมในอัตราร้อยละ 3-4 ของเงินเดือน หรือประมาณ 200-500 บาทต่อเดือน ส่วนพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่เหลือ จะออมในอัตราร้อยละ 9-10 ของเงินเดือน หรือประมาณ 600-1,000 บาทต่อเดือน

ปณต พรหมณพันธุ์ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 130 คน พบว่า รายได้ของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรของสถานีตำรวจ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายได้ต่อเดือนของข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท และมีสัดส่วนการออมอยู่ระหว่าง 1,001-3,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10-20 ของรายได้ต่อเดือน

นอกจากนี้รายงานการศึกษาทัศนคติของครัวเรือนต่อการก่อก้นและการออมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2548) ได้

สำรวจสาเหตุที่อัตราการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมาจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ การมีระเบียบวินัยในการออม ความต้องการใช้เงินก้อน และการใช้จ่ายลดลง ตามลำดับ

ผลการวิจัยของรดา อุดลย์วัฒนกุล (2549) ที่ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนในประเทศ โดยศึกษา 312 ครัวเรือนจากชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง และจากหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า รายได้ประจำของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมภาคครัวเรือนในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ถ้ารายได้ประจำของครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น จะมีปริมาณการออมสูงขึ้น

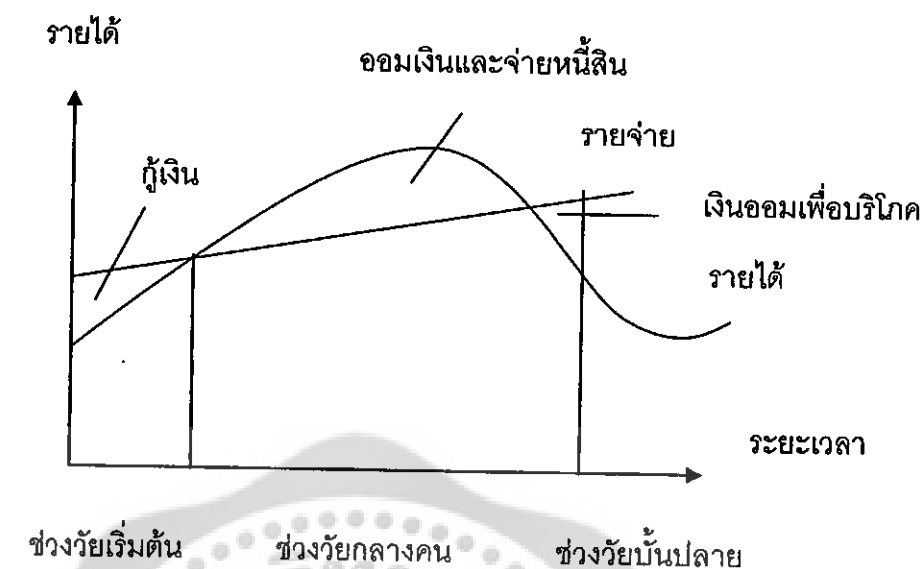
ชัยยศ สรพทรัพย์ (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนเกษตรกรรมอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ปีการเพาะปลูก 2547/2548 จำนวน 400 ครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้สุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการออมในรูปการเงินและสินทรัพย์มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตรและเลี้ยงสัตว์

งานวิจัยของ จอร์จ ฮอนโดรียานิซิส (Goerge Hondroyiannis. 2006) เกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการออมส่วนบุคคลของ 13 ประเทศในยุโรป ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ อิตาลี สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักรอังกฤษ พบว่า รายได้ส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการออมส่วนบุคคล หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เมื่อบุคคลมีรายได้สูงขึ้นส่งผลให้สามารถออมเงินได้มากขึ้นเช่นกัน

การที่รายได้เป็นปัจจัยสำคัญและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการออม ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาตัวแปรรายได้ของสตรีและของครอบครัวว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมหรือไม่ และอย่างไร

2. ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (Life-Cycle Theory of Consumption)

ตามแนวคิดของ แฟรงโก โมดิกลีอานี อัลเบิร์ต แอนโด และริชาร์ด บรูมเบิร์ก (Franco Modigliani, Albert Ando, and Richard Brumberg) เชื่อว่าการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับคาดคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังรูปภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการบริโภคและการออมในวัฏจักรชีวิตของ Modigliani, Ando, & Brumberg

รูปภาพ 2 การบริโภคและการออมในวัฏจักรชีวิตตามแนวคิดของ
Modigliani, Ando, & Brumberg

จากรูปภาพ 2 สามารถอธิบายได้ว่า ในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงเมื่ออายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ กลับมีรายได้ลดลงอีกครั้ง หรือน้อยหนึ่ง ในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประพடுத்தเงินเป็นผู้ออกหนี้ ไม่มีการออม ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตหรือวัยกลางคน ผลผลิตของแต่ละบุคคลกระทำได้ดีค่อยๆ สูงขึ้น ทำให้เริ่มมีรายได้สูงขึ้น เหลือจ่ายจนสามารถชดเชยหนี้เดิมได้ เงินสะสมส่วนนี้คือ ส่วนของเงินออมนั่นเองและเก็บสะสมเงินไว้สำหรับช่วงเกษียณอายุ และรายได้จะลดต่ำลงอีกเมื่อบุคคลย่างเข้าสู่วัยชรา ซึ่งเป็นบั้นปลายของชีวิต เพราะว่าความสามารถในการผลิตลดลง ในขณะที่การบริโภคของบุคคลค่อนข้างคงที่ ทำให้การออมติดลบอีกครั้งหนึ่ง (สำนักนโยบายการออมและการลงทุน. 2549: ออนไลน์; เสาวลักษณ์ ธรรมทีปกุล. 2539: 11-13) จากแนวคิดของ Modigliani, Ando, & Brumberg ทำให้งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน โดยใช้ตัวแปรทางชีวสังคมและภูมิหลังอธิบายความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของสตรี

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังกับพฤติกรรมการออม

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการออมและการประหยัดจากหลากหลายกลุ่มตัวอย่าง ได้ศึกษาความแตกต่างทางลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างในพฤติกรรมการออม (ชารินทร์ ชัยสิทธิกุล, 2543; มธุลี พินิจมนตรี, 2544; ธิดารัตน์ สงวนศักดิ์, 2545; ปณต พรหมณัมพันธุ์, 2546; รดา อุดลย์วัฒนกุล, 2549; ชัยยศ สรรพทรัพย์, 2549) ซึ่งผลการวิจัยได้สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังต่างกันมีพฤติกรรมการออมต่างกัน ดังนั้น การวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงความแตกต่างทางปัจจัยชีวสังคมและภูมิหลังต่อพฤติกรรมการออมของสตรี ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ รายจ่าย ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกวัยพึ่งพา และการเป็นกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งในส่วนนี้จะขอกล่าวถึงการทบทวนวรรณกรรมทุกตัวแปร ยกเว้นตัวแปรรายได้ที่อธิบายไว้ในทฤษฎีรายได้สมบูรณ์แล้ว

1. อายุ

จากทฤษฎีแนวคิดการบริโภคในวัฏจักรชีวิตที่ว่า ในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีรายได้อยู่ในระดับต่ำทำให้ไม่มีการออม และจะมีรายได้สูงเมื่ออายุมากขึ้นหรือเข้าสู่ในวัยกลางคนที่มีอาชีพและรายได้มั่นคงส่งผลให้มีการออมมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ กลับมีรายได้ลดลงอีกครั้งเนื่องจากเกษียณการทำงานแล้ว ทำให้ไม่มีรายได้และไม่เกิดการออม งานวิจัยส่วนใหญ่มักได้ผลการวิเคราะห์ว่าบุคคลที่มีอายุน้อยมีการออมน้อยกว่าบุคคลที่มีอายุมากกว่า ดังเช่นงานวิจัยของพนม กิตติวงษ์ (2543) ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 300 ครัวเรือน พบว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์ต่อการออมของครัวเรือนในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 หากหัวหน้าครัวเรือนมีอายุเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะทำการออม .225 บาท นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า รายได้ต่อเดือนและอายุของหัวหน้าครัวเรือนสามารถทำนายการออมของครัวเรือนได้ร้อยละ 10.6

งานวิจัยของ ธิดารัตน์ สงวนศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ และพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 240 คน พบว่า พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่มีอายุน้อยมีอัตราการออมน้อยกว่าพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่มีอายุมากกว่า โดยพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จะออมในอัตราร้อยละ 3-4 ของเงินเดือน หรือประมาณ 200-500 บาทต่อเดือน ส่วนที่เหลือคือ ระหว่างอายุ 31-40 ปี อายุระหว่าง 41-50 ปี และมากกว่า 50 ปี จะออมในอัตราร้อยละ 9-10 ของเงินเดือน หรือประมาณ 600-1,000 บาทต่อเดือน

ปณต พรหมณพันธ์ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 130 คน พบว่า อายุข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรของสถานีตำรวจ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 กล่าวคือข้าราชการตำรวจที่มีอายุแตกต่างกันจะมีปริมาณการออมต่างกัน โดยข้าราชการตำรวจที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จะมีปริมาณการออมต่อเดือนสูงสุดมากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน แต่กลับไม่พบในข้าราชการตำรวจที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ซึ่งจะออมเงินระหว่าง 1,001-3,000 บาทมากที่สุด สรุปได้ว่าข้าราชการตำรวจที่มีอายุมากกว่ามักจะออมเงินในปริมาณที่มากกว่าข้าราชการตำรวจที่อายุน้อย

รดา อุดลย์วัฒนกุล (2549) ที่ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนในประเทศ โดยศึกษา 312 ครัวเรือนจากชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง และจากหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าครัวเรือนที่มีอายุของหัวหน้าครัวเรือนแตกต่างกัน มีปริมาณการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนอายุแตกต่างกันมีปริมาณการออมเงินภาคครัวเรือนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้โดยอายุไม่เกิน 30 ปี อายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 41-50 ปี มีปริมาณการออมเงินภาคครัวเรือนระหว่าง 2,001-4,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.5 ร้อยละ 51 และร้อยละ 40 ตามลำดับ ส่วนอายุระหว่าง 51-60 ปี มีปริมาณการออมเงินภาคครัวเรือนมากที่สุดตั้งแต่ 4,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.6 และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีปริมาณการออมเงินภาคครัวเรือนไม่เกิน 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39

งานวิจัยของ จอร์จ ฮอนโดรียานิซิส (Goerge Hondroyiannis. 2006) เกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการออมส่วนบุคคลของ 13 ประเทศในยุโรป ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมันนี กรีซ ไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ อิตาลี สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักรอังกฤษ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการออมส่วนบุคคล หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น อัตราการออมเงินสูงขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงความแตกต่างด้านอายุของสตรีต่อพฤติกรรมการออมว่า สตรีในแต่ละช่วงอายุมีปริมาณการออมมากน้อยหรือเท่ากันหรือไม่ และอย่างไร

2. สถานภาพสมรส

ตามความจริงแล้ว บุคคลที่อยู่ในสถานภาพโสดมักจะออมเงินได้มากกว่าบุคคลที่มีครอบครัวแล้ว เนื่องจากไม่ต้องแบกรับรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุตร แต่มิได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป เพราะส่วนบุคคลที่เป็นโสดยังต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนตัว เช่น ค่าอาหาร ค่าโทรศัพท์ ค่าข้าวของเครื่องใช้ ค่าที่พัก ค่าเลี้ยงดูบิดามารดา เป็นต้น ซึ่งจะต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเหล่านี้เพียงลำพัง หรือเพราะไม่

ต้องกังวลถึงความเป็นอยู่ของครอบครัวในอนาคต บุคคลเป็นโสดอาจใช้จ่ายตามความพอใจของตน สำหรับบุคคลที่สมรสแล้ว อาจให้ความสำคัญของการออมเป็นอย่างมาก เพราะจะต้องเก็บเงินไว้สำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุตร งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสกับการออมมักจะได้ผลการวิเคราะห์ที่ขัดแย้งกัน ดังเช่นงานวิจัยของรดา อุดลย์วัฒนกุล (2549) ที่ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนในประเทศ โดยศึกษา 312 ครัวเรือนจากชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง และจากหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมภาคครัวเรือน หรืออีกนัยหนึ่งที่ว่า ครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน จะมีปริมาณการออมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้โดยสถานภาพโสด แยกกันอยู่ หย่าร้าง และสมรสกันอยู่ จะมีปริมาณการออมระหว่าง 2,001-4,000 บาทต่อเดือน

ปณต พรหมณัพนธ์ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรของสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 130 คน พบว่า สถานภาพสมรสของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรไม่มีผลต่อการออม

ธิดารัตน์ สงวนศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 ภาคเหนือ และพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 240 คน พบว่า พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่โสดและสมรสอยู่จะออมในอัตราร้อยละ 9-10 ของเงินเดือน และพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่มีสถานภาพอื่นๆ จะออมในอัตราร้อยละ 3-4 ของเงินเดือน

ดังนั้น ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงความแตกต่างด้านสถานภาพของสตรีต่อพฤติกรรมการออมว่าเป็นอย่างไร

3. รายจ่ายของครัวเรือน

รายจ่ายของครัวเรือนนับเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ต่อการออมของบุคคล โดยปกติแล้วถ้าหาก รายจ่ายสูง จะทำให้บุคคลนั้นมีปริมาณการออมเงินน้อย เพราะจะต้องหักรายได้ส่วนหนึ่งไปกับ ค่าใช้จ่ายทั้งของส่วนตัวและของครอบครัวและหนี้สินด้วย ส่งผลให้ปริมาณการออมเงินต้องผันแปรไปตามรายจ่าย งานวิจัยหลายชิ้นได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายและการออมดังเช่นงานวิจัยของ อูสาห์ แซ่มสุวรรณ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ. 2527-2541 เป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานราชการต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายในการบริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 เมื่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาท จะมีผลให้การออมของครัวเรือนโดยรวม ลดลง 0.33 ล้านบาท

การวิจัยมธุลี พินิจมนตรี (2544) เกี่ยวกับการวิเคราะห์การถดถอยข้อมูลการออมของครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2539 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าหนี้สินมีผลกระทบเชิงสาเหตุโดยตรงต่อการออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน

ปณต พรหมณัพนธ์ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 130 คน พบว่ารายจ่ายต่อเดือนของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรของสถานีดำรวจมีผลต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 โดยข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่มีรายจ่ายระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน และปริมาณการออมระหว่าง 1,001-3,000 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 10-20 ของรายจ่ายต่อเดือน

ผลการวิจัยของรดา อุดลย์วัฒนกุล (2549) ที่ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนในประเทศ โดยศึกษา 312 ครัวเรือนจากชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง และจากหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกนัยหนึ่งคือว่า ครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนแตกต่างกันจะมีปริมาณการออมไม่เท่ากัน โดยครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน จะมีปริมาณการออมมากที่สุด อยู่ระหว่าง 2,000-4,000 บาทต่อเดือน ซึ่งน้อยกว่าครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 10,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป ซึ่งมีปริมาณการออมมากที่สุดประมาณ 4,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน

ชัยยศ สรรพทรัพย์ (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนเกษตรกรอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ปีการเพาะปลูก 2547/2548 จำนวน 400 ครัวเรือน พบว่า หนี้สินซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายมีความสัมพันธ์กับการออมในรูปของการเงินและสินทรัพย์ของครัวเรือนเกษตรกรในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ถ้าหากหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรสูง จะทำให้ปริมาณการออมในรูปการเงินและสินทรัพย์ลดลง

ด้วยรายจ่ายที่สูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและอุปโภค รวมถึงหนี้สินที่ส่งผลให้อัตราการออมลดลง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายครัวเรือน ซึ่งรวมหนี้สินต่อเดือนของสตรีกับพฤติกรรมการออม

4. ระดับการศึกษา

การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีผลต่อทัศนคติในการส่งเสริมสมาชิกครัวเรือนจะเป็นแรงจูงใจให้ครัวเรือนมีการออมมากขึ้น เพื่อเก็บไว้เป็นเงินทุนสำรองของครอบครัวในอนาคต เมื่อหัวหน้า

ครัวเรือนมีความรู้สูงส่งผลให้มีอาชีพการงานที่ดีและมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ยังมีการศึกษาหาช่องทางที่จะเพิ่มปริมาณเงินให้มากขึ้นผ่านการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ซื้อตราสารทุนและตราสารหนี้ หรือฝากเงินในธนาคารแบบประจำ เป็นต้น งานวิจัยหลายชิ้นได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและการออมดังเช่น

ชาวินี ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 434 ครัวเรือน พบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาสูงจะมีการออมอยู่ในระดับสูงกว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาต่ำกว่า

รดา อุดลย์วัฒนกุล (2549) ที่ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนในประเทศ โดยศึกษา 312 ครัวเรือนจากชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง และจากหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ ครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน จะมีปริมาณการออมแตกต่าง โดยครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือนต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและปวส. จะมีปริมาณการออมอยู่ระหว่าง 2,001-4,000 บาทต่อเดือน สำหรับครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือนระดับปริญญาตรี จะมีปริมาณการออมประมาณ 4,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน

ชัยยศ สรรพทรัพย์ (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนเกษตรกรอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ปีการเพาะปลูก 2547/2548 จำนวน 400 ครัวเรือน พบว่าการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีความสัมพันธ์กับการออมในรูปของการเงินและสินทรัพย์ของครัวเรือนเกษตรกรในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ถ้าสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ปริมาณการออมในรูปการเงินและสินทรัพย์เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างระดับการศึกษาและพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน

5. อาชีพ

แหล่งที่มาของรายได้นับเป็นปัจจัยที่นักวิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษาหาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออม คาลดอร์เป็นบุคคลแรกที่ศึกษาอิทธิพลของอาชีพกับความโน้มเอียงในการออม โดยแยกการออมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การออมของนายทุนและการออมของกรรมกร ผลปรากฏว่า

ความโน้มเอียงในการออมของนายทุนสูงกว่ากรรมกร สามารถสรุปได้ว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงและมั่นคงมักจะออมเงินมากกว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพรายได้ต่ำ (สรรเกียรติ กุลเจริญ. 2539: 32)

ผลการวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับอาชีพและพฤติกรรมการออมได้สอดคล้องกับแนวคิดของ คาลเดอร์ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2542) ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในปี พ.ศ. 2541 ประมาณ 5,000 ครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพและวิชาการมีโอกาสในการออมสูงมากกว่าครัวเรือนครัวผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและก่อสร้าง และครัวเรือนคนงาน การเกษตรและคนงานทั่วไป

การวิจัยมธุลี พินิจมนตรี (2544) เกี่ยวกับการวิเคราะห์การถดถอยข้อมูลการออมของ ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ข้อมูลจาก โครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2539 ของสำนักงาน สถิติแห่งชาติ พบว่าในปีพ.ศ. 2537 และ 2539 ครัวเรือนทำการเกษตรและปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหารรับจ้าง มีผลกระทบทางอ้อมผ่านรายได้ของครัวเรือนต่อการออมของ ครัวเรือน ส่วนครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวที่ไม่ใช่การเกษตร มีผลกระทบเชิงสาเหตุและทางตรง กับการออมในทิศทางเดียวกัน แต่ในปีพ.ศ. 2539 ครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวที่ไม่ใช่การเกษตร กลับมีมีผลกระทบทางอ้อมต่อการออมผ่านรายได้ของครัวเรือน สำหรับครัวเรือนปฏิบัติงานใน ขบวนการผลิต เสมียน พนักงานขาย และงานเกษตรรวมถึงงานทั่วไปมีผลกระทบเชิงสาเหตุและ ทางตรงกับการออมในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งพบทั้งปีพ.ศ. 2537 และ 2539

รดา อุดลย์วัฒนกุล (2549) ที่ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมการ ออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย โดยศึกษา 312 ครัวเรือนจากชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง และจากหมู่บ้าน คีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับ ปริมาณการออม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีอาชีพแตกต่างกัน จะมี ปริมาณการออมแตกต่างกัน โดย ครัวที่ทำสวนยางจะมีปริมาณการออมตั้งแต่ 4,001 บาทขึ้นไปต่อ เดือน รองลงมาได้แก่ อาชีพทำสวนผลไม้ ค้าขาย รับราชการ จะมีปริมาณการออมอยู่ระหว่าง 2,000- 4,000 บาทขึ้นไปต่อเดือน และอาชีพรับจ้างจะมีปริมาณการออมน้อยที่สุดไม่เกิน 2,000 บาทขึ้นไปต่อ เดือน

นอกจากนี้งานวิจัยต่างประเทศ เช่น R. Ramanathan (สรรเกียรติ กุลเจริญ. 2539: 33; อ้างอิงจาก R. Ramanathan. *An Economics Exploration of Indian Saving Behavior*. Pp 90-101) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลของประเทศอินเดียระหว่างปีพ.ศ. 2501-

2501 โดยจำแนกตามการประกอบอาชีพของครัวเรือนต่างๆ พบว่ากลุ่มครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีความโน้มเอียงในการออมเฉลี่ยสูงสุด แต่ครัวเรือนที่มีความชำนาญและกึ่งชำนาญในวิชาชีพกลับมีความโน้มเอียงในการออมเฉลี่ยน้อยที่สุด

จากผลการวิจัยต่างๆ ที่ขัดแย้งกัน ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีความแตกต่างในอาชีพของสตรีต่อพฤติกรรมการออมหรือไม่ อย่างไร

6. จำนวนสมาชิกวัยพึ่งพา

ครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกในวัยพึ่งพาหรือมีจำนวนน้อยจะมีปริมาณการออมมากกว่า ครัวเรือนที่มีสมาชิกในวัยพึ่งพามากกว่า เพราะว่าเป็นครอบครัวที่ไม่มีภาระค่าใช้จ่ายในส่วน of สมาชิกในวัยพึ่งพา ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงดู ค่าเล่าเรียน ค่ารักษาพยาบาลสมาชิกวัยพึ่งพามักรวมบุตรที่อยู่ในวัยกำลังศึกษาและผู้สูงอายุที่เกษียณจากการทำงานแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม การที่ครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกในวัยพึ่งพามาก ส่งเสริมการออมเงินด้วยเช่นกัน เนื่องจากเงินออมจะเป็นเงินฉุกเฉินเมื่อมีเหตุไม่คาดฝันเกิดขึ้น หรือเป็นเงินเพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอันจะเกิดขึ้นในอนาคตงานวิจัยหลายชิ้นได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกวัยพึ่งพาและการออมดังเช่น

ชาวินี ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 434 ครัวเรือน พบว่าจำนวนสมาชิกวัยพึ่งพาของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออม โดยครัวเรือนในเขตเมืองส่วนใหญ่จะมีจำนวนสมาชิกวัยพึ่งพา 1-2 คน ซึ่งเป็นบุตรที่อยู่ในวัยเรียน โดยครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกวัยพึ่งพาและมีจำนวน 1 คน จะมีการออมอยู่ระหว่าง 1,000-3,000 บาทต่อเดือน ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกวัยพึ่งพา 2 คน ที่มีการออมอยู่ระหว่าง 9,001-12,000 บาทต่อเดือน

ชัยยศ สรรพทรัพย์ (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนเกษตรกรอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ปีการเพาะปลูก 2547/2548 จำนวน 400 ครัวเรือน พบว่าสัดส่วนของสมาชิกวัยพึ่งพิงของครัวเรือนเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมของครัวเรือนเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ถ้าหากจำนวนสมาชิกวัยพึ่งพิงของครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดปริมาณการออมเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

งานวิจัยของ จอร์จ ฮอนโดรียานิซิส (Goerge Hondroyannis, 2006) เกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการออมส่วนบุคคลของ 13 ประเทศในยุโรป ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ อิตาลี สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักรอังกฤษ พบว่า จำนวนสมาชิกวัยพึ่งพิงของบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการออมส่วนบุคคล หรืออีกนัยหนึ่งคือ เมื่อบุคคลมีจำนวนสมาชิกวัยพึ่งพิงมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการ ออมเงินสูงขึ้นเช่นกัน

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า จำนวนสมาชิกวัยพึ่งพิงที่เพิ่มมากขึ้นกระตุ้นให้บุคคลและครัวเรือนมีการออมเงินมากขึ้น แต่ยังมีงานวิจัยที่ได้ผลการวิจัยในทางกลับกัน กล่าวคือ จำนวนสมาชิกวัยพึ่งพิงที่เพิ่มมากขึ้นกลับเป็นสาเหตุที่ทำให้การออมส่วนบุคคลและครัวเรือนมีการออมเงินลดลง ดังเช่นงานวิจัยของรดา อุดลย์วัฒนกุล (2549) ที่ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมออมภาคครัวเรือนในประเทศ โดยศึกษา 312 ครัวเรือนจากชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง และจากหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในการพึ่งพิง มีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกในการพึ่งพิง จะมีปริมาณการออมมากที่สุดตั้งแต่ 4,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนที่มีสมาชิกในการพึ่งพิง 1 คน จะมีปริมาณการออมระหว่าง 2,001-4,000 บาทต่อเดือน และครัวเรือนที่มีสมาชิกในการพึ่งพิง 2 คนขึ้นไป จะมีปริมาณการออมไม่เกิน 2,000 บาทต่อเดือน

ปณต พรหมณัมพันธ์ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 130 คน พบว่า จำนวนบุตรมีผลต่อการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรของสถานีดำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 โดยข้าราชการตำรวจที่ไม่มีบุตรและข้าราชการตำรวจที่มีบุตร 2 และ 3 คน จะออมเงินประมาณ 1,001-3,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด ส่วนข้าราชการตำรวจที่มีบุตร 1 คน จะออมเงินประมาณ 3,001-5,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด

ด้วยผลการวิจัยที่ตรงกันข้ามกัน ในการนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างจำนวนสมาชิกวัยพึ่งพิงและพฤติกรรมออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน

7. การเป็นกลุ่มออมทรัพย์

หนึ่งในวิธีการแก้ไขปัญหาคาใจความยากจนของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน คือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งช่วยให้สมาชิกในชุมชนสามารถออมเงินได้ และนำเงินออมนั้นไปสร้างและพัฒนาอาชีพและสินค้าในชุมชน รวมถึงยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น ดังตัวอย่างจากคุณสมบูรณ์ แม่บ้านนักพัฒนาชุมชนอาสา ซึ่งเป็นผู้คิดและจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เริ่มจากการรวบรวมสมาชิกในชุมชนได้ 27 คน เก็บเงินฝากเดือนละ 100 บาท ผ่านไปได้ครึ่งปีได้เงินฝากทั้งหมด 3 หมื่นกว่าบาท จึงเริ่มปล่อยกู้ให้สมาชิกและบุคคลอื่นไปเป็นทุนค้าขาย โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 5 นำส่งเข้ากลุ่มออมทรัพย์และส่งกลับไปสู่ชุมชนโดยนำไปซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์มาให้เด็กวัยรุ่นฝึกทำการบูรและส่งขายให้ชุมชน อีกทั้งยังจัดกิจกรรมกีฬาและร้องเพลงให้เด็กวัยรุ่นหญิงและชายมีกิจกรรมทำ ไม่ไปมั่วสุม

เสพยาหรืออบายมุข เมื่อเป็นเงินของชุมชนเอง การนำไปใช้ย่อมรู้คุณค่า และอยู่ในสายตาของชุมชนเองด้วย (สมคิด อเนกทวีผล. 2549: ออนไลน์)

กลุ่มออมทรัพย์โดยมากเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยมุ่งหวังให้ประชาชนได้ตระหนักและเข้าใจปัญหาของชุมชน ตลอดจนส่งเสริมให้รู้จักคิดร่วมกันในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง ถือเป็นขบวนการสอนให้ประชาชนรู้จักช่วยตัวเองและช่วยบุคคลอื่น โดยการประหยัดเงิน แล้วนำมาสะสมรวมกันเป็นประจำ เพื่อเป็นทุนให้สมาชิกกลุ่มได้กู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว (กิ่งแก้ว อินหวาง และสุคนธ์ จิตุชัย. 2536: 4) ในส่วนนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์และหลักสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (ศิริวัฒน์ เกียรติธรรม. 2540: 7-9; อ้างอิงจาก กรมพัฒนาชุมชน. 2528: 9, 14-16) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อพฤติกรรมกรรมการออม

7.1 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 1) เพื่อเป็นการระดมเงินทุนท้องถิ่น ให้มีจำนวนมากพอที่จะให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อน
- 2) เพื่อเป็นสถาบันฝึกหัดให้รู้จักประหยัด อุดหนุน รู้จักค่าของเงินและใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล
- 3) เพื่อเป็นการฝึกหัดให้สมาชิกมีสัจจะ ซื่อตรงต่อตนเอง และต่อเพื่อสมาชิกด้วยกัน
- 4) เพื่อฝึกหัดให้สมาชิกมีจิตใจเสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อชุมชน
- 5) เพื่อฝึกหัดให้สมาชิกมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

7.2 หลักการสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมี 4 ประการ ได้แก่

- 1) สมาชิกมีความรู้ลึกเป็นเจ้าของ โดยมีความรับผิดชอบทั้งการบริหารและดำเนินการ
- 2) สมาชิกจะต้องพึ่งตนเองได้ โดยมีคุณสมบัติในการพึ่งตนเอง 3 ประการ ได้แก่ การซื่อสัตย์ ความอดทน และความอดออม
- 3) สมาชิกจะต้องยึดหลักคุณธรรม โดยรู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม
- 4) สมาชิกสามารถควบคุมกันเองได้ โดยต้องให้ความสนใจ ดูแลความเคลื่อนไหว ตักเตือนซึ่งกันและกัน

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตโดยประชาชนในชุมชน เป็นการนำเงินให้เป็นเครื่องมือพัฒนาคน คือ ให้ประชาชนรู้จักการวางแผนการเงินของตนเอง ทั้งการเก็บออมและการใช้จ่าย ทำให้มีเงินทุนของตนเองในการประกอบอาชีพ โดยไม่ต้องพึ่งสินเชื่อระบบ ส่งผลถึงการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง อันจะนำไปสู่การหลุดพ้นจากวงจรความยากจนได้

7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อพฤติกรรมกรรมการออม

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมุ่งหวังที่จะพัฒนาทั้งคุณภาพชีวิตและคุณภาพจิตใจของสมาชิก ให้เป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ ความอดออม ความมีวินัย ความเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพราะว่าสมาชิกกลุ่มจะต้องส่งเงินตามเวลาที่กลุ่มกำหนด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกสามารถสะสมเงินเพื่อนำส่งกลุ่มออมทรัพย์ได้ ดังงานวิจัยของสุนทร ยุทธชนะ (2536: 73-75) ได้ศึกษาบทบาทของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนาชนบท ตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยเลือกจากกรรมการกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มละ 5 คน รวม 80 คน และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มละ 10 คน รวม 160 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน และแสดงให้เห็นถึงบทบาทของกลุ่มออมทรัพย์ในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการออมและที่พึงประสงค์ต่างๆ ของสมาชิกดังนี้

- 1) กลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมสมาชิกมีวินัยและซื่อสัตย์ คือ การให้สมาชิกส่งสัจจะออมทรัพย์ตามกำหนดเวลาในวันที่มีการประชุมประจำเดือน หากไม่สามารถส่งได้ในเวลาที่กำหนดติดต่อกันเป็นเวลา 3 เดือน จะหมดสภาพการเป็นสมาชิกทันที
- 2) กลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมสมาชิกช่วยเหลือตนเองและสมาชิกคนอื่นๆ โดยสามารถกู้เงินไปลงทุนประกอบอาชีพ และส่งเสริมให้สมาชิกอื่นๆ กู้เงินด้วยเช่นกัน
- 3) กลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมสมาชิกมีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืนได้ตามกำหนด
- 4) กลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมสมาชิกเกิดการออม เป็นการสะสมเงินเพื่อที่จะนำมาลงทุนหรือแก้ปัญหาทางการเงินของตนในอนาคต
- 5) กลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมสมาชิกมีการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ การเกิดกลุ่มรับซื้อสินค้าและศูนย์สาธิตการตลาด

งานวิจัยของคำเพชร จันทรธานี (2536) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: ศึกษากรณีบ้านดอน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 56 คน และหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 100 คน ผลการศึกษาค้นพบว่า ระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนของกำหนดวัน

เวลาส่งเงินสัจจะทุกวันที่ 1-5 ของเดือน และการกำหนดวันเวลาส่งดอกเบี้ย หากสมาชิกคนใดส่งเงินไม่ทัน จะถือว่าขาดส่งในเดือนนั้น ไม่มีการรับฝากเงินย้อนหลังและไม่มีการส่งเงินสัจจะล่วงหน้า ส่งผลให้สมาชิกมีคุณลักษณะที่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านต้อ คุณลักษณะดังกล่าวได้แก่ การมีความรับผิดชอบ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม การกล้าแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

กึ่งแก้ว อินหว่าง และสุคนธ์ จัตตชัย (2536) ได้ศึกษาการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับคุณภาพชีวิตของราษฎรในชนบท โดยมุ่งศึกษาที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในโครงการก่อสร้างถนนจำนวน 10 กลุ่ม จาก 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท กำแพงเพชร สุโขทัย น่าน อุตรดิตถ์ นนทบุรี กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ยโสธร และมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม โดยเฉพาะการส่งสัจจะสะสมหรือเงินออมรายเดือนๆ ละ 10-20 บาท ซึ่งในระยะก่อตั้งทั้ง 10 กลุ่มมีเงินออม 29,515 บาท ต่อมาสามารถระดมเงินออมได้ 246,978 บาท แสดงให้เห็นว่าระดับเงินออมเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ดังนั้น การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ถือเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมเงิน โดยสามารถแบ่งเงินส่วนหนึ่งจากรายได้ เพื่อส่งเงินเข้ากลุ่มตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ทำให้ผู้วิจัยศึกษาถึงการเป็นสมาชิกกลุ่มและการไม่เป็นสมาชิกออมทรัพย์ของสตรีว่ามีความแตกต่างกันในพฤติกรรมการออมหรือไม่ อย่างไร

ทฤษฎีเชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการออม

การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมกรรมการออมในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่งเป็นรูปแบบทฤษฎีสำหรับการศึกษาสาเหตุพฤติกรรมหลากหลายด้านของมนุษย์ของนักจิตวิทยาสังคม คือ Magnusson และ Endler (งามตา วรินทร์านนท์ 2549: 8; อ้างอิงจาก Magnusson & Endler. 1977. *Personality at the Crossroads: Current Issues in Interactionism Psychology*. Pp. 18-21) ได้ประมวลทฤษฎีและผลงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ แล้วสรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุหลัก 4 สาย คือ (1) ลักษณะของสถานการณ์ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางสังคมที่บุคคลประสบอยู่ในปัจจุบันที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ศึกษานั้น (2) จิตลักษณะเดิมของบุคคล หมายถึง ลักษณะทางจิตใจที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมทั่วไป (3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ ที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์นิยมแบบกลไก (Interaction Mechanism) (4) จิตลักษณะตามสถานการณ์หรือปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organic

Interaction) เป็นจิตลักษณะของบุคคลที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ทศนคติต่อพฤติกรรมที่จะทำ ความวิตกกังวลตามสถานการณ์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมในการกำหนดหัวข้อในการประมวลและจัดลำดับเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการยอมของนิสิตนักศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสถานการณ์ ได้แก่ ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร (2) ด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2548) และ (3) ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ แนวคิดเจตคติต่อพฤติกรรมการยอม

1. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร

ประเภทของสื่อมวลชนที่สำคัญต่อทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ได้แก่ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และอินเทอร์เน็ต (The Internet) เนื่องจากสื่อเหล่านี้ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือแนวความคิดหลากหลายจากภายในและภายนอกสังคมที่ตนอาศัยอยู่อย่างรวดเร็วและกว้างขวางมาก อาจทำให้สมาชิกเกิดการเลียนแบบในพฤติกรรมนั้น บางครั้งข่าวสารที่ได้รับอาจได้รับการไม่ยอมรับ การวางเฉย หรือไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบ เพราะอาจเป็นความต้องการที่จะแสวงหาความรู้ของบุคคลส่วนหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม องค์กรที่เกี่ยวข้องเช่น ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา จะต้องทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งในการอธิบายถึงสิ่งที่สื่อนำเสนออย่างมีเหตุผลว่าสิ่งไหนดีและไม่ดี

1.1 องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร

การที่จะถ่ายทอดสารหรือเรื่องราวจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งไปอีกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งจะต้องอาศัยกระบวนการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ (1) ผู้ส่งสาร (2) สาร (3) ผู้รับสาร และ (4) ช่องทาง (สินีนาฏ ม่วงกล้า, 2544: 43-44; อ้างอิงจาก ปรมะ สตะเวทิน. 2533: 55-73)

1) ผู้ส่งสาร (Source) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะทำการสื่อสารความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร วัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมา

2) สาร (Message) คือ ผลผลิตของผู้ส่งสารที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร วัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมา (Actual Physical Product of the Source) ในรูปของรหัส (Code)

3) สื่อ (Channel) คือ สิ่งที่ขนส่งสาร (A Carrier of Messages) หรือ เป็นพาหนะของสาร หรือ สิ่งที่น่าหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสารให้ปรากฏ

4) ผู้รับสาร (Receiver) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้ส่งสาร ซึ่งเมื่อผู้รับสารได้รับสารแล้ว จะมีการสื่อสารกลับ (Feedback) คือ มีการโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

ซึ่งกระบวนการสื่อสารจะเกิดประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบเป็นสำคัญ หากทั้ง 4 องค์ประกอบมีประสิทธิภาพน้อยจะส่งผลให้การสื่อสารไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารคาดหวัง ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากทั้ง 4 องค์ประกอบมีประสิทธิภาพมากจะส่งผลให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ วิลเบอร์ ชแรมป์ (Wilbur Schramm) ได้ให้ความเห็นว่าข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารได้มาก จะมีแนวโน้มที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น (ธีรกุล สถิตนิมานการ. 2537: 11; อ้างอิงจาก Schramm. 1973. *Men, Message and Media: A Look at Human Communication*. pp. 200)

1.2 กระบวนการในการเลือกรับสาร

แนวคิดการเลือกรับสารของผู้รับสารเรียกว่าทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารมักเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selective Process) (ธีรกุล สถิตนิมานการ. 2537: 10-11) ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ดังนี้

1) การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) หมายถึง บุคคลโดยทั่วไปจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ตามความสนใจและความต้องการของ เพื่อมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของตน

2) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) หมายถึง บุคคลโดยทั่วไปที่ให้ความสนใจเฉพาะข่าวที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิมของตนเอง และหลีกเลี่ยงที่จะให้ความสนใจกับข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิมของตนเองอีกด้วย

3) การเลือกรับรู้ (Selective Perception) หมายถึง การที่บุคคลจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความข่าวสารที่ได้เปิดรับไปในทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ ความเชื่อและประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อน

4) การเลือกจดจำ (Selective Retention) หมายถึง หลังจากที่บุคคลได้เลือกรับรู้หรือเลือกตีความข่าวสารที่ได้เปิดรับไปในทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ ความเชื่อและประสบการณ์ของตน บุคคลนั้นยังจะเลือกจดจำเนื้อหาสาระของข่าวสารในส่วนที่ต้องการจำ เก็บไว้เป็นประสบการณ์เพื่อจะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

1.3 ปัจจัยการเปิดรับข่าวสาร

ผู้รับข่าวสารแต่ละคนจะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยที่ผลักดันให้บุคคลหนึ่งมีการเปิดรับข่าวสารนั้น มาจากปัจจัยทางจิตวิทยาส่วนบุคคล 4 ประการ (ธีรกุล สถิตนิมานการ. 2537: 11-12) ดังนี้

1) ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาโดยตรงที่ว่า ปกติมนุษย์ไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพังคนเดียวเนื่องจากความรู้สึกกลัวสัน วิดกกังวลและหวาดกลัว จึงชอบหรือพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่นเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ หากไม่สามารถจะติดต่อสังสรรค์กับบุคคลอื่นๆ ได้โดยตรง มนุษย์จึงแสวงหาทางเลือกใหม่โดยการอยู่กับสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนสามารถเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนาหรือในทางสังคมให้แก่ตนเอง และแท้จริงแล้วมีคนบางส่วนพอใจที่จะอยู่กับสื่อมวลชนมากกว่าที่จะอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำ

2) ความอยากรู้อยากเห็น กล่าวคือ ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ ปกติมนุษย์มักจะมี ความอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเองที่สุดไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองมากที่สุดตามลำดับ และเป็นความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ เช่น สาเหตุของเหตุการณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น รวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจจะเกิดขึ้นกับตนเอง และ/หรือผู้อื่นอีก ดังนั้น สื่อมวลชนทั่วไปจึงถือเอาความอยากรู้อยากเห็นเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการเสนอข่าวสาร

3) ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง (Self – Aggrandizement) โดยพื้นฐานแล้วมนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัว และในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสารจึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่สามารถจะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตนบรรลุผลหรือเพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมสร้างบารมี รวมทั้งให้ได้ข่าวสารที่จะช่วยให้ตนเองได้รับความสะดวกสบายและความสนุกสนานบันเทิง ข่าวสารเหล่านี้ล้วนมาจากสื่อมวลชนเสียเป็นส่วนใหญ่

4) ความสอดคล้องกับทัศนคติส่วนตัว กล่าวคือ ส่วนหนึ่งนั้นผู้รับข่าวสารมักจะแสวงหาข่าวสารที่มาสสนับสนุนทัศนคติความคิดเห็นที่มีอยู่ก่อนแล้ว (Preconceptions) รวมทั้งอคติของตนเองอีกด้วยอย่างไม่รู้ตัวเสมอ เมื่อเป็นดังนี้ผู้รับข่าวสารจึงแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องกับท่าทีทางจิตใจที่มีอยู่ก่อนแล้ว (Predispositions) ข่าวสารที่แสวงหามาจึงไม่เป็นข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติดั้งเดิมส่วนบุคคล

1.4 การเปิดรับข่าวสารกับพฤติกรรมของมนุษย์

นอกจากปัจจัยทางจิตวิทยาส่วนบุคคลแล้ว พฤติกรรมการเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารของมนุษย์ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลนั้น เช่น อายุ เพศ การศึกษา รายได้ อาชีพ เป็นต้น และปัจจัยคุณสมบัติเฉพาะของสื่อมวลชน กล่าวคือ สื่อมวลชนแต่ละประเภทมีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้รับข่าวสารแต่ละคนย่อมจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่สามารถจะสนองความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจได้นั่นเอง เป็นต้น

ว่า บุคคลย่อมจะเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least Effort) และได้ประโยชน์ตอบแทนดีที่สุด (Promise of Reward) หรือค่าใช้จ่ายเวลาที่เปิดรับน้อยที่สุด ตัวอย่างเช่น โทรทัศน์เป็นสื่อที่ทุกคนรับได้ง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึง จึงทำให้สารทางโทรทัศน์เข้าถึงผู้รับสารได้ง่ายและรวดเร็วที่สุด ดังงานวิจัยของสินีนาฏ ม่วงกล้า (2544) ที่ศึกษาเรื่อง "พฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี" จำนวน 439 คน พบว่า การรับรู้ข่าวสารด้านพลังงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารัญญา รัชชิตานนท์ (สินีนาฏ ม่วงกล้า. 2544: 48; อ้างอิงจาก อารัญญา รัชชิตานนท์. 2538: 89-97) ที่ศึกษาพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่อยู่อาศัยของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 280 คนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ มณฑิรา (สินีนาฏ ม่วงกล้า. 2544: 49; อ้างอิงจาก กนกวรรณ มณฑิรา 2539: ง) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรีพบว่า เยาวชนเปิดรับข่าวสารทั่วไปและข่าวสารสิ่งแวดล้อมจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ วิทยุและหนังสือพิมพ์

สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนในฐานะผู้รับสารเป็นอย่างมาก ถ้าหากข้อมูลข่าวสารนั้นๆ มีการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ บ่อยๆ จะทำให้ผู้รับสารเกิดความคุ้นเคย สนใจ เข้าใจ และเปิดรับข่าวสารนั้น ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและปฏิบัติตามข้อมูลข่าวสารที่ถูกเสนอ งานวิจัยหลายชิ้นได้สรุปอย่างสอดคล้องกันว่า การเปิดรับข่าวสารมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ดังงานวิจัยของพจน์ หาญพล (สินีนาฏ ม่วงกล้า. 2544: 50; อ้างอิงจาก พจน์ หาญพล. 2534: 92-102) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมพึงประสงค์ด้านการชลประทานของเกษตรกรในเขตโครงการพัฒนาเกษตรชลประทานแม่กลองใหญ่ จำนวน 248 ราย พบว่า การเปิดรับสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมพึงประสงค์ด้านการชลประทาน อีกทั้งยังพบว่าการเปิดรับสื่อบุคคล ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อระบบชลประทาน และปัจจัยความทันสมัยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมพึงประสงค์ด้านการชลประทานของเกษตรกรได้

นอกจากนี้งานวิจัยของบุษบา ภูสกูล (สินีนาฏ ม่วงกล้า. 2544: 52; อ้างอิงจาก บุษบา ภูสกูล. 2535: ง) เกี่ยวกับ "การศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี" พบว่า พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์

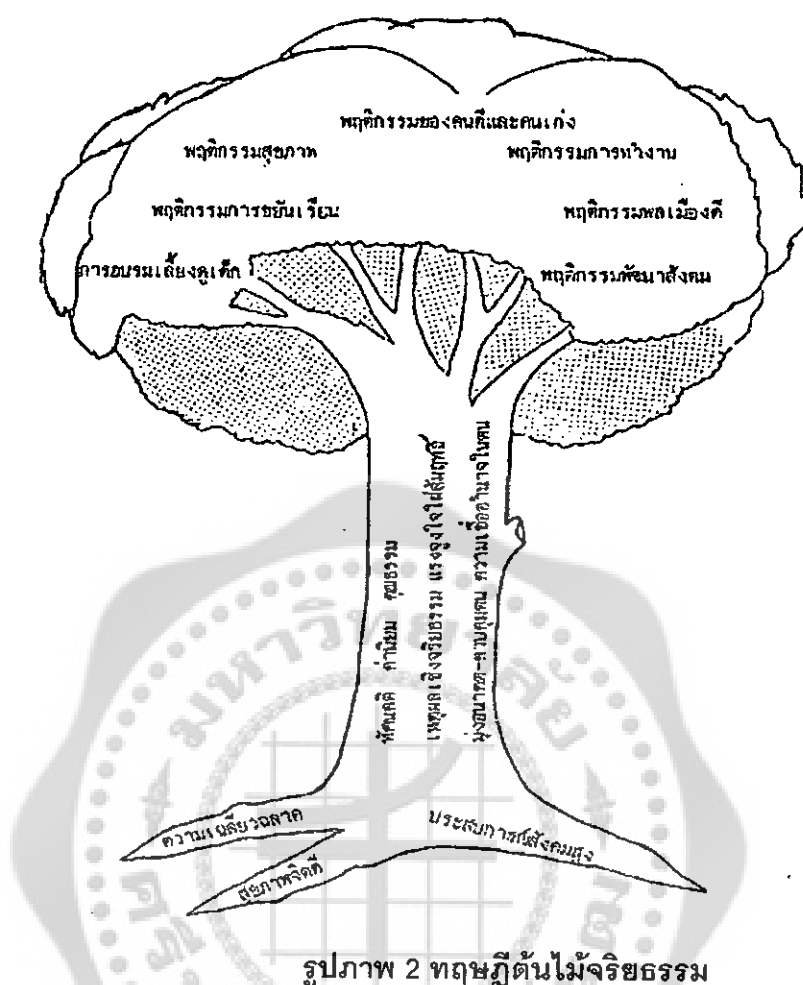
ทางบวกกับความรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ และยังพบว่าพฤติกรรม的开รับสื่อสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ได้ โดยมีอิทธิพลในทางบวก

งานวิจัยของอินทรา ชินกะธรรม (สินีสุข ม่วงกล้า. 2544: 59; อ้างอิงจาก อินทรา ชินกะธรรม. 2538: 1-2) ได้สรุปสอดคล้องกับงานวิจัยข้างต้นถึงอิทธิพลของการเปิดรับข่าวสารต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยทำการศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารเพื่อการรณรงค์ให้ประหยัดน้ำประปา และพฤติกรรมการใช้น้ำประปาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีสำนักงานเขตบางเขน” จำนวน 360 คนพบว่า การเปิดรับข่าวสารเพื่อการรณรงค์และการใช้น้ำอย่างถูกวิธี มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้น้ำช่วยให้การใช้น้ำลดลง ตลอดจนตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนน้ำ และใช้น้ำอย่างประหยัดอย่างถูกวิธีมากขึ้น ดังนั้น ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาว่าการเปิดรับข่าวสารมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของนิสิตนักศึกษาหรือไม่

2. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2548: 4) ซึ่งได้อธิบายถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยในเรื่องดังกล่าวของเยาวชนและประชาชนไทยอายุ 6-60 ปี จำนวนหลายหมื่นคน ซึ่งเป็นผลการวิจัยในประเทศไทยมากกว่า 25 ปีมาแล้ว

จากรูปภาพ 2 แสดงแนวคิดตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) ดอกและผลไม้มงของต้นไม้ (2) ลำต้น และ (3) ราก ในส่วนที่แรก คือ ดอกและผลไม้มงแสดงถึงพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมที่ปรารถนาต่างๆ เช่น พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมสุขภาพ พฤติกรรมขยันเรียน เป็นต้น ในส่วนที่ 2 คือ ลำต้น หมายถึงสาเหตุทางจิตใจอันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ คือ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่ออำนาจในตน (5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (5) ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม (ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ หรือสถานการณ์นั้น) และส่วนสุดท้าย คือ ราก ซึ่งเป็นจิตลักษณะกลุ่มที่สอง มี 3 ด้าน คือ (1) สถิติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม และ (3) สุขภาพจิต ซึ่งจิตลักษณะในส่วนนี้สามารถใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการในส่วนของลำต้นได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2548: 9)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงใช้กรอบแนวคิดต้นไม้จริยธรรมในการศึกษาปัจจัยจิตลักษณะที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรออมของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ การมุ่งอนาคต -ความมุ่งมั่นและความเชื่ออำนาจในตน

2.1 การมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น

ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่นเป็นจิตลักษณะหนึ่งในส่วนลำต้นของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม และเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่นได้แบ่งความหมายออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

1) การมุ่งอนาคต (Future Orientation)

ตามแนวคิดของมิสเชล (Mischel) หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงวางแผนปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันการเกิดผลเสียในอนาคต (สินีนุช ม่วงกล้า. 2544: 35; อ้างอิงจาก อุบล เลี้ยววาริณ. 2534.

ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร. หน้า 68)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้นิยามการมุ่งอนาคตไว้ว่า ความสามารถในการคาดการณ์ไกล การเล็งเห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคตและความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมักจะกำหนดเป้าหมายในชีวิต โดยกำหนดโครงการระยะสั้นและระยะยาวให้กับตนเองในด้านต่างๆ เช่น ด้านการงานและอาชีพ ด้านครอบครัว ด้านสุขภาพ และด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น (มนูญ ภูชลินเงิน. 2547: 31; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2537)

งานวิจัยที่ศึกษาการมุ่งอนาคตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านการประหยัดและออมเงิน เช่น อัจฉรา ผ่องอุดม (2546) ที่ทำการศึกษากฎการออมของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 196 คน พบว่า การมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

พฤติพล นิยมพร้าว (2547) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนนวมินทราชูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 โดยแบ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 จำนวน 320 แบ่งเป็นนักเรียนชายจำนวน 145 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 175 คน พบว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมากกับนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตน้อยมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมากการวางแผนการใช้จ่ายเงินดีกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตน้อย

วรุณี ก้องเสียง (2549) ศึกษาการวางแผนการใช้จ่ายเงินของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมาลีวิทยุ พัทยา เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 170 คน พบว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างกันมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมากมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินดีกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตปานกลางและน้อย

เนตรนภิส กาฬเนตร (2543) ได้ศึกษาอิทธิพลของลักษณะการรับชมโทรทัศน์ที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเมืองจังหวัดอุดรธานีจำนวน 375 คน พบว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง มีพฤติกรรมการประหยัดสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะตรงกันข้ามต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) การควบคุมตน (Self-Control)

การควบคุมตนเป็นจิตลักษณะหนึ่งในส่วนลำต้นของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม และเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งเช่นเดียวกับการมุ่งอนาคต ความหมายของการควบคุมตนตามมุมมองของมิสเชล (Mischel) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะกระทำหรืองดเว้นพฤติกรรมบางชนิด โดยต้องใช้ความอดทนหรือเสียสละ บุคคลนั้นสามารถกระทำพฤติกรรมนั้นอย่างสม่ำเสมอและเหมาะสมเป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้ (สินีนุช ม่วงกล้า. 2544: 35; อ้างอิงจาก อูบล เลี้ยววาริณ. 2534. ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร. หน้า 68)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้นิยามการควบคุมตนหรือการมีวินัยในตนว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการดำเนินการไปตามเป้าหมายที่วางไว้จนประสบความสำเร็จในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้น การควบคุมตนจึงเป็นการจัดระเบียบพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้เกิดผลตามที่ตนต้องการในอนาคต และประกอบด้วยลักษณะทางจิตใจหลายประการได้แก่ การมองเห็นความสำคัญของประโยชน์ที่จะมีมาในอนาคตมากกว่าประโยชน์ในปัจจุบัน การเลือกกระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการอดได้รอได้ เพราะเชื่อว่าการกระทำของตนจะส่งผลให้เกิดผลดีตามที่ตนต้องการได้ (สินีนุช ม่วงกล้า. 2544: 35; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543. ทฤษฎีต้นไม้ จริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. หน้า 92-93)

ถวัลย์ เนียมทรัพย์ (2530) ได้ให้ความหมายการควบคุมตนว่าเป็นลักษณะการบังคับอารมณ์ ความอดทน การหักห้ามตนเองและความไม่เข้าข้างตนเอง (อัจฉรา ผ่องอุดม. 2546: 25; อ้างอิงจาก ถวัลย์ เนียมทรัพย์. 2530. ผลการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของนิสิตปริญญาตรี)

การควบคุมตนมักจะเกิดควบคู่กันกับการมุ่งอนาคต เพราะการมุ่งอนาคตเป็นส่วนต้นของประสบการณ์และการควบคุมตนเป็นส่วนปลายของประสบการณ์ ดังนั้น งานวิจัยหลายชิ้นได้ทำการศึกษาการมุ่งอนาคตและควบคุมตนควบคู่กันไปกับพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น พฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของวรรณิ วรรณชาติ (มัญญ ภูขลิบเงิน. 2547: 31; อ้างอิงจาก วรรณิ วรรณชาติ. 2541: 81, 193, 196) ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัยจำนวน 325 คน

สำหรับด้านพฤติกรรมการประหยัด งานวิจัยดังเช่น สินีนุช ม่วงกล้า (2544) ที่ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญ

ศึกษา จังหวัดนนทบุรี" จำนวน 439 คน พบว่าลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2546) ศึกษาตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการประหยัดทรัพยากรของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏจำนวน 1,294 คน จากสถาบันราชภัฏจำนวน 24 แห่ง ผลการศึกษาพบว่าตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมได้แก่ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิต สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้จ่ายของอาจารย์ผู้หนึ่งจำนวน 676 คนได้ร้อยละ 31 โดยการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองทำนายพฤติกรรมการใช้จ่ายได้มากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมยังสามารถทำนายพฤติกรรมประหยัดเวลาได้ร้อยละ 37 และทำนายพฤติกรรมพลังงานและวัสดุสำนักงานได้ร้อยละ 37

งานวิจัยของมนูญ ภูขลิบเงิน (2547) ที่ทำการศึกษาเรื่อง "ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" จำนวน 480 คน พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมประหยัดค่าใช้จ่ายของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถทำนายพฤติกรรมประหยัดค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 19.7

งานวิจัยของราบินโนวิชและเว็บลีย์ (Rabinovich and Webley. 2006) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Filling the gap between planning and doing: Psychological factors involved in the successful implementation of saving intention" เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการควบคุมตนเองและพฤติกรรมออมโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจครัวเรือนของประเทศเนเธอร์แลนด์ (the DNB Household Survey) และประเทศเบลารุส (Belarus) ในปีพ.ศ. 2548 ผลการวิจัยพบว่าการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนทั้งสองประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ในการวิจัยนี้ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลผลิตและป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ทำให้สามารถบังคับอารมณ์ หักห้ามใจตนเอง และอดทนต่อสิ่งเย้ายวนภายนอก เพื่อควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจตั้งนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์และความสามารถในการทำนายระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองกับพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน

3.2 ความเชื่ออำนาจในตน (Internal Locus of Control)

ความเชื่ออำนาจในตนถือเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา มีพัฒนาการมาจากการเรียนรู้ทางสังคมของรอตเตอร์ (Rotter) (อ้อมเดือน สดมณีและคณะ. 2543: 22) ได้อธิบายไว้ว่า พฤติกรรมที่กระทำซ้ำๆ และเป็นที่พึงประสงค์ของบุคคลเกิดจากบุคคลนั้นเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีผลมาจากทักษะหรือความสามารถของตน ซึ่งเรียกว่าความเชื่ออำนาจในตน (Internal Locus of Control) ในทางตรงกันข้ามหากการกระทำได้รับการเสริมแรง จะทำให้บุคคลรับรู้ว่าการกระทำนั้นไม่ใช่อะไรจากการกระทำของตน แต่เป็นเพราะโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือสิ่งแวดล้อมบันดาลให้เป็นไป ซึ่งเรียกว่าความเชื่ออำนาจนอกตน (External Locus of Control) กล่าวโดยสรุปแล้ว ความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนเป็นกระบวนการรับรู้ในการควบคุมของการกระทำ และความสอดคล้องของผลกับการกระทำ โดยเห็นว่าอำนาจในการบันดาลให้เกิดผลที่ตนต้องการมี 2 ฝ่าย คือปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมของตนเองกับปัจจัยความสามารถของตนเอง หลังจากนั้นจึงใช้การรับรู้ที่คาดการณ์การกระทำในอนาคต (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2532: 24-25)

นอกจากนี้ ทศนา ทองภักดี (2528) ได้สรุปความหมายของความเชื่ออำนาจในตนว่า ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม หรือการรับรู้ผลของการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เกิดจากการกระทำหรือความสามารถของตนเองเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งตรงข้ามกับความเชื่อภายนอกอำนาจตน หมายถึง ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม หรือการรับรู้ผลของการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้

งานวิจัยหลายชิ้นได้ทำการศึกษาความเชื่ออำนาจในตนควบคู่กันไปกับพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น พฤติกรรมการทำงานของศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532: 154) พบว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีทัศนคติต่อสภาพการทำงาน ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรู้สึกเกี่ยวกับการสนับสนุนจากสังคมสูง ขณะเดียวกันจะมีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร รักการ (อ้อมเดือน สดมณีและคณะ. 2543: 24; อ้างอิงจากวิเชียร รักการ. 2522: 30) ได้ศึกษาความเชื่ออำนาจในตนกับพฤติกรรมการทำงานอาสาสมัครของนิสิตพบว่า นิสิตที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง จะใส่ใจเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี มีความกระตือรือร้น มีลักษณะของผู้ผู้นำ มีวินัยแห่งตน และมีคุณธรรมแห่งพลเมืองดี และงานวิจัยของณัฐ-สุดา สุจินันท์กุล (2541) พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงมีพฤติกรรมพยาบาลอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจในตนกับพฤติกรรมสุขภาพ เช่น กรรณิการ์ พัฒนผดุงวิทยา (2542) ได้ศึกษาความเชื่ออำนาจควบคุมด้าน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาต่อพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน โดยจะทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ (1) ขอบเขตของการวิจัย (2) สมมติฐานงานวิจัย (3) กลุ่มตัวอย่าง (4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (5) วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล และ (6) การวิเคราะห์ข้อมูล

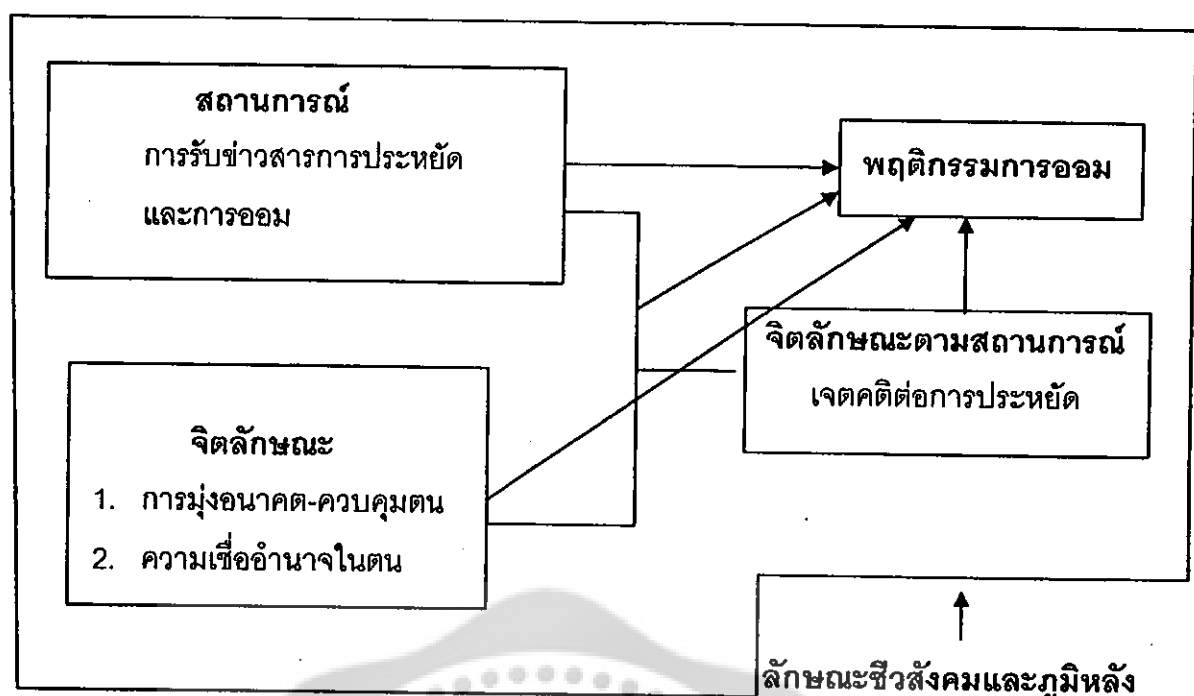
ขอบเขตของการวิจัย

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาต่อพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจนที่เสนอไว้ในบทที่ 2 เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการหาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีเชิงเหตุด้านต่างๆ กับพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่อยู่ในรูปนิยามปฏิบัติการ ทำให้สามารถวัดและวิเคราะห์ในเชิงปริมาณได้ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่งเป็นรูปแบบทฤษฎีสำหรับการศึกษาสาเหตุพฤติกรรมหลากหลายด้านของมนุษย์ นักจิตวิทยาสังคม คือ Magnusson และ Endler (งามตา วนิชทานนท์ 2549: 8; อ้างอิงจาก Magnusson & Endler. 1977. *Personality at the Crossroads: Current Issues in Interactionism Psychology*. pp. 18-21) ได้ประมวลทฤษฎีและผลงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ แล้วสรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุหลัก 4 สาย คือ (1) ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบันที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ศึกษานั้น (2) จิตลักษณะเดิมต่างๆ ของผู้ที่ถูกศึกษา (3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ ที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์นิยมแบบกลไก (Interaction Mechanism) (4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือ ปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organic Interaction) เป็นจิตลักษณะของผู้ที่ถูกศึกษาที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม เพื่อศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมการออมของสตรี โดยกำหนดตัวแปรอิสระหลักและรอง และตัวแปรตาม ดังรูปภาพที่ 1 การวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมการออมด้วยรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท ได้แก่

1.1 ตัวแปรอิสระหลัก เป็นตัวแปรที่อาจจะเป็นสาเหตุตามธรรมชาติของตัวแปรตามการศึกษา ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย ได้แก่

รูปภาพ 4 การวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมการออมด้วยรูปแบบทฤษฎีสัมพันธนิยม

1) ตัวแปรด้านสถานการณ์ ได้แก่ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม

2) ตัวแปรด้านจิตลักษณะ ได้แก่ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน

3) ตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติต่อการประหยัด

1.2 ตัวแปรอิสระรอง ได้แก่ ตัวแปรด้านชีวสังคมและภูมิหลัง 8 ตัวแปร ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือนของครอบครัว รายจ่ายต่อเดือนของครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร และการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการออม เป็นการวัดจากพฤติกรรมการวางแผนใช้จ่ายเงิน การคำนึงถึงความจำเป็นในการเลือกสิ่งของ และการมีเงินเก็บออม

สมมติฐานงานวิจัย

1. สตรีที่มีลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังต่างกันมีพฤติกรรมการออมต่างกัน
2. สตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม
3. สตรีที่มีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองและความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม

4. สตรีที่มีเจตคติต่อการประหยัดและสูง มีพฤติกรรมการประหยัดสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม

5. ปัจจัยสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการออมได้มากกว่าตัวแปรทำนายชุดใดชุดหนึ่งเพียงลำพัง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ สตรีในชุมชนเมืองยากจนในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง 2 ขั้นตอน คือ (1) การสุ่มชุมชนตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มชุมชนตัวอย่างมาจากชุมชนที่มีความแตกต่างกันในด้านการมีกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน จำนวน 4 ชุมชน และ (2) การสุ่มสตรีกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยประสานให้ผู้แทนชุมชนแจกแบบสอบถามให้สตรีในชุมชนๆ ละ 60 คน ยกเว้นชุมชนลาดพร้าว 80 มีจำนวน 80 คน รวมจำนวนสตรีทั้งหมด 260 คน มีสตรีส่งคืนแบบสอบถามจำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 71 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ชุมชนบ้านพักองค์การทอผ้า เนื่องจากชุมชนบ้านพักองค์การทอผ้าเป็นชุมชนที่มีกลุ่มออมทรัพย์ ผู้วิจัยจึงได้ประสานงานกับประธานกลุ่มออมทรัพย์ให้เป็นผู้แจกแบบสอบถาม ใช้เวลาเก็บข้อมูล 2 วัน มีสตรีส่งคืนแบบสอบถาม ครบจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 100

1.2 ชุมชนยาดอง ซอยเอکمัย ซึ่งเป็นชุมชนที่มีกลุ่มออมทรัพย์ ผู้วิจัยจึงได้ประสานงานกับประธานกลุ่มออมทรัพย์ให้เป็นผู้แจกแบบสอบถาม ใช้เวลาเก็บข้อมูล 5 วัน มีสตรีส่งคืนแบบสอบถาม จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 58

1.3 ชุมชนลาดพร้าว 80 เนื่องจากชุมชนลาดพร้าว 80 เป็นชุมชนที่ไม่มีกลุ่มออมทรัพย์ ผู้วิจัยจึงได้เข้าไปแจกแบบสอบถามในงานสัมมนาวันรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีที่จัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน 2549 ตอนช่วงเช้า จำนวน 60 ชุด แต่ภายหลังมีสตรีจำนวน 20 คนมาขอตอบแบบสอบถามเพิ่มเติม รวมทั้งหมด 80 ชุด มีสตรีส่งคืนแบบสอบถามในช่วงบ่าย จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 81

1.4 ชุมชนริมทางโค้งรถไฟฟ้าวัดโศก เนื่องจากชุมชนนี้ เป็นชุมชนที่ไม่มีกลุ่มออมทรัพย์ โดยมีนิสิตลงไปเก็บข้อมูลภายในชุมชน ซึ่งผู้ประสานการเก็บข้อมูลได้ประกาศเชิญชวนสตรีในชุมชนมาตอบแบบสอบถาม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 40

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตอบเครื่องมือวิจัยเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น คือ จำนวนสตรีในชุมชนเมืองยากจนจำนวน 65 คน โดยแบ่งออก 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

2.1 สตรีจากชุมชนบ้านดอน ซึ่งเป็นกลุ่มใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนสุขุมวิท ซอย 49 (ซอยประเสริฐสิทธิ์) เพราะสะดวกต่อการเก็บข้อมูลเนื่องจากนิสิตวิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมืองชั้นปีที่ 4 ได้ฝึกปฏิบัติงานชุมชนนี้อยู่ และอีกทั้งตั้งอยู่ใกล้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างได้ตอบเครื่องมือในการวิจัยในการหาความเชื่อมั่นก่อนจะนำไปให้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทำการตอบต่อไป

2.2 สตรีจากชุมชนลาดพร้าว 80 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1 จำนวน 45 คน เนื่องจากว่าผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจากสตรีในชุมชนบ้านดอนได้ เพราะได้เสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติงานของนิสิตแล้ว จึงต้องนำข้อมูลของสตรีในชุมชนลาดพร้าว 80 มาวิเคราะห์ด้วย อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอยู่ในรูปของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มาจากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยทำการสอบถามจากกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างและบางส่วนของกลุ่มตัวอย่าง รวม 65 คน และได้ทำการหาความเชื่อมั่นของแบบวัดต่างๆ ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 6 แบบวัด ซึ่งมาจากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย (1) แบบสอบถามข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังบางประการ (2) แบบวัดการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม (3) แบบวัดการมุ่งอนาคต-ควบคุมตน (4) แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน (5) แบบวัดเจตคติต่อการประหยัด และ (6) แบบวัดพฤติกรรมการออม (ดูจากภาคผนวก) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือแต่ละชุด ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังบางประการ

ในแบบสอบถามข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังบางประการของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามข้อมูลฯ ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยอายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกวัยพึ่งพิงในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และวัตถุประสงค์ของการออม

2. แบบวัดการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีทั้งสิ้น 14 ข้อคำถาม และได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หลังจากนั้นได้นำแบบวัดไปทดสอบกับกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัดซึ่งได้เท่ากับ .89 สำหรับมาตราส่วนประเมินค่าเป็นแบบแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) 6 หน่วยตั้งแต่จริงที่สุด จนถึง ไม่จริงเลย การตรวจให้คะแนนแบบวัดการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมมีเกณฑ์ดังนี้

จริงที่สุด	เท่ากับ 6 คะแนน	ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ 3 คะแนน
จริง	เท่ากับ 5 คะแนน	ไม่จริง	เท่ากับ 2 คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ 4 คะแนน	ไม่จริงเลย	เท่ากับ 1 คะแนน

แบบวัดการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมจึงประกอบด้วยประโยคคำถาม ข้อความ เพื่อใช้วัดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมต่อการ สร้างนิสัยพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีในการวิจัยนี้ค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 14-84 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมสูง

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบของการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมดังนี้

14.0-25.7 คะแนน หมายถึง สตรีไม่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม

25.8-37.5 คะแนน หมายถึง สตรีได้รับข่าวสารการประหยัดและการอมน้อย

37.6-49.3 คะแนน หมายถึง สตรีได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมค่อนข้างน้อย

49.4-61.1 คะแนน หมายถึง สตรีได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมค่อนข้างสูง

61.2-72.9 คะแนน หมายถึง สตรีได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมสูง

78.0-84.0 คะแนน หมายถึง สตรีได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมสูงสุด

ตัวอย่างแบบวัดการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. ข้าพเจ้าได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดและการออมที่ถูกต้องผ่านทางสื่อต่างๆ						

3. แบบวัดการมุ่งอนาคต-ควบคุมตน

ผู้วิจัยนำแบบวัดการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนของดุจเดือน พันธุมนาวิน (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการสนับสนุนทางสังคมของหัวหน้าสถานีนามัย ตำบล โดยมีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ เพื่อใช้วัดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งอนาคต-ควบคุมต่อพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีในการวิจัยนี้ สำหรับมาตราส่วนประเมินค่าเป็นแบบแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) 6 หน่วยตั้งแต่จริงที่สุด จนถึง ไม่จริงเลย การตรวจให้คะแนนแบบวัดการมุ่งอนาคตมีเกณฑ์ดังนี้

ถ้าเป็นข้อความทางบวกจะมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	เท่ากับ 6 คะแนน	ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ 3 คะแนน
------------	-----------------	-----------------	-----------------

จริง	เท่ากับ 5 คะแนน	ไม่จริง	เท่ากับ 2 คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ 4 คะแนน	ไม่จริงเลย	เท่ากับ 1 คะแนน
ถ้าเป็นข้อความทางลบจะมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้			
จริงที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน	ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ 4 คะแนน
จริง	เท่ากับ 2 คะแนน	ไม่จริง	เท่ากับ 5 คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ 3 คะแนน	ไม่จริงเลย	เท่ากับ 6 คะแนน

เมื่อนำแบบวัดดังกล่าวมาสอบถามกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มีค่าเท่ากับ .76 ค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบของการมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ดังนี้

- 10.0-18.3 คะแนน หมายถึง สตรีไม่มีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
- 18.4-26.7 คะแนน หมายถึง สตรีมีการมุ่งอนาคตน้อย-ควบคุมตนน้อย
- 26.8-35.1 คะแนน หมายถึง สตรีมีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนค่อนข้างน้อย
- 35.2-43.5 คะแนน หมายถึง สตรีมีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนค่อนข้างสูง
- 43.6-51.9 คะแนน หมายถึง สตรีมีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง
- 52.0-60.0 คะแนน หมายถึง สตรีมีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงสุด

ตัวอย่างแบบวัดการมุ่งอนาคต-ควบคุมตน

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. ข้าพเจ้าคิดว่าการกระทำความดี โดยขาดผู้รู้เห็น เป็นการกระทำที่สูญ เปล่า						

4. แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

ผู้วิจัยได้ประมวลแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนจากงานวิจัย 3 เรื่องของทัศนาก ทองภักดี (2528) อ้อมเดือน สดมณี และคณะ (2537) และ ดุจเดือน พันธมนาวิน (2547) ได้ข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ เพื่อใช้วัดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความเชื่ออำนาจในตนต่อการสร้างนิสัยพฤติกรรมการออมของสตรีในการวิจัยนี้ สำหรับมาตราส่วนประเมินค่าเป็นแบบแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 6 หน่วยตั้งแต่จริงที่สุด จนถึง ไม่จริงเลย การตรวจให้คะแนนแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนมีเกณฑ์ดังนี้

จริงที่สุด	เท่ากับ 6 คะแนน	ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ 3 คะแนน
------------	-----------------	-----------------	-----------------

จริง เท่ากับ 5 คะแนน ไม่จริง เท่ากับ 2 คะแนน
 ค่อนข้างจริง เท่ากับ 4 คะแนน ไม่จริงเลย เท่ากับ 1 คะแนน

เมื่อนำแบบวัดดังกล่าวมาสอบถามกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ .49 เพื่อให้ได้ค่าความเชื่อมั่นที่สูงกว่าสำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ตัดออกข้อความทางลบออก 1 ข้อความ และได้ค่าความความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ .57 ดังนั้นแบบวัดความเชื่อในอำนาจตนประกอบด้วยประโยคคำถาม 14 ข้อความ ค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 14-84 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจในตนสูง

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบของความเชื่ออำนาจในตนดังนี้

14.0-25.6 คะแนน หมายถึง สตรีไม่มีความเชื่ออำนาจในตน

25.7-37.2 คะแนน หมายถึง สตรีมีความเชื่ออำนาจในตนน้อย

37.3-48.9 คะแนน หมายถึง สตรีมีความเชื่ออำนาจในตนค่อนข้างน้อย

49.0-60.6 คะแนน หมายถึง สตรีมีความเชื่ออำนาจในตนค่อนข้างสูง

60.7-72.3 คะแนน หมายถึง สตรีมีความเชื่ออำนาจในตนสูง

72.4-84.0 คะแนน หมายถึง สตรีมีความเชื่ออำนาจในตนสูงสุด

ตัวอย่างแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของข้าพเจ้า เป็นผลมาจากการกระทำของข้าพเจ้ามากกว่าโชคชะตา						

5. แบบวัดเจตคติต่อการประหยัด

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดเจตคติต่อการประหยัดมาจากงานวิจัยของจงลักษณ์ คงแสง (2546) เรื่อง "จิตลักษณะและปัจจัยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดของพยาบาลวิชาชีพ" ที่ได้พัฒนามาจากแบบวัดเจตคติต่อการประหยัดของนนทรียา คำแก้ว (2542) ซึ่งใช้ในการศึกษาเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการประหยัดของข้าราชการพลเรือนและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ในกรุงเทพมหานคร" อีกทีหนึ่ง โดยมีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อเพื่อใช้ตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเจตคติต่อการประหยัดต่อการสร้างนิสัยพฤติกรรมการออมของสตรี สำหรับมาตราส่วนประเมินค่าเป็นแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 6 หน่วยตั้งแต่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การตรวจให้คะแนนแบบวัดเจตคติต่อการประหยัดมีเกณฑ์ดังนี้

ถ้าเป็นข้อความทางบวกจะมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ 6 คะแนน	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วย	เท่ากับ 5 คะแนน	ไม่เห็นด้วย	เท่ากับ 2 คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	เท่ากับ 4 คะแนน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ 1 คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางลบจะมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ 1 คะแนน	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วย	เท่ากับ 2 คะแนน	ไม่เห็นด้วย	เท่ากับ 5 คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	เท่ากับ 3 คะแนน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ 6 คะแนน

เมื่อนำแบบวัดดังกล่าวมาสอบถามกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ .72 ค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีเจตคติต่อการประหยัดสูง

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบของเจตคติต่อการประหยัด มีดังนี้

10.0-18.3 คะแนน หมายถึง สตรีไม่มีเจตคติต่อการประหยัด
 18.4-26.7 คะแนน หมายถึง สตรีมีเจตคติต่อการประหยัดน้อย
 26.8-35.1 คะแนน หมายถึง สตรีมีเจตคติต่อการประหยัดค่อนข้างน้อย
 35.2-43.5 คะแนน หมายถึง สตรีมีเจตคติต่อการประหยัดค่อนข้างสูง
 43.6-51.9 คะแนน หมายถึง สตรีมีเจตคติต่อการประหยัดสูง
 52.0-60.0 คะแนน หมายถึง สตรีมีเจตคติต่อการประหยัดสูงที่สุด

ตัวอย่างแบบวัดความเจตคติต่อการประหยัด

1. หนูนาเป็นเสมียนที่บริษัทแห่งหนึ่ง เธออยากได้เสื้อผ้าชุดหนึ่งที่มีราคาแพงเพื่อไปอวดเพื่อน แต่ไม่มีเงินพอ จึงได้ยืมเงินจากเพื่อนซึ่งเป็นเพื่อนไปซื้อ ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของหนูนาหรือไม่

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง

6. พฤติกรรมการออม

ผู้วิจัยนำแบบวัดพฤติกรรมการออมของกวินวุฒิ กลั่นไพฑูรย์ (2546) ที่ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพณิชยการพระนคร” โดยมีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ สำหรับมาตราส่วนประเมินค่าเป็นแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) 6 หน่วยตั้งแต่จริงที่สุด จนถึง ไม่จริงเลย การตรวจให้คะแนนแบบวัดพฤติกรรมการออมมีเกณฑ์ดังนี้

จริงที่สุด	เท่ากับ 6 คะแนน	ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ 3 คะแนน
จริง	เท่ากับ 5 คะแนน	ไม่จริง	เท่ากับ 2 คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ 4 คะแนน	ไม่จริงเลย	เท่ากับ 1 คะแนน

เมื่อนำแบบวัดดังกล่าวมาสอบถามกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ .85 ค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีพฤติกรรมการออมสูง

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบของพฤติกรรมการออมดังนี้

10.0-18.3 คะแนน หมายถึง สตรีไม่มีพฤติกรรมการออม

18.4-26.7 คะแนน หมายถึง สตรีมีพฤติกรรมการออมน้อย

26.8-35.1 คะแนน หมายถึง สตรีมีพฤติกรรมการออมค่อนข้างน้อย

35.2-43.5 คะแนน หมายถึง สตรีมีพฤติกรรมการออมค่อนข้างสูง

43.6-51.9 คะแนน หมายถึง สตรีมีพฤติกรรมการออมสูง

52.0-60.0 คะแนน หมายถึง สตรีมีพฤติกรรมการออมสูงที่สุด

ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมการออม

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. ข้าพเจ้ามีบันทึกการใช้จ่ายประจำวัน						

วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลสำหรับกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้แจกเครื่องมือวิจัยในรูปแบบสอบถามให้แก่สตรีวิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒชั้นปีที่ 4 จำนวน 4 คน ที่กำลังฝึกปฏิบัติงานในชุมชนบ้านดอน เพื่อเก็บข้อมูลจากสตรีจำนวน 20 คนในชุมชนดังกล่าว และส่งคืนให้กับผู้วิจัยเมื่อกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างตอบและตรวจสอบความสมบูรณ์เสร็จแล้ว

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ เนื่องจากผู้วิจัยทำการศึกษาปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาต่อพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน จึงทำการเก็บข้อมูลจากชุมชนจำนวน 4 ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากชุมชน 4 ชุมชนๆ ละ 60 คน ยกเว้นชุมชนลาดพร้าว 80 ที่มีสตรีมาตอบเพิ่มเติมจำนวน 20 คน รวม 65 คน โดยผู้วิจัยได้ประสานงานกับประธานและผู้แทนชุมชน 4 ชุมชน เพื่อแจกแบบสอบถามให้สตรีในชุมชนเป็นผู้ตอบ โดยได้ให้ระยะเวลาในการส่งกลับคืนแบบสอบถามประมาณ 2-5 วัน ยกเว้นชุมชนริมทางโค้งรถไฟโศก ที่

ได้นิสิตลงไปเก็บข้อมูลภายใน 1 วัน และชุมชนลาดพร้าว 80 ที่ได้แจกแบบสอบถามในสัปดาห์วัน
รณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีที่จัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน 2549 ช่วงเช้าและรับคืนช่วงบ่าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้เป็นแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมี
รายละเอียดดังนี้

1. ใช้สถิติพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป
2. ทดสอบค่าความแตกต่างของตัวแปรอิสระหลักและตัวแปรอิสระรองจำนวน 2 กลุ่ม ใช้ t-Test และมากกว่า 2 กลุ่มใช้ F-Test (ANOVA)
3. ทดสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตตามสถานการณ์ ต่อพฤติกรรมการออมใช้วิธีสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's r Correlation)
4. ทดสอบหาตัวแปรอิสระที่ทำนายพฤติกรรมการออมใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบรวม (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้เกณฑ์ความแตกต่างของการทำนายที่ร้อยละ 5

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาของพฤติกรรมการออมของสตรีในเขตชุมชนเมืองยากจน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอยู่ในรูปแบบสอบถามสำหรับสตรีในชุมชนเมือง 4 แห่ง จำนวน 184 คน สำหรับตัวแปรที่นำมาศึกษาครั้งนี้ประมวลจากหลักฐานทางทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตัวแปรอิสระประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ (1) ตัวแปรอิสระหลัก ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย ได้แก่ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการประหยัด (2) ตัวแปรอิสระรอง คือ ตัวแปรด้านชีวสังคมและภูมิหลัง 8 ตัวแปรย่อย ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร และการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการออม ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์รูปแบบ จุดมุ่งหมาย และพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างในพฤติกรรมการออมของตัวแปรอิสระหลักและตัวแปรอิสระรองจำนวน 2 กลุ่ม ใช้ t-Test และมากกว่า 2 กลุ่มใช้ F-Test (ANOVA)

ส่วนที่ 4 เป็นการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตตามสถานการณ์ ต่อพฤติกรรมการออมใช้วิธีสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's r Correlation)

ส่วนที่ 5 เป็นการวิเคราะห์หาตัวแปรอิสระที่ทำนายพฤติกรรมการออมใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบแบบรวมและแบบขั้น (Enter and Stepwise Multiple Regression Analyses) โดยใช้เกณฑ์ความแตกต่างของการทำนายที่ร้อยละ 5

ลักษณะทางชีวสังคมภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการออมของสตรีในเขตชุมชนเมืองยากจน และปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมการออม ในส่วนนี้จะใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์และบรรยายลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 4 ได้แสดงจำนวนและร้อยละตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง	จำนวนคน	ร้อยละ
1. อายุ		
1.1 น้อยกว่า 30 ปี	30	16.7
1.2 31 - 39 ปี	39	21.8
1.3 40 - 49 ปี	56	31.3
1.4 ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	54	30.2
2. สถานภาพสมรส		
2.1 โสด	24	13.1
2.2 แต่งงาน	122	66.7
2.3 หย่าร้าง	13	7.1
2.4 แยกกันอยู่ (ไม่ได้หย่าร้าง)	13	7.1
2.5 หม้าย (สามีเสียชีวิตแล้ว)	11	6.0
3. จำนวนบุตร		
3.1 ไม่มีบุตร	32	18.1
3.2 1 คน	39	22.0
3.3 2 คน	70	39.6
3.4 3 คนขึ้นไป	36	20.3
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ประถมศึกษา	87	47.8
4.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	30	16.5
4.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย	35	19.2
4.4 อนุปริญญา	16	8.8
4.5 ปริญญาตรี	14	7.7
4.6 ปริญญาโทและสูงกว่า	--	--

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละตามลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลัง	จำนวนคน	ร้อยละ
5. การประกอบอาชีพ		
5.1 ประกอบอาชีพ	147	80.3
5.2 ไม่ประกอบอาชีพ	36	19.7
6. อาชีพของข้าพเจ้า		
6.1 ข้าราชการ	13	7.3
6.2 พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	1.1
6.3 พนักงานบริษัทเอกชน	6	3.4
6.4 เจ้าของธุรกิจส่วนตัว	37	20.9
6.5 ลูกจ้าง/รับจ้าง	67	37.9
6.6 เกษตรกร	--	--
6.7 แม่บ้านหรือไม่ได้ประกอบอาชีพ	42	23.7
6.8 อื่นๆ	10	5.7
7. อาชีพของสามี		
7.1 ข้าราชการ	9	7.0
7.2 พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	3.9
7.3 พนักงานบริษัทเอกชน	18	14.0
7.4 เจ้าของธุรกิจส่วนตัว	19	14.8
7.5 ลูกจ้าง/รับจ้าง	61	47.7
7.6 เกษตรกร	1	0.8
7.7 แม่บ้านหรือไม่ได้ประกอบอาชีพ	8	6.3
7.8 อื่นๆ	7	5.5
8. รายได้ของข้าพเจ้าต่อเดือน		
8.1 น้อยกว่า 4,999 บาท	48	26.1
8.2 5,000 - 6,499 บาท	62	33.7
8.3 6,500 - 7,999 บาท	26	14.1
8.4 ตั้งแต่ 8,000 บาท ขึ้นไป	48	26.1

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละตามลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลัง	จำนวนคน	ร้อยละ
9. รายได้ของสามีต่อเดือน		
9.1 น้อยกว่า 4,999 บาท	86	46.7
9.2 5,000 - 6,499 บาท	26	14.1
9.3 6,500 - 7,999 บาท	8	4.4
9.4 ตั้งแต่ 8,000 บาท ขึ้นไป	64	34.8
10. รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน		
10.1 น้อยกว่า 8,000 บาท	67	36.4
10.2 8,001-12,000 บาท	37	20.1
10.3 12,001-16,000 บาท	27	14.7
10.4 16,001 บาท ขึ้นไป	53	28.8
11. รายจ่ายต่อเดือนของข้าพเจ้า		
11.1 น้อยกว่า 2,999 บาท	48	26.0
11.2 3,000 - 4,500 บาท	52	28.3
11.3 4,501 - 6,000 บาท	43	23.4
11.4 ตั้งแต่ 6,001 บาท ขึ้นไป	41	22.3
12. รายจ่ายต่อเดือนของสามี		
12.1 น้อยกว่า 2,999 บาท	96	52.2
12.2 3,000 - 4,500 บาท	31	16.8
12.3 4,501 - 6,000 บาท	20	10.9
12.4 ตั้งแต่ 6,001 บาท ขึ้นไป	37	20.1
13. รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน		
13.1 น้อยกว่า 4,999 บาท	49	26.6
13.2 5,000 - 7,999 บาท	38	20.7
13.3 8,000 - 11,999 บาท	40	21.7
13.4 ตั้งแต่ 12,000 บาท ขึ้นไป	57	31.0

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละตามลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลัง	จำนวนคน	ร้อยละ
14. รายการค่าใช้จ่ายของข้าพเจ้าและครัวเรือน ¹		
14.1 ซื้ออาหาร	167	90.8
14.2 จ่ายค่าไฟฟ้าและค่าน้ำ	78	42.4
14.3 จ่ายค่าโทรศัพท์	148	80.4
14.4 เพื่อการศึกษาของบุตรและบุคคลในครอบครัว	124	67.3
14.5 รักษาพยาบาล	112	60.9
14.6 จ่ายค่าเช่าบ้าน	32	17.4
14.7 ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน	95	51.6
14.8 ท่องเที่ยวและพักผ่อน	80	43.5
14.9 ใช้จ่ายส่วนตัว	93	50.5
14.10 ผ่อนยานพาหนะ เช่น รถยนต์		
จักรยานยนต์	38	20.7
14.11 อื่นๆ	—	—
15. วิธีที่ใช้ในกรณีมีเงินไม่พอใช้จ่าย ¹		
15.1 ขอบจากบิดามารดา	41	22.3
15.2 ขอยืมจากเจ้าของเงินกู้	35	19.0
15.3 เอาสิ่งของไปจำนำ	47	25.5
15.4 วางแผนการใช้จ่ายให้พอดีกับรายรับ	39	21.2
15.5 ขอยืมจากพี่น้อง	42	22.8
15.6 ขอยืมจากเพื่อน	34	18.5
15.7 ทบทวนถึงเรื่องที่ต้องใช้จ่ายต่อไป	48	26.1
15.8 อื่นๆ	8	4.3
16. การออมเงิน		
16.1 มีการออมเงิน	152	83.1
16.2 ไม่มีการออมเงิน	31	16.9

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละตามลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลัง	จำนวนคน	ร้อยละ
17. การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์		
17.1 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	119	68.4
17.2 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	55	31.6
18. สาเหตุที่ไม่สามารถออมเงิน		
18.1 หนี้สิน	41	32.0
18.2 รายจ่ายที่เพิ่มขึ้น	76	59.4
18.3 อื่นๆ	11	8.6
19. ระยะเวลาการออมเงิน		
19.1 น้อยกว่า 1 ปี	35	21.6
19.2 1-5 ปี	77	47.5
19.3 6-10 ปี	35	21.6
19.4 มากกว่า 10 ปี	15	9.3
20. จำนวนเงินออมต่อเดือนของข้าพเจ้า		
20.1 น้อยกว่า 200 บาท	48	32.7
20.2 201-500 บาท	39	26.5
20.3 501-1,000 บาท	35	23.8
20.4 1,001 บาทขึ้นไป	25	17.0
21. จำนวนเงินออมต่อเดือนของสามี		
21.1 น้อยกว่า 200 บาท	11	25.6
21.2 201-500 บาท	13	30.2
21.3 501-1,000 บาท	9	20.9
21.4 1,001 บาทขึ้นไป	10	23.3
22. วิธีการออมเงิน ^ก		
22.1 ฝากกับธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และเอกชน	73	39.7
22.2 ฝากกับสหกรณ์ออมทรัพย์	60	32.6
22.3 ฝากกับกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน	97	52.7

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละตามลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลัง	จำนวนคน	ร้อยละ
22.4 ซื้อสินทรัพย์ เช่น ทองคำ ที่ดิน	11	6.0
22.5 ซื้อสลากออมสิน หรือ สลาก ธ.ก.ส.	5	2.7
22.6 ซื้อประกันชีวิตแบบมีดอกเบี้ยเงินฝาก	15	8.2
22.7 อื่นๆ	2	1.1
23. วัตถุประสงค์ของการออมเงิน ¹		
23.1 เก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยหรือป่วยชรา	113	61.4
23.2 เพื่อการศึกษาของบุตรหรือบุคคลในครอบครัว	77	41.8
23.3 เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ	71	38.6
23.4 ต้องการดอกเบี้ย	15	8.2
23.5 เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้เงิน	34	18.5
23.6 ซื้อสินทรัพย์หรือข้าวของเครื่องใช้อื่นๆ	32	17.4
23.7 เพื่อกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี	19	10.3
23.8 อื่นๆ	15	8.2

หมายเหตุ: ¹ หมายถึง เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1. อายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 40-49 ปี มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมามีอายุ 50 ปีขึ้นไป ปี มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 ถัดมามีอายุระหว่าง 31-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยมีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.7 อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีความเฉลี่ยประมาณ 43 ปี (SD = 11.78, n = 184) อายุน้อยที่สุด คือ 16 ปี และอายุมากที่สุด คือ 76 ปี

2. สถานภาพสมรส

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 กลุ่มรองลงมามีสถานภาพโสดอยู่มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 กลุ่มถัดมามีสถานภาพหย่าร้างและแยกกัน

อยู่ (ไม่ได้หย่าร้าง) โดยมีจำนวนเท่ากัน คือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหม้าย (สามีเสียชีวิตแล้ว) มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

3. จำนวนบุตร

กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตรมากที่สุด 2 คน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 กลุ่มรองลงมา มีบุตร 1 คน จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 กลุ่มถัดมามีบุตร 3 คน ขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีบุตร มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 32 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1

4. ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 347.8 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 ถัดมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษานอกระบบมีจำนวน 16 คน 8.8 กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่สุดที่การศึกษาดังแต่ระดับปริญญาตรี มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 ไม่มีกลุ่มตัวอย่างจบระดับปริญญาโทขึ้นไป

5. การประกอบอาชีพ

จากตาราง 4 พบว่า ประมาณ 4 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากประกอบอาชีพมีจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 80.3 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ประกอบอาชีพมีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7

6. อาชีพของข้าพเจ้า

กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกจ้างหรือรับจ้างมากที่สุด จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 47.7 กลุ่มตัวอย่างรองลงมาประกอบอาชีพเป็นแม่บ้านหรือไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 ถัดลงมาเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ มีจำนวน 13 คน ประกอบอาชีพอื่นๆ มีจำนวน 9 คน เป็นพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 6 คน และเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ร้อยละ 5.6 ร้อยละ 3.4 และร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

7. อาชีพของสามี

สามีของกลุ่มตัวอย่างเป็นลูกจ้างหรือรับจ้างมากที่สุด จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 47.7 คน รองลงมาเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ถัดมาเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่สามีเป็นข้าราชการ มีจำนวน 9 คน เป็นพ่อบ้าน มีจำนวน 9 คน ประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน 7 คน เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 คน และเป็นเกษตรกรจำนวน 1 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 7.0 ร้อยละ 6.3 ร้อยละ 5.5 ร้อยละ 3.9 และร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

8. รายได้ต่อเดือนของข้าพเจ้า

ผู้วิจัยได้แบ่งรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยที่สุดจนถึง 4,999 บาท มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 (2) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 บาท ถึง 6,499 บาท มีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 (3) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 6,500 ถึง 7,999 บาท มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 และ (4) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ตั้งแต่ 8,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 ทั้งนี้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสตรีในกลุ่มตัวอย่างประมาณ 7,010 บาท ($SD = 4,978.64$, $n = 167$) โดยมีรายได้ต่อเดือนสูงสุด คือ 59,000 บาท และรายได้ต่อเดือนต่ำสุด คือ 1,600 บาท

9. รายได้ต่อเดือนของสามี

เช่นเดียวกับรายได้ต่อเดือนของสตรีในกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้จำแนกรายได้ต่อเดือนของสามีกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยที่สุดจนถึง 4,999 บาท มีจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 (2) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 บาท ถึง 6,499 บาท มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 (3) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 6,500 ถึง 7,999 บาท มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 และ (4) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ตั้งแต่ 8,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 ทั้งนี้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสามีประมาณ 9,310.53 บาท ($SD = 6,329.03$, $n = 114$) โดยมีรายได้ต่อเดือนสูงสุด คือ 50,000 บาท และสามีบางคนไม่มีรายได้

10. รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน

ผู้วิจัยได้แบ่งรายได้ต่อเดือนของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนน้อยที่สุดจนถึง 8,000 บาทมีจำนวนมากที่สุดถึง 67 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 (2) กลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวต่อเดือนมีรายได้ระหว่าง 8,001 บาท ถึง 12,000 บาท มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 (3) กลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวต่อเดือนมีรายได้ระหว่าง 12,001 บาท ถึง 16,000 บาท มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 และ (4) กลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 16,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 ทั้งนี้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวประมาณ 14,237.98 บาท ($SD = 13,123.05$, $n = 173$) โดยมีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนสูงสุด คือ 150,000 บาท และรายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่ำสุด คือ 800 บาท

11. รายจ่ายต่อเดือนของข้าพเจ้า

ผู้วิจัยได้จำแนกรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อเดือนน้อยที่สุดจนถึง 2,999 บาทมีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 (2) กลุ่มตัวอย่างที่มี

รายจ่ายระหว่าง 3,000 บาท ถึง 4,500 บาทต่อเดือน มีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 (3) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายระหว่าง 4,501 บาท ถึง 6,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 และ (4) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อเดือนตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 ทั้งนี้ รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างประมาณ 5,497.25 บาท ($SD = 4,265.48$, $n = 167$) โดยมีรายจ่ายต่อเดือนสูงสุด คือ 35,000 บาท และรายจ่ายต่อเดือนต่ำสุด คือ 100 บาท

12. รายจ่ายต่อเดือนของสามี

ผู้วิจัยได้จำแนกรายจ่ายต่อเดือนของสามีของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) สามีของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อเดือนน้อยที่สุดจนถึง 2,999 บาทมีจำนวนมากที่สุดคือ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 (2) สามีของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายระหว่าง 3,000 บาท ถึง 4,500 บาทต่อเดือน มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 (3) สามีของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายระหว่าง 4,501 บาท ถึง 6,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และ (4) สามีของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อเดือนตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 ทั้งนี้ รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของสามีของกลุ่มตัวอย่างประมาณ 5,886.24 บาท ($SD = 5,257.24$, $n = 109$) โดยมีรายจ่ายต่อเดือนสูงสุด คือ 40,000 บาท และรายจ่ายต่อเดือนต่ำสุด คือ ไม่มีรายจ่ายเลย

13. รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน

ผู้วิจัยได้จำแนกรายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือนน้อยที่สุดจนถึง 4,999 บาทมีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 (2) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายของครัวเรือนระหว่าง 5,000 บาท ถึง 7,999 บาทต่อเดือน มีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 (3) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายของครัวเรือนระหว่าง 8,000 บาท ถึง 11,999 บาทต่อเดือน มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และ (4) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือนตั้งแต่ 12,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 ทั้งนี้ รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างประมาณ 10,367.66 บาท ($SD = 7,114.38$, $n = 167$) โดยมีรายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือนสูงสุด คือ 40,000 บาท และรายจ่ายต่อเดือนต่ำสุด คือ 50 บาท

14. รายการค่าใช้จ่ายของข้าพเจ้าและครัวเรือน

จากการศึกษารายการค่าใช้จ่ายของสตรีและครัวเรือน โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า รายการค่าใช้จ่ายที่กลุ่มตัวอย่างระบุจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ (1) ซื้ออาหาร จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 90.8 (2) จ่ายค่าโทรศัพท์ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 80.4 (3) เพื่อการศึกษาของบุตรและบุคคลในครอบครัว จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 (4) รักษาพยาบาล จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 60.9 (5) ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน จำนวน

95 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 (6) ใช้จ่ายส่วนตัว จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 (7) ท่องเที่ยวและพักผ่อน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 (8) จ่ายค่าไฟฟ้าและค่าน้ำ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 (9) ผ่อนยานพาหนะ เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 และ (10) จ่ายค่าเช่าบ้าน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4

15. วิธีที่ใช้กรณีมีเงินไม่พอใช้จ่าย

จากการศึกษาวิธีที่ใช้ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีเงินไม่พอใช้จ่าย โดยให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า วิธีที่กลุ่มตัวอย่างนิยมมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ (1) ทบทวนเรื่องที่ต้องใช้จ่ายต่อไป มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 (2) เอาสิ่งของไปจำนำ มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 (3) ขอยืมจากพี่น้อง มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 (4) ขอจากบิดามารดา มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 (5) วางแผนการใช้จ่ายให้พอดีกับรายรับ มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 (6) ขอยืมจากเจ้าของเงินกู้ มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 (7) ขอยืมจากเพื่อน มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 (8) อื่นๆ เช่น ใช้เงินเก็บ งดใช้จ่ายใดๆ มีจำนวน 8 คน หรือร้อยละ 4.3

16. การออมเงิน

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.1 ระบุว่ามีการออมเงิน ส่วนกลุ่มตัวอย่างไม่มีการออมเงินมีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9

17. การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 119 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 68.4 ระบุว่า เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6

18 สาเหตุที่ไม่สามารถออมเงินได้

สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างระบุว่าไม่สามารถออมเงินได้ เพราะมีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น เป็นจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมาระบุว่ามีหนี้สิน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และระบุเหตุผลอื่นๆ เช่น มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

19. ระยะเวลาการออมเงิน

สตรีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 ได้มีการออมเงินประมาณ 1-5 ปี กลุ่มรองลงมาระบุว่าได้ออมเงินน้อยกว่า 1 ปี และ 6-10 ปี มีจำนวนเท่ากัน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 เพียงแค่ 15 คน หรือร้อยละ 9.3 ระบุว่าออมเงินมากกว่า 10 ปี

20. จำนวนเงินออมต่อเดือนของข้าพเจ้า

ผู้วิจัยได้จำแนกจำนวนเงินออมต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมต่อเดือนน้อยที่สุดจนถึง 200 บาทมีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 (2) กลุ่ม

ตัวอย่างที่มีเงินออมต่อเดือนระหว่าง 201 บาท ถึง 500 บาทต่อเดือน มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 (3) กลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมต่อเดือนระหว่าง 501 บาท ถึง 1,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 และ (4) กลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมต่อเดือนตั้งแต่ 1,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ทั้งนี้ จำนวนเงินออมต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างประมาณ 1,141.16 บาท ($SD = 2,715.64$, $n = 147$) โดยมีจำนวนเงินออมต่อเดือนสูงสุด คือ 20,000 บาท และจำนวนเงินออมต่อเดือนต่ำสุด คือ 50 บาท

21. จำนวนเงินออมต่อเดือนของสามี

ผู้วิจัยได้จำแนกจำนวนเงินออมต่อเดือนของสามีของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) สามีของกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมต่อเดือนน้อยที่สุดจนถึง 200 บาทมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 (2) สามีของกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมต่อเดือนระหว่าง 201 บาท ถึง 500 บาทต่อเดือน มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 (3) สามีของกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมต่อเดือนระหว่าง 501 บาท ถึง 1,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และ (4) สามีของกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมต่อเดือนตั้งแต่ 1,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 ทั้งนี้ จำนวนเงินออมต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างประมาณ 1,187.21 บาท ($SD = 1,965.93$, $n = 43$) โดยมีจำนวนเงินออมต่อเดือนสูงสุด คือ 10,000 บาท และไม่มีเงินออมเลย

22. วิธีการออมเงิน

จากผลการศึกษาถึงวิธีการออมเงินของกลุ่มตัวอย่าง โดยให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า วิธีที่กลุ่มตัวอย่างนิยมออมเงินจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ของรัฐและเอกชน มีจำนวน 437 คน คิดเป็นร้อยละ 81.2 (2) อื่นๆ เช่น หยอดกระปุกออมสินหรือเก็บเอง ฝาก บิตามารดา มีจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 (3) ซื้อสินทรัพย์ เช่น ที่ดิน ทองคำ มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 (4) ฝากกับสหกรณ์ออมทรัพย์ มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2 (5) ซื้อสลากออมสิน หรือ สลาก ธ.ก.ส. มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 (6) ซื้อประกันชีวิตแบบมีดอกเบี้ยเงิน ฝาก มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 และ (7) ฝากกับกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8

23. วัตถุประสงค์ของการออมเงิน

จากผลการศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการออมเงินของกลุ่มตัวอย่าง โดยให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า วัตถุประสงค์ของการออมเงินเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) เก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยหรือป่วยชรา มีจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 61.4 (2) เพื่อการศึกษาของบุตรหรือบุคคลในครอบครัว มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 (3) เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ มีจำนวน 71

คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 (4) เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้เงิน มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 (5) ซื้อสินทรัพย์หรือข้าวของเครื่องใช้อื่นๆ มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 (6) เพื่อกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และ (7) ต้องการดอกเบี้ยและอื่นๆ เช่น มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2

รูปแบบ จุดมุ่งหมาย และพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง

1. รูปแบบการออมของกลุ่มตัวอย่าง

วิธีที่กลุ่มตัวอย่างนิยมออมเงินจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ของรัฐและเอกชน (2) อื่นๆ เช่น หยอดกระปุกออมสินหรือเก็บเอง ฝากบิдамารดา 3) ซื้อสินทรัพย์ เช่น ที่ดิน ทองคำ (4) ฝากกับสหกรณ์ออม (5) ซื้อสลากออมสิน หรือ สลาก ธ.ก.ส. (6) ซื้อประกันชีวิตแบบมีดอกเบี้ยเงินฝาก และ (7) ฝากกับกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน

2. จุดมุ่งหมายของการออมของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการออมเงินของกลุ่มตัวอย่าง โดยให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า วัตถุประสงค์ของการออมเงินเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) เก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยหรือป่วยชรา (2) เพื่อการศึกษาของบุตรหรือบุคคลในครอบครัว (3) เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ (4) เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้เงิน (5) ซื้อสินทรัพย์หรือข้าวของเครื่องใช้อื่นๆ (6) เพื่อกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี และ (7) ต้องการดอกเบี้ยและอื่นๆ

3. พฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง

สามในสี่ของกลุ่มตัวอย่างมีการออมเงิน โดยสตรีในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาการออมเงินประมาณ 1-5 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักจะออมเงินน้อยกว่า 200 บาทต่อเดือน ทั้งนี้จำนวนเงินออมต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างประมาณ 1,141.16 บาท ($SD = 2,715.64$, $n = 147$) โดยมีจำนวนเงินออมต่อเดือนสูงสุด คือ 20,000 บาท และจำนวนเงินออมต่อเดือนต่ำสุด คือ 50 บาท

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ กับพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์เพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรทุกตัว และ (2) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวโดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's r correlation)

1. การวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยตามสถานการณ์จิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยเชิงเหตุ 3 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) ปัจจัยตามสถานการณ์ ได้แก่ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม (2) ปัจจัยจิตลักษณะ ได้แก่ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน (3) ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติต่อการประหยัด และปัจจัยเชิงผล 1 ปัจจัย คือ พฤติกรรมการออม ดังในตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ปัจจัยตามสถานการณ์ คือ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม จากตาราง 5 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 60.88 หมายความว่า การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ค่าพิสัยคะแนนของการได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 36 - 84 คะแนน แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมน้อยจนถึงสูง

1.2 ปัจจัยจิตลักษณะ

1) การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน

จากตาราง 5 พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเท่ากับ 40.29 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนอยู่ในระดับสูง ส่วนค่าพิสัยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 19 - 54 คะแนน หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีการมุ่งอนาคตอยู่ในระดับน้อยจนถึงสูง

2) ความเชื่ออำนาจในตน

สำหรับความเชื่ออำนาจในตนพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 63.05 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีการควบคุมตนอยู่ในระดับสูง ค่าพิสัยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 50 - 79 คะแนน อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเชื่ออำนาจในตนตั้งแต่ระดับค่อนข้างสูงจนถึงสูงที่สุด.

1.3 ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ เจตคติต่อการประหยัด จากตาราง 5 พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการประหยัดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 49.40 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อการประหยัดอยู่ในระดับสูง ส่วนค่าพิสัยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 26 - 60 คะแนน หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อการประหยัดอยู่ในระดับน้อยจนถึงสูงที่สุด

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยตามสถานการณ์ จิตใจลักษณะ
จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการออม ของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความหมาย
1. ปัจจัยตามสถานการณ์				
1.1 การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม	171	60.88	10.53	สูง
2. ปัจจัยจิตลักษณะ				
2.1 การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน	173	40.29	7.09	สูง
2.2 ความเชื่ออำนาจในตน	177	63.05	6.26	สูง
3. ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์				
3.1 เจตคติต่อการประหยัด	181	49.40	5.25	สูง
4. พฤติกรรมการออม	175	44.73	7.14	สูง

1.4 พฤติกรรมการออม

สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 44.73 อธิบายได้ว่า พฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนค่าพิสัยคะแนนพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 23 – 60 คะแนน สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการออมตั้งแต่ระดับน้อยจนถึงสูง ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตามพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อวิเคราะห์ตามข้อคำถามดังตาราง 6 พบว่า สตรีไม่ค่อยทำบัญชีรายรับรายจ่าย ($\bar{X} = 3.27$) แต่ค่อนข้างมีการบันทึกการใช้เงินประจำเดือน ($\bar{X} = 3.60$) และวางแผนการใช้จ่ายเงินทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.35$) นอกจากนี้ ข้อคำถามที่สตรีตอบว่าจริง ได้แก่ ข้าพเจ้ามักจะใช้จ่ายเงินอย่างระมัดระวัง ($\bar{X} = 4.70$) ข้าพเจ้าคิดถึงความเป็นของสิ่งของที่ซื้อเสมอเมื่อเวลาจะซื้อของ ($\bar{X} = 4.87$) ข้าพเจ้าเรียงลำดับความสำคัญในการใช้จ่ายเสมอ ($\bar{X} = 4.81$) เมื่อข้าพเจ้าพบของที่ถูกใจ ข้าพเจ้าจะเก็บเงินให้พอจึงจะซื้อ ($\bar{X} = 4.73$) ข้าพเจ้าจะจัดสรรเงินจำนวนหนึ่งมาเป็นเงินออมก่อน ($\bar{X} = 4.57$) ข้าพเจ้าคิดหาวิธีที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นเสมอ ($\bar{X} = 5.03$) และข้าพเจ้ามีเงินเก็บสะสมไว้ทุกเดือน ถึงแม้ว่าจะไม่มากนัก ($\bar{X} = 4.83$)

ตาราง 6 ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายด้านพฤติกรรมการณ์การออม
ของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อความ	n	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
1. ข้าพเจ้ามีบันทึกการใช้เงินประจำเดือน	11	3.60	1.65	ค่อนข้างจริง
2. ข้าพเจ้าทำบัญชีรายรับรายจ่าย	182	3.27	1.60	ค่อนข้างไม่จริง
3. ข้าพเจ้าวางแผนการใช้จ่ายเงินทุกครั้ง	181	4.35	1.19	ค่อนข้างจริง
4. ข้าพเจ้าใช้จ่ายเงินอย่างระมัดระวัง	180	4.70	0.96	จริง
5. ข้าพเจ้าคิดถึงความเป็นของสิ่งของที่ซื้อเสมอ เมื่อเวลาจะซื้อของ	183	4.87	0.93	จริง
6. ข้าพเจ้าเรียงลำดับความสำคัญในการใช้จ่ายเสมอ	183	4.81	0.97	จริง
7. เมื่อข้าพเจ้าพบของที่ถูกใจ ข้าพเจ้าจะเก็บเงินให้พอจึงจะซื้อ	184	4.73	1.05	จริง
8. เมื่อข้าพเจ้าได้รับเงิน ข้าพเจ้าจะจัดสรรเงินจำนวนหนึ่งมาเป็นเงินออมก่อน	184	4.57	1.17	จริง
9. เมื่อข้าพเจ้ามีวิธีที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นเสมอ	182	5.03	0.86	จริง
10. ข้าพเจ้ามีเงินเก็บสะสมไว้ทุกเดือน ถึงแม้ว่าจะไม่มากนัก	184	4.83	1.09	จริง

หมายเหตุ: เกณฑ์การให้ความหมาย คือ 1.0-1.83 = ไม่จริงเลย, 1.84-2.67 = ไม่จริง, 2.68-3.51 = ค่อนข้างไม่จริง, 3.52-4.35 = ค่อนข้างจริง, 4.36-5.19 = จริง, 5.20-6.00 = จริงที่สุด

2. การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ กับพฤติกรรมการณ์การออมของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ กับพฤติกรรมการณ์การออมของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิเคราะห์ในตาราง 7 ที่แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามสถานการณ์และพฤติกรรมการออม

ตัวแปรในปัจจัยตามสถานการณ์ คือ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r = .43$)

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจิตลักษณะและพฤติกรรมการออม

ตัวแปรด้านจิตลักษณะทั้ง 2 ตัวแปร ได้แก่ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน ผลการวิเคราะห์พบว่าความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($r = .29$) เพียงตัวแปรเดียว

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามสถานการณ์ จิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ กับพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยทำนาย	การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม	การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน	ความเชื่ออำนาจในตน	เจตคติต่อการประหยัด
1. การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม	1.00 (n = 171)	--	--	--
2. การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน	-.01 (n = 164)	1.00 (n = 173)	--	--
3. ความเชื่ออำนาจในตน	.19* (n = 165)	.25** (n = 169)	1.00 (n = 177)	--
4. เจตคติต่อการประหยัด	.02 (n = 169)	.18* (n = 171)	.25** (n = 174)	1.00 (n = 181)
5. พฤติกรรมการออมเงิน	.43** (n = 165)	-.00 (n = 166)	.29* (n = 169)	.16* (n = 172)

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$, n หมายถึง จำนวนคน

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมการออม

ตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ เจตคติต่อการประหยัด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($r = .16$)

การทดสอบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออม

ในส่วนนี้ จะเป็นการทดสอบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออม (Compare Means) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป ตามสมมติฐานดังนี้

1. สตรีที่มีลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลังต่างกันมีพฤติกรรมการออมต่างกัน
2. สตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม
3. สตรีที่มีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองและความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม
4. สตรีที่มีเจตคติต่อการประหยัดและสูง มีพฤติกรรมการประหยัดสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม

เนื่องจากการทดสอบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมสำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไปที่เป็นอิสระต่อกัน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการทดสอบค่าเฉลี่ยแบบ t-Test และ F-Test (ANOVA) โดยจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจาก t-Test และ F-Test จำแนกตามตัวแปรชีวิตสังคมและภูมิหลัง และ (2) ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจาก t-Test และ F-Test จำแนกตามตัวแปรชีวิตสังคมและภูมิหลัง

ตามสมมติฐาน 1 สตรีที่มีลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลังต่างกันมีพฤติกรรมการออมต่างกัน ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจาก t-Test ของตัวแปรชีวิตสังคมและภูมิหลัง 1 ตัวแปร คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และ F-Test ของตัวแปรผลด้านชีวิตสังคมและภูมิหลัง 9 ตัวแปรย่อย ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกวัยพึ่งพิงในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และวัตถุประสงค์ของการออม ผลการวิเคราะห์จากตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจาก t-Test และ F-Test จำแนกตามชีวิตสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอจาก t-Test และ F-Test จำแนกตามชีวสังคม และภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรชีวสังคมและภูมิหลัง	n	$\bar{X}$	SD	t	F
1. อายุ	175	44.73	7.14	--	2.73**
1.1 ≥ 30 ปี	29	42.17	7.16		
1.2 31 - 39 ปี	39	43.46	7.37		
1.3 40 - 49 ปี	53	46.19	7.04		
1.4 50 ปี ขึ้นไป	54	45.59	6.73		
2. สถานภาพสมรส	174	44.67	7.12	--	.65
2.1 โสด	24	45.21	5.96		
2.2 แต่งงาน	116	44.24	7.26		
2.3 หย่าร้าง	12	47.58	7.93		
2.4 แยกกันอยู่ (ไม่ได้หย่าร้าง)	13	45.08	7.20		
2.5 หม้าย (สามีเสียชีวิตแล้ว)	9	44.33	7.40		
3. จำนวนบุตร	168	44.53	7.18	--	1.29
3.1 ไม่มีบุตร	30	42.80	7.58		
3.2 1 คน	37	45.51	6.78		
3.3 2 คน	68	44.10	7.48		
3.4 3 คนขึ้นไป	33	45.88	6.46		
4. ระดับการศึกษา	173	44.78	7.17	--	.42
4.1 ประถมศึกษา	80	44.56	6.92		
4.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	29	45.52	6.05		
4.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย	34	45.59	7.62		
4.4 อนุปริญญา	16	43.13	8.47		
4.5ปริญญาตรี	14	44.43	8.58		
4.6 ปริญญาโทและสูงกว่า	--	--	--		

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออกมาจาก t-Test และ F-Test จำแนกตามชีวสังคม และภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรชีวสังคมและภูมิหลัง	n	$\bar{X}$	SD	t	F
5. อาชีพของข้าพเจ้า	168	44.74	7.17	--	.32
5.1 ข้าราชการ	12	43.67	6.56		
5.2 พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	40.50	.71		
5.3 พนักงานบริษัทเอกชน	5	44.20	11.17		
5.4 เจ้าของธุรกิจส่วนตัว	36	44.58	6.91		
5.5 ลูกจ้าง/รับจ้าง	63	45.25	7.53		
5.6 เกษตรกร	--	--	--		
5.7 แม่บ้านหรือไม่ได้ประกอบอาชีพ	41	45.05	6.52		
5.8 อื่นๆ	9	43.00	8.75		
6. รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน	175	44.73	7.14	--	.21
6.1 $\geq 8,000$ บาท	61	45.23	7.06		
6.2 8,001-12,000 บาท	36	44.50	6.36		
6.3 12,001-16,000 บาท	26	44.92	7.37		
6.4 16,001 บาท ขึ้นไป	52	44.21	7.77		
7. รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน	175	44.73	7.14	--	1.79
7.1 $\geq 4,999$ บาท	46	46.78	7.05		
7.2 5,000 – 7,999 บาท	36	44.28	5.82		
7.3 8,000 – 11,999 บาท	39	44.13	7.66		
7.4 12,000 บาท ขึ้นไป	54	43.72	7.47		
8. การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	174	44.71	7.16	-1.04	1.08
8.1 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	139	44.42	7.23		

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมจาก t-Test และ F-Test จำแนกตามชีวิตสังคม และภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ตัวแปรชีวิตสังคมและภูมิหลัง	n	$\bar{X}$	SD	t	F
8.2 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	35	45.83	6.87		

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$

1.1 อายุ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกรรมการออมจำแนกตามอายุของสตรีกลุ่มตัวอย่างพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมกรรมการออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.73$, $n = 175$) โดยสตรีที่มีอายุน้อยกว่าและเท่ากับ 30 ปี มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกรรมการอมน้อยที่สุด ($\bar{X} = 42.17$, $n = 29$) และสตรีที่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกรรมการออมสูงที่สุด ($\bar{X} = 46.19$, $n = 53$) เมื่อทำการทดสอบรายคู่โดยค่าตัวทดสอบ LSD พบว่า อายุทำให้เกิดความแตกต่างกันในพฤติกรรมกรรมการออมของสตรี ผลการวิเคราะห์รายคู่มีดังนี้

1) สตรีที่มีอายุระหว่าง 40- 49 ปี มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกรรมการออมมากกว่าสตรีที่มีอายุน้อยกว่าและเท่ากับ 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่างกัน 4.02 คะแนน

2) สตรีที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกรรมการออม ($\bar{X} = 45.59$, $n = 54$) มากกว่าสตรีที่มีอายุน้อยกว่าและเท่ากับ 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่างกัน 3.42 คะแนน

1.2 สถานภาพสมรส

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมจำแนกตามสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ไม่มีความแตกต่างในพฤติกรรมกรรมการออม ($F = 0.65$, $n = 174$)

1.3 รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมตามรายได้ต่อเดือนของครอบครัวของสตรีกลุ่มตัวอย่างพบว่า สตรีที่มีรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนไม่มีความแตกต่างในพฤติกรรมกรรมการออม ($F = 0.21$, $n = 175$)

1.4 รายจ่ายต่อเดือนของครอบครัว

จากการวิเคราะห์พบว่า สตรีที่มีรายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือนแตกต่างกันจะไม่มี ความแตกต่างในพฤติกรรมการออม ($F = 1.79, n = 175$)

1.5 ระดับการศึกษา

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรมการออมจำแนกตาม ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะไม่มี ความแตกต่างในด้าน พฤติกรรมการออม ($F = 0.42, n = 173$)

1.6 อาชีพของข้าพเจ้า

ผลจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของพฤติกรรมการออมจำแนกตามอาชีพ ของกลุ่มตัวอย่างไม่พบว่า สตรีอาชีพต่างกันจะมีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกัน ($F = 0.32, n = 168$)

1.7 จำนวนบุตร

ผลจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของพฤติกรรมการออมตามจำนวนบุตรไม่ พบว่า สตรีที่มีจำนวนบุตรต่างกัน จะมีความแตกต่างในค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออม ($F = 1.29, n = 168$)

1.8 การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

ผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมของสตรีที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ไม่มีความแตกต่างกัน ($t = -1.04, n = 174$)

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรตาม สถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจาก t-Test จำแนก ตามตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ตามสมมติฐาน 3 สมมติฐาน ได้แก่

สมมติฐาน 2 สตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม มีพฤติกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่ มีลักษณะตรงกันข้าม

สมมติฐาน 3 สตรีที่มีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองและความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพฤติกรร มการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม

สมมติฐาน 4 สตรีที่มีเจตคติต่อการประหยัดและสูง มีพฤติกรรมการประหยัดสูงกว่าสตรีที่มี ลักษณะตรงกันข้าม

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และอธิบายผลการวิเคราะห์เรียงตามลำดับ โดยเริ่มจากตัวแปรตามสถานการณ์ในสมมติฐาน 2 ตัวแปรจิตลักษณะในสมมติฐาน 3 และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ในสมมติฐาน 3

2.1 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์

ผู้วิจัยได้แบ่งค่าคะแนนของตัวแปรตามสถานการณ์ คือ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการหอ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคะแนนต่ำและกลุ่มคะแนนสูง เพื่อทำการทดสอบตามสมมติฐาน 2 ผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอจำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์ ของกลุ่มตัวอย่างในตาราง 9 แสดง ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

1) การได้รับข่าวสารการประหยัดและการหอ

ผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอตามการได้รับข่าวสารการประหยัดและการหอของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -4.61$, $n = 162$) จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอจำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างตามสมมติฐาน 2 พบว่า สตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการหอสูง มีพฤติกรรมกรรมการหอสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม

2.2 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรจิตลักษณะ

ผู้วิจัยได้แบ่งค่าคะแนนของตัวแปรจิตลักษณะ ได้แก่ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคะแนนต่ำและกลุ่มคะแนนสูง เพื่อทำการทดสอบตามสมมติฐาน 3 ผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอจำแนกตามตัวแปรจิตลักษณะ ของกลุ่มตัวอย่างในตาราง 8 แสดง ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

1) การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน

ผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอตามการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในกลุ่มคะแนนต่ำและกลุ่มคะแนนสูง ($t = -.46$, $n = 166$)

2) ความเชื่ออำนาจในตน

ผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอตามความเชื่ออำนาจในตนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -2.11$, $n = 169$) โดยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการหอของสตรีที่มีความเชื่ออำนาจในตนในกลุ่มคะแนนต่ำ มีค่าเท่ากับ

43.87 (SD 6.71, $n = 104$) ส่วนคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการยอมของสตรีที่มีความเชื่ออำนาจในตนในกลุ่มคะแนนสูงมีค่าเท่ากับ 46.18 (SD = 7.31, $n = 65$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการยอมจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์
จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรเชิงเหตุ	n	$\bar{X}$	SD	t	F
1. ตัวแปรตามสถานการณ์					
1.1 การได้รับข่าวสารการ ประหยัดและการยอม				-4.61**	0.07
1) กลุ่มคะแนนต่ำ	76	41.99	6.58		
2) กลุ่มคะแนนสูง	86	46.84	6.89		
2. ตัวแปรจิตลักษณะ					
2.1 การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน				-.46	.21
1) กลุ่มคะแนนต่ำ	49	44.37	7.51		
2) กลุ่มคะแนนสูง	117	44.92	6.67		
2.2 ความเชื่ออำนาจในตน				-2.11*	.04
1) กลุ่มคะแนนต่ำ	104	43.87	6.71		
2) กลุ่มคะแนนสูง	65	46.18	7.31		
3. ตัวแปรจิตลักษณะตาม สถานการณ์					
3.1 เจตคติต่อการประหยัด				-.16	.58
1) กลุ่มคะแนนต่ำ	18	44.50	7.53		
2) กลุ่มคะแนนสูง	154	44.79	7.17		

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$

2.3 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการยอมจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์

ผู้วิจัยได้แบ่งค่าคะแนนของตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ เจตคติต่อการประหยัดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคะแนนต่ำและกลุ่มคะแนนสูง เพื่อทำการทดสอบตามสมมติฐาน 4 ผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการยอมจำแนกตามตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ ของกลุ่ม

ตัวอย่างในตาราง 9 แสดง ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมจาก t-Test จำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมตามเจตคติต่อการประหยัดของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มคะแนนต่ำและกลุ่มคะแนนสูง ($t = -.16, n = 172$)

จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมจำแนกตามตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างตามสมมติฐาน 4 ไม่พบว่าสตรีในชุมชนเมืองยากจนที่มีเจตคติต่อการประหยัดสูง จะมีพฤติกรรมกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม

โดยสรุปแล้ว จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมจำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 สมมติฐานพบว่า สตรีที่มีได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมสูงและความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพฤติกรรมกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบรวมเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระเชิงเหตุ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตามสถานการณ์ ตัวแปรจิตลักษณะ และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ จะมีอำนาจในการทำนาย พฤติกรรมการออม จากนั้นจะตรวจสอบตามสมมติฐาน 5 ที่ว่า ปัจจัยสถานการณ์จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้มากกว่าตัวแปรทำนายชุดใดชุดหนึ่งเพียงลำพัง อย่างน้อยร้อยละ 5

1. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบรวมจำแนกตามปัจจัยตามสถานการณ์ ตัวแปรจิตลักษณะ และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์

ส่วนนี้จะแสดงผลการทำนายพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีโดยจำแนกตัวแปรอิสระเชิงเหตุ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตามสถานการณ์เป็นตัวทำนายชุดที่ 1 ตัวแปรจิตลักษณะเป็นตัวทำนายชุดที่ 2 และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนายชุดที่ 3 จากตาราง 10 พบว่า

ตัวทำนายชุดที่ 1 คือ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 18 ซึ่งหมายความว่า สตรียังได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมมาก ทำให้ยังมีพฤติกรรมกรรมการออมมากด้วย

ตัวทำนายชุดที่ 2 ได้แก่ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตนและความเชื่ออำนาจในตน สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 9 โดยความเชื่ออำนาจในตนทำนายพฤติกรรมกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 10 ผลการทำนายพฤติกรรมกรรมการออมจำแนกตามตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบรวม

ตัวแปร	R^2	Adj. R^2	B	SE	t	F
1. ตัวแปรตามสถานการณ์						
constant			26.99	2.96	9.13**	
1.1 การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม	.18	.18	.29	.05	6.04**	36.53**
2. ตัวแปรจิตลักษณะ	.09	.08				8.16**
constant			25.44	5.69	4.47**	
2.1 การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน			-.007	.08	-1.02	
2.2 ความเชื่ออำนาจในตน			.36	.09	4.04**	
3. ตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์						
constant			34.01	5.16	6.59**	
3.1 เจตคติต่อการประหยัด	.03	.02	.22	.10	2.10*	4.40*

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$

ตัวทำนายชุดที่ 3 คือ เจตคติต่อการประหยัด สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ร้อยละ 3

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบรวมโดยตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์

ส่วนนี้แสดงผลการทำนายพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีโดยใช้ ตัวแปรอิสระเชิงเหตุ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นตัวทำนายชุดที่ 4 จากตาราง 11 พบว่า ตัวทำนายชุดที่ 4 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 24 โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญ ได้แก่ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม และความเชื่ออำนาจในตน ซึ่ง

หมายความว่า สตรีได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม และมีความเชื่ออำนาจในตนเอง ทำให้สตรีมีพฤติกรรมการออมสูง

ตาราง 11 ผลการทำนายพฤติกรรมกรรมการออมโดยตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบรวม

ตัวแปร	B	SE	t
Constant	12.27	6.78	1.81
1. ตัวแปรตามสถานการณ์			
1.1 การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม	.24	0.47	5.17**
2. ตัวแปรจิตลักษณะ			
2.1 การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน	-.007	.07	-.96
2.2 ความเชื่ออำนาจในตน	.28	.09	3.23*
3. ตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์			
3.1 เจตคติต่อการประหยัด	.005	.10	.59
$R^2 = .24$ $Adj.R^2 = .22$ $F = 11.83^{**}$			

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$

เมื่อเปรียบเทียบร้อยละการทำนายของตัวทำนายทั้ง 4 ชุด ตามสมมติฐาน 5 พบว่า ตัวทำนายชุดที่ 4 สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 24 ซึ่งมากกว่าตัวทำนายชุดใดชุดหนึ่งเพียงลำพังได้ อย่างน้อยร้อยละ 5 กล่าวคือ ค่าพิสัยของร้อยละความแตกต่างของตัวทำนายชุดที่ 4 และชุดที่ 1 เท่ากับร้อยละ 6 ค่าพิสัยของร้อยละความแตกต่างของตัวทำนายชุดที่ 4 และชุดที่ 2 เท่ากับร้อยละ 15 และค่าพิสัยของร้อยละความแตกต่างของตัวทำนายชุดที่ 4 และชุดที่ 3 เท่ากับร้อยละ 21

โดยสรุปแล้ว ผลการทำนายพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีโดยใช้ ตัวแปรอิสระเชิงเหตุ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตามสถานการณ์เป็นตัวทำนายชุดที่ 1 ตัวแปรจิตลักษณะเป็นตัวทำนายชุดที่ 2 และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนายชุดที่ 3 พบว่า ตัวทำนายชุดที่ 1 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 18 ตัวทำนายชุดที่ 2 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 9 และ ตัวทำนายชุดที่ 3 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 3

เมื่อนำตัวแปรอิสระเชิงเหตุ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นตัวทำนายชุดที่ 4 มาร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีพบว่า

ตัวทำนายชุดที่ 4 สามารถทำนายพฤติกรรมการยอมได้ร้อยละ 24 ซึ่งมากกว่าตัวแปรทำนายชุดที่ 1 ร้อยละ 6 มากกว่าตัวแปรชุดที่ 2 ร้อยละ 15 และมากกว่าตัวแปรชุดที่ 3 ร้อยละ 21 โดยมีลำดับตัวทำนาย 2 ตัวที่สำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ได้แก่ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการยอม และความเชื่ออำนาจในตน

บทที่ 5

การสรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาของพฤติกรรมการออมของสตรีในเขตชุมชนเมืองยากจน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอยู่ในรูปของแบบสอบถามสำหรับสตรีในชุมชนเมือง 4 แห่ง จำนวน 184 คน สำหรับตัวแปรที่นำมาศึกษาครั้งนี้ประมวลจากหลักฐานทางทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตัวแปรอิสระประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ (1) ตัวแปรอิสระหลัก ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย ได้แก่ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการประหยัด (2) ตัวแปรอิสระรอง คือ ตัวแปรด้านชีวสังคมและภูมิหลัง 8 ตัวแปรย่อย ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร และการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการออม

ในบทนี้ จะได้ทำการสรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ ตามสมมติฐานทั้ง 5 ข้อ พร้อมทั้งข้อดีและข้อจำกัดของงานวิจัยนี้ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติส่งเสริมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน

ในตอนต่อไปนี้จะเป็นการสรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ ตามสมมติฐานทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงจากสมมติฐาน 1 ถึง สมมติฐาน 5 ตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้

1. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมจำแนกตามตัวแปรชีวสังคมและภูมิหลังตามสมมติฐาน 1 ที่มีเนื้อความว่า สตรีที่มีลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังต่างกันมีพฤติกรรมการออมต่างกัน ได้สนับสนุนสมมติฐาน 1 ซึ่งพบว่า อายุของสตรีที่ต่างกันมีพฤติกรรมการออมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสตรีที่มีอายุระหว่าง 40- 49 ปี และสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการออมมากกว่าสตรีที่มีอายุน้อยกว่าและเท่ากับ 30 ปี ทั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต อธิบายว่า ในช่วงชีวิตของบุคคล เมื่ออายุน้อยมักจะมีรายได้อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการบริโภค จึงต้องประพัตินเป็นผู้ก่อหนี้ ไม่มีการออม ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยกลางคน เริ่มมีรายได้สูงขึ้น สามารถชดใช้หนี้ได้ และเริ่มออมเงินสำหรับช่วงเกษียณอายุ

2. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมตามสมมติฐาน 2 สตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม มีพฤติกรรมกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม พบว่า เป็นไปตามสมมติฐาน 2 โดยสตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมสูง มีพฤติกรรมกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมต่ำ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมของนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ (2549) พบว่า นิสิตนักศึกษาที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมสูงมีพฤติกรรมกรรมการออมสูงกว่าลักษณะตรงกันข้าม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การถ่ายทอดความคิดและพฤติกรรมกรรมการออมให้แก่สตรีต้องอาศัยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Process) เป็นการกล่อมเกลาและฝึกฝนให้บุคคลมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ โดยองค์การสำคัญที่ทำหน้าที่ขัดเกลาพฤติกรรมกรรมการออมในยุคปัจจุบัน คือ สื่อมวลชน ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำให้เกิดการคล้อยตามความคิดและการเลียนแบบพฤติกรรมบริโภคนิยม ถ้าหากข้อมูลข่าวสารการประหยัดและการออมมีการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ สม่าเสมอจะทำให้สตรีเหล่านี้เกิดความคุ้นเคย สนใจ เข้าใจ และเปิดรับข่าวสารนั้น ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและปฏิบัติตามข้อมูลข่าวสารที่ถูกเสนอ เกิดพฤติกรรมกรรมการออมมากขึ้นเช่นกัน

3. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมตามสมมติฐาน 3 สตรีที่มีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองและความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพฤติกรรมกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้ามพบว่า สตรีที่มีคะแนนความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีพฤติกรรมกรรมการออมสูงกว่าสตรีที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ความเชื่ออำนาจในตนถือเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ซึ่งบุคคลนั้นเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีผลมาจากทักษะหรือความสามารถของตนเท่านั้น มิใช่โชคชะตา ความบังเอิญ หรือสิ่งแวดล้อมบันดาลให้เป็นไป เพราะฉะนั้นการที่สตรีที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงมีพฤติกรรมกรรมการออมสูง แสดงถึงการกำหนดสัดส่วนเงินที่จะออมด้วยการวางแผนการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายรับของตนและครอบครัว

สำหรับการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนที่ไม่มีความแตกต่างในพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีนั้น อาจมาจากความไม่แน่นอนในสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นราคาสินค้าอุปโภคและบริโภค การขึ้นราคาน้ำมันและก๊าซหุงต้ม การขึ้นราคาตั๋วโดยสารรถประจำทาง เรือ หรือรถเมล์ ล้วนเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน โดยที่ประชาชนไม่สามารถคาดการณ์หรือต่อรองเจรจาลดราคาสินค้าและบริการเหล่านี้เองได้ ทำให้สตรีเหล่านี้ ซึ่งมีฐานะยากจนอยู่แล้ว ไม่

สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลผลิตและป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ทันทั่วทั้งที่ ต้องปรับวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างฉับพลัน

4. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 4

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการออมตามสมมติฐาน 4 สตรีที่มีเจตคติต่อการประหยัดและสูง มีพฤติกรรมการประหยัดสูงกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 4 ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Reasoned Action Theory) ของ Ajzen & Fishbein (มนูญ ภูชลินเงิน, 2547: 34; อ้างอิงจาก Ajzen & Fishbein, 1980: 5-11) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมของบุคคลมักอยู่ภายใต้การควบคุมของจิตหรือเจตนาของบุคคลนั้น จิตหรือเจตนาดังกล่าวมาจากความเชื่อของบุคคลนั้นว่า การกระทำของตนเองจะก่อให้เกิดผลอย่างไรอย่างหนึ่ง อาจจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ส่งผลให้เกิดเจตคติต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามการที่มีเจตคติเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องได้ ต้องมีความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมนั้นควบคู่ไปด้วย

ดังนั้น การที่สตรีที่มีเจตคติต่อการประหยัดสูงและต่ำ ไม่มีความแตกต่างกันในพฤติกรรมกรรมการออม อาจเป็นเพราะว่า เจตคติต่อการประหยัด เป็นเพียงการวัดการรับรู้และคำนึงถึงคุณค่าของพฤติกรรมกรรมการออม แต่ด้วยรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากราคาสินค้าอุปโภคและบริโภค ค่าเดินทาง ค่าบริการต่างๆ รวมถึงหนี้สินที่เพิ่มขึ้นจากเงินกู้ยืม ทำให้ไม่สามารถเก็บออมเงินได้

5. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 5

ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบรวมตามสมมติฐาน 5 ที่ว่า ปัจจัยสถานการณ์จิตลักษณะและจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้มากกว่าตัวแปรทำนายชุดใดชุดหนึ่งเพียงลำพัง อย่างน้อยร้อยละ 5 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐาน 5

ผลการทำนายพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีโดยใช้ ตัวแปรอิสระเชิงเหตุ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตามสถานการณ์เป็นตัวทำนายชุดที่ 1 ตัวแปรจิตลักษณะเป็นตัวทำนายชุดที่ 2 และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนายชุดที่ 3 พบว่า ตัวทำนายชุดที่ 1 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 18 ตัวทำนายชุดที่ 2 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 9 สำหรับ ตัวทำนายชุดที่ 3 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 3

เมื่อนำตัวแปรอิสระเชิงเหตุ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตามสถานการณ์ จิตลักษณะ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นตัวทำนายชุดที่ 4 มาร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจนพบว่า ตัวทำนายชุดที่ 4 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการออมได้ร้อยละ 24 ซึ่งมากกว่าตัวแปรทำนายชุดที่ 1 ร้อยละ 6 มากกว่าตัวแปรชุดที่ 2 ร้อยละ 15 และมากกว่าตัวแปรชุดที่ 3

ร้อยละ 21 โดยมีลำดับตัวทำนาย 2 ตัวที่สำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ได้แก่ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม และความเชื่ออำนาจในตน

ข้อดีของงานวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบสหวิทยาการ คือ การนำทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา จิตวิทยาสังคม และนิเทศศาสตร์ มาอธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการออมของสตรี นับเป็นการตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่า ไม่มีทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้เพียงลำพัง

2. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบพหุปัจจัย คือ การนำเอาปัจจัยเชิงสาเหตุหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง ปัจจัยตามสถานการณ์ ปัจจัยจิตลักษณะ และปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ มาอธิบายพฤติกรรมการออมของสตรี ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่บุคคลหนึ่งจะประพฤติดังใดสิ่งหนึ่ง ย่อมมีปัจจัยเชิงสาเหตุหลายอย่างรวมกัน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ สตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองยากจน ซึ่งบอบทความรับผิดชอบของสตรีนอกจากการรับผิดชอบงานภายในบ้านยังมีหน้าที่สำคัญอีกหนึ่งหน้าที่ คือ การจัดการด้านการเงินของครอบครัว ครอบครัวเปรียบเสมือนองค์กรธุรกิจที่ต้องการเหรียญกษาปณ์ ทำหน้าที่จัดการเรื่องรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครอบครัว (Ghavamshahidi, 1995: 135) การศึกษานี้จึงเป็นการยืนยันภาระหน้าที่เหรียญกษาปณ์ของครอบครัวของสตรี

4. ด้วยสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยตกต่ำ และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ การวิจัยนี้ได้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เอื้อและอุปสรรคต่อการออมเงินของสตรีเหล่านี้ และสามารถหาแนวทางการส่งเสริมการออมเงินและการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในครอบครัว

ข้อจำกัดของงานวิจัย

1. เนื่องจากข้อจำกัดในปริมาณงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสตรีโดยตรง ผู้วิจัยจึงต้องทบทวนวรรณกรรมในพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น พฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่าย เวลา พลังงาน และทรัพยากร พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการวางแผนค่าใช้จ่าย พฤติกรรมการเลือกตั้ง พฤติกรรมสุขภาพ เป็นต้น

2. การแจกแบบสอบถามให้ตรงกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างในบางชุมชนไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ บางครั้งผู้วิจัยต้องละทิ้งแบบสอบถามบางชุดเนื่องจากมีการตอบแทนกันโดยสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง

3. เนื่องจากแบบวัดมีหลายชุด ทำให้ผู้ตอบบางคนเกิดความเบื่อหน่าย ส่งผลให้ผู้ตอบขีดเครื่องหมายกากบาทในช่องเดียวกันทุกข้อ และเว้นคำตอบทั้งหมดไว้ในบางแบบวัด ข้อมูลที่ได้อาจไม่ตรงกับ

ความเป็นจริง อาจทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลอาจมีความคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องตัดแบบสอบถามชุดเหล่านี้ออกไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษานี้ ผู้วิจัยสามารถกำหนดข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติส่งเสริมการออมของสตรี และ (2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการออมเงินของสตรี

1.1 สื่อมวลชนควรเร่งการเผยแพร่ข่าวสารการส่งเสริมการประหยัดและการออมให้กระจายเข้าถึงชุมชนมากขึ้นและจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ เพราะผลการวิจัยพบว่า สตรีที่ได้รับข่าวสารการประหยัดและการออมสูงมีพฤติกรรมการออมสูงเช่นกัน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดและการออมผ่านทางสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต ล้วนแล้วแต่เป็นการสร้างจิตสำนึกหรือความตระหนักถึงคุณค่าของเงิน และเป็นการบอกแนวทางหรือวิธีการการเพิ่มจำนวนเงินที่มีอยู่ให้มากขึ้นผ่านการฝากเงินแบบประจำหรือแบบออมทรัพย์กึ่งธนาคารพาณิชย์ การซื้อสลากออมสินหรือ ธ.ก.ส. การซื้อประกันชีวิตแบบมีประกันชีวิต รวมถึงการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนของตน

1.2 การส่งเสริมความรู้ทางการเงินนับเป็นวิธีการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา บริษัทเอกชน ธนาคาร หน่วยงานของรัฐอื่นๆ ที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ดังเช่น สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัว มีหน้าที่ในการให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชนในการบริหารระบบการเงินของตนเองและรู้วิธีการออมเงิน เพื่อสร้างครอบครัวของตนให้เข้มแข็ง จนเกิดความภาคภูมิใจที่ตนเองสามารถนำอนาคตที่ดีมาสู่ครอบครัวได้

จากงานวิจัยของ Chen & Volpe (1998) ได้สนับสนุนการให้ความรู้ทางการเงินว่ามีส่วนสำคัญในการตัดสินใจในเรื่องการใช้จ่ายเงิน และสามารถวางแผนการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้ การสอน การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน (Financial Education) การให้คำปรึกษาสุขภาพทางการเงินให้แก่สตรี เช่น การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การรู้จักใช้เงินตามสถานภาพของตน การวางแผนการใช้เงิน ซึ่งส่งผลให้สตรีสามารถเลือกวิธีการออมเงินให้เหมาะสมกับฐานะและภาระต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มเติมตัวแปรเชิงสาเหตุ เช่น เหตุผลเชิงจริยธรรม การปฏิบัติตามวิถีพุทธ ความรู้ในเรื่องการออมเงินและการวางแผนการใช้จ่าย การรับรู้ถึงสถานภาพของครอบครัว การรับรู้ถึงสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น

2.2 สำหรับการวิจัยในอนาคตนั้น ผู้วิจัยศึกษาและประเมินวิธีการส่งเสริมการออมเงินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า วิธีการไหนได้ผลมากน้อยเพียงใด เพื่อสร้างตัวแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการออมมาพัฒนาเป็นโครงการหลักสูตรฝึกอบรมการส่งเสริมการออม ให้แก่สตรีที่อยู่ในชุมชนเฉพาะในกรุงเทพฯและปริมณฑล ทั้งนี้ อาจมีการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการด้วย

2.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลควรมีการวิเคราะห์พหุระดับเชิงลดหลั่น (Hierarchical Linear Model [HLM]) เพื่อเป็นการเปรียบเทียบระหว่างชุมชน ระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ ระหว่างสตรี เป็นต้น นอกจากนี้ วิธี Path Analysis ควรจะนำมาใช้เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการวิเคราะห์ และอาจเป็นการได้ผลการวิเคราะห์ที่มีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ แซ่หลี่. (2545). *ปัจจัยกำหนดการออมส่วนบุคคลในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (อัดสำเนา).
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2528). *เอกสารรายงานวิจัยฉบับที่ 1/2528 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต*. กรมการพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย.
- กรรณิการ์ พัฒนดุจวิทยา. (2542). *ความเชื่ออำนาจควบคุมด้านสุขภาพและพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ วชิรพยาบาล กรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา).
- กฤติกา จัตุรัสวัฒนากุล. (2545). *ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการออมภาคเอกชนในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา).
- กวิณวุฒิ กลั่นไพฑูรย์. (2546). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา).
- กองทุนรวม AIMC. (2548). การออมกับการลงทุน. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2548, จาก http://www.thaimutualfund.com/AIMC/aimc_basicKnowledge.jsp?pg=4
- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. (2549ก). การฝากเงินกับธนาคารหนทางแห่งการลงทุน. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2549, จาก <http://www.gpf.or.th/download/tv/94.pdf>
- กิ่งแก้ว อินทว้าง และสุคนธ์ จัตุชัย. (2536). *รายงานการวิจัยเรื่องกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับคุณภาพชีวิตของราษฎรในชนบท: ศึกษาโครงการส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิตในโครงการก่อสร้างถนนโดยใช้แรงงานเป็นหลัก*. กรมพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย.
- งามตา วรินทร์านนท์. (2549). *เทคนิคการประมวลเอกสารเพื่อการวิจัย*. ในเอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ (รุ่นที่ 1 ครั้งที่ 2) เรื่องการพัฒนาเค้าโครงการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ขั้นสูงแบบบูรณาการ วันที่ 22-25 มีนาคม 2549 ณ รีเจนท์ ชะอำ บีช รีสอร์ท จังหวัดเพชรบุรี.
- จงลักษณ์ คงแสง. (2546). *จิตลักษณะและปัจจัยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดของพยาบาลวิชาชีพ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อัดสำเนา).

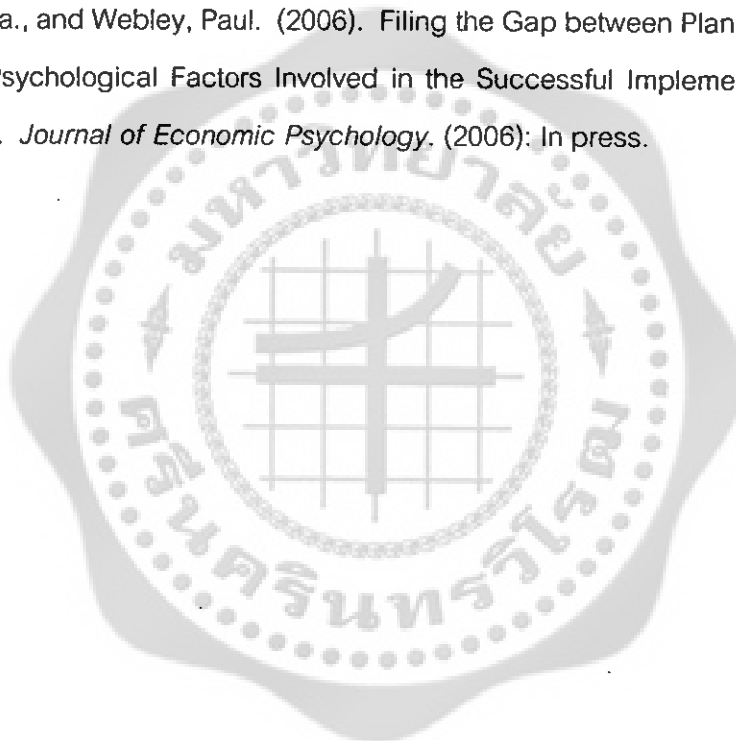
- ชวนชัย เชื้อสาธุชน. (2546). *ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการประหยัทรัพยากรของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏ. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (อัคราณา)*
- ชัยยศ สรรพทรัพย์. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนเกษตรกรรมอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ปีการเพาะปลูก 2547/48. ปรินญาณพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา).*
- ชาวันนี ฉัตรไชยสิทธิกุล. (2543). *การวิเคราะห์การออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัคราณา).*
- ณัฐสุดา สุจินันท์กุล. (2541). *ปัจจัยด้านครอบครัว การทำงาน และลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ. ปรินญาณพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา).*
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2548). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทย: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. ใน เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ (วันที่ 1 ครั้งที่ 1) เรื่อง "การใช้และการผลิตผลงานวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อประโยชน์แก่สังคมไทย" วันที่ 26-29 ตุลาคม 2548 ณ โรงแรมและรีสอร์ทหลักภูเดือน เขาใหญ่ จ.นครราชสีมา.*
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมของหัวหน้าสถานอนามัยตำบล. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (อัคราณา).*
- ทัศนาก้องกิติ. (2528). *ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่อมั่นภายในตนเองของเด็กวัยรุ่นไทย. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา).*
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2541). *การสำรวจพฤติกรรมออมภาคครัวเรือน ปี 2541. ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย.*
- _____. (2548). *รายงานการศึกษาทัศนคติของครัวเรือนต่อการก่อหนี้และการออมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น: บริษัท เพ็ญพรินตัง จำกัด.*
- ธิดารัตน์ สงวนศักดิ์. (2545). *พฤติกรรมออมของผู้มีรายได้ประจำ: กรณีศึกษาพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (เชียงใหม่) ภาคเหนือและพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัคราณา).*

- ธีรกุล สถิตนิมานการ. (2537). การศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารความรู้สุขภาพ
ด้านสาธารณสุขของผู้มารับบริการ โรงพยาบาลรามารักษ์ (คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล). วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล, หทัยรัตน์ มาประณีต, และสฤษฎ ญุง. (2548). โครงการพัฒนาตัวแบบการ
พัฒนาเพื่อเอาชนะความยากจนระดับจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (อัดสำเนา).
- นภาพร เรืองสกุล. (2548). ออมก่อน รวยกว่า. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- เนตรนภิส กาฬเนตร. (2543). อิทธิพลของลักษณะการรับชมโทรทัศน์ที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติ
กรรมการประหยัดของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อัดสำเนา).
- ปณต พรหมณัพนธ์. (2546). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัดสำเนา).
- ประสงค์ วินัยแพทย์. (ม.ป.ป.). แนวทางส่งเสริมการออมเพื่อการเกษียณอายุผ่านกองทุนสำรอง
เลี้ยงชีพ. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (อัดสำเนา).
- พนม กิตติวง. (2543). พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. การค้นคว้า
อิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัดสำเนา).
- พฤติพล นิ้มพรว. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนนวมิน
ทรราชูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา).
- มธุลี พินิจมนตรี. (2544). การวิเคราะห์การถดถอยข้อมูลการออมของครัวเรือนในเขตกรุงเทพ
มหานครและปริมณฑล และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัดสำเนา).
- มนูญ ภูวลิบเงิน. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประหยัดของนัก
เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์. (อัดสำเนา).

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). *ประมวลสาระชุดวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 1-5*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รดา อุดมย์วัฒนากุล. (2549). *ปัจจัยกำหนดการออมภาคครัวเรือนและพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนในประเทศ*. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด
- วรุดิ ก้องเสียง. (2549). *การวางแผนการใช้เงินของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมาลีวิทยุ พัทยา เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา).
- วิศญา บางศรี. (2546). *ความเชื่อด้านสุขภาพ ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกด้านสุขภาพ และการดูแลตนเองของตำรวจจราจร ในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา).
- ศักดิ์ชัย นิธิภูวี่. (2532). *ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัด กรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา).
- ศิริวัฒน์ เกียรติธรรม. (2540). *การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านห้วยฝ้าย ตำบล บ้านดง อำเภอมะแมะ จังหวัดลำปาง*. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัดสำเนา).
- สมคิด อเนกทวีผล. (2549). "กลุ่มออมทรัพย์" สะสมแบบพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2550, จาก <http://www.positioningmag.com/magazine/Details.aspx?id=53891>
- สรเกียรติ กุลเจริญ. (2539). *พฤติกรรมการออมของครูประถมศึกษา: ศึกษากรณีข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพระประแดง ที่สอนอยู่ในเขตสุขาภิบาลสำโรงใต้*. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (อัดสำเนา).
- สิทธิโชค วรานุกลสันติกุล. (2546). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซี เอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- สินินุช ม่วงกล้า. (2544). *พฤติกรรมประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (อัดสำเนา).

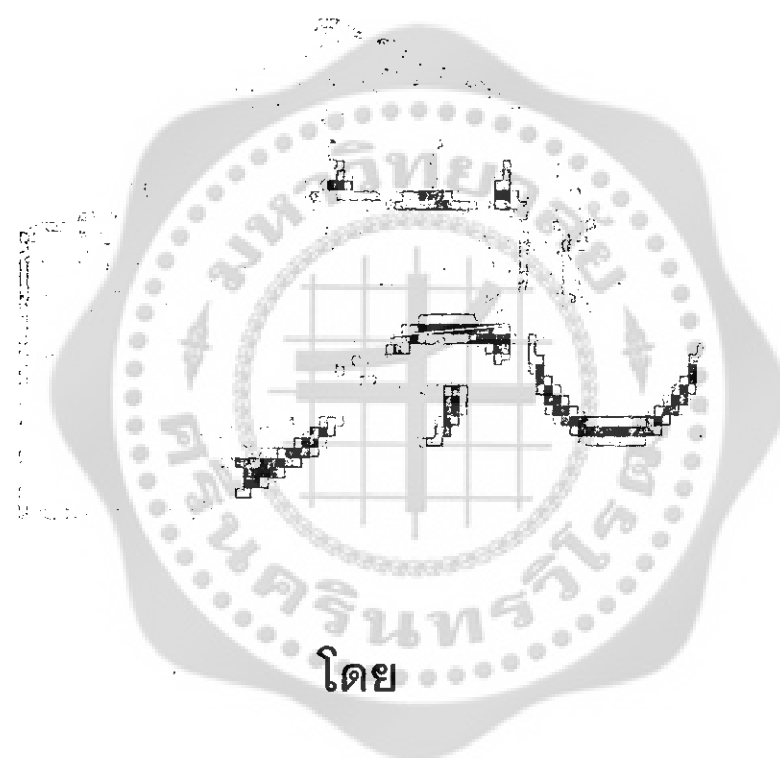
- สุนทร ยุทธชนะ. (2536). บทบาทของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนาชนบท ตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (อัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2549). กรอบประเด็นการวิจัยที่สำคัญ. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2549, จาก <http://www.nrct.net>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548. ทิศทางที่ท้าทายแห่งการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10: การพัฒนาสังคมเชิงรุก. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2549, จาก <http://www.dtam.moph.go.th/FileUpload/7002/wf-7.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลังและสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง. (ม.ป.ป.). การออมการลงทุน และการประเมินระบบความปลอดภัยทางสังคมของประเทศไทย. กระทรวงการคลัง. (อัดสำเนา).
- สำนักนโยบายการออมและการลงทุน. (2549). การออม. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2549, จาก <http://e-fpo.fpo.go.th/it-center/publish/edoc009.asp>
- เสาวลักษณ์ ธรรมทีปกุล. (2539). พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกรรมลูกค้า ธ.ก.ส. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (อัดสำเนา).
- หทัยรัตน์ มาประณีต. (2549). รายงานวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการออมของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา).
- อ้อมเดือน สดมณี และคณะ. (2543). คำนิยมเกี่ยวกับการทำงาน การถ่ายทอดการทำงาน และลักษณะทางจิตใจของประชาชน. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา ผ่องอุดม. (2546). พฤติกรรมการออมของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา).
- อุสาค์ แซ่มสุวรรณ. (2544). ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ. 2527-2541. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา).
- Chen, Haiyang, and Volpe, Ronald P. (1998). An Analysis of Personal Financial Literacy among College Students. *Financial Services Review*. 7(2): 107-128.
- Ghvamshahidi, Zohreh. (1995). The Linkage between Iranian Patriarchy and the Informal Economy in Maintaining Women's Subordinate Roles in Home-Based Carpet Production. *Women's Studies International Forum*. 18 (2): 135-151.

- Harris, Mark N., Loundes, Joanne, and Webster, Elizabeth. (2002). Determinants of Household Saving in Australia. *The Economic Record*. 78 (241): 207-233.
- Hondroyannis, George. (2006). Private Saving Determinants in European Countries: A Panel Cointegration Approach. *The Social Science Journal*. 43 (2006): 553-569.
- Nguanbanchong, Aphitchaya. (2004). *The Analysis of Gender Effects on Saving: Evidence from Urban Poor Home-Based Workers in Thailand*. Unpublished Doctoral Dissertation. American University, Washington, D.C.
- Rabinovich, Anna., and Webley, Paul. (2006). Filling the Gap between Planning and Doing: Psychological Factors Involved in the Successful Implementation of Saving Intention. *Journal of Economic Psychology*. (2006): In press.

แบบสอบถาม
เรื่อง
ปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาต่อพฤติกรรมการออม
ของสตรีในชุมชนเมืองยากจน

อาจารย์หทัยรัตน์ มาประณีต
ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**แบบสอบถามสำหรับการวิจัย
เรื่องปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาต่อพฤติกรรมการออม
ของสตรีในชุมชนเมืองยากจน**

คำชี้แจง

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคล
- 2) การรับข่าวสารการประหยัดและการออม
- 3) ทักษะคิดต่อสถานการณ์
- 4) การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
- 5) ความมีระเบียบวินัย
- 6) ความเชื่ออำนาจในตน
- 7) เจตคติต่อการประหยัด
- 8) พฤติกรรมการออม

2. ข้อมูลที่ได้รับจะได้เก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลต่อบุคคลที่ตอบแบบสอบถามนี้แต่อย่างใด

อาจารย์ ดร.นัยรัตน์ มาประณีต
หัวหน้าโครงการวิจัย

8. รายได้เฉลี่ยของข้าพเจ้าต่อเดือน บาท
9. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสามีของข้าพเจ้า บาท
10. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวของข้าพเจ้า บาท
11. รายจ่ายเฉลี่ยของข้าพเจ้าต่อเดือน บาท
12. รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของสามีของข้าพเจ้า บาท
13. รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวของข้าพเจ้า บาท
14. รายการค่าใช้จ่ายของข้าพเจ้าและครอบครัว (กาเครื่องหมาย ✓ ได้มากกว่า 1 ข้อ)
() ซื้ออาหาร	() จ่ายค่าเช่าบ้าน
() จ่ายค่าไฟฟ้าและค่าน้ำ	() ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน
() จ่ายค่าโทรศัพท์	() ท่องเที่ยวและพักผ่อน
() เพื่อการศึกษาของบุตรและบุคคลในครอบครัว	() ใช้จ่ายส่วนตัว
() รักษาพยาบาล	() ผ่อนยานพาหนะ เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์
	() อื่นๆ โปรดระบุ
15. ในกรณีไม่พอใช้จ่ายส่วนใหญ่ ข้าพเจ้าจะ ... (กาเครื่องหมาย ✓ ได้มากกว่า 1 ข้อ)
() ขอยืมจากพ่อแม่	() ขอยืมจากพี่น้อง
() ขอยืมจากเจ้าของเงินกู้	() ขอยืมจากเพื่อน
() เอาสิ่งของไปจำนำ	() ทบทวนถึงเรื่องที่ต้องใช้จ่ายต่อไป
() วางแผนการใช้จ่ายให้พอดีกับรายรับ	() อื่น โปรดระบุ
16. ข้าพเจ้ามีการออมเงินหรือไม่ () มี () ไม่มี
17. ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ () เป็นสมาชิก () ไม่เป็นสมาชิก

18. สาเหตุที่ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถออมได้ (กาเครื่องหมาย✓ ได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () หนี้สิน () รายจ่ายที่เพิ่มขึ้น
() อื่นๆ โปรดระบุ

19. ท่านออมเงินมานานเท่าใด () น้อยกว่า 1 ปี () 1-5 ปี () 6-10 ปี () มากกว่า 10 ปี

20. จำนวนเงินออมของข้าพเจ้าต่อเดือนในปัจจุบันบาท

21. จำนวนเงินออมของสามีข้าพเจ้าต่อเดือนในปัจจุบัน บาท

(ถ้าไม่มีสามีให้ตอบข้อ 22 และข้อต่อไป)

22. วิธีการออมของข้าพเจ้า (กาเครื่องหมาย✓ ได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ฝากกับธนาคารพาณิชย์ของรัฐและเอกชน
() ฝากกับสหกรณ์ออมทรัพย์
() ฝากกับกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน
() ซื้อสินทรัพย์ เช่น ทองคำ ที่ดิน
() ซื้อสลากออมสิน หรือ สลาก ธ.ก.ส.
() ซื้อประกันชีวิตแบบมีดอกเบี้ยเงินฝาก
() อื่น ๆ โปรดระบุ

23. วัตถุประสงค์ของการออมของข้าพเจ้า (กาเครื่องหมาย✓ ได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยหรือป่วยชรา
() เพื่อการศึกษาของบุตรหรือบุคคลในครอบครัว
() เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ
() ต้องการดอกเบี้ย
() เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้เงิน
() ซื้อสินทรัพย์หรือข้าวของเครื่องใช้อื่นๆ
() เพื่อกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี
() อื่นๆ โปรดระบุ

ตอนที่ 2 การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างและกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. ข้าพเจ้าได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดและการออมที่ถูกต้องผ่านทางสื่อต่างๆ						
2. ข้าพเจ้าได้รับข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออมทางสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ วารสาร หนังสือพิมพ์						
3. ข้าพเจ้าได้รับข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออมทางโทรทัศน์						
4. ข้าพเจ้าได้รับข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออมทางวิทยุ						
5. ข้าพเจ้าได้รับข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออมจากหน่วยงานราชการ						
6. ข้าพเจ้าชมรายการโฆษณาที่รณรงค์ส่งเสริมส่งเสริมการประหยัดและการออม เช่น โฆษณาออม 1 ส่วน ใช้ 3 ส่วน						
7. ข้าพเจ้าเข้าฟังการเสวนา สัมมนา และการฝึกอบรม เกี่ยวกับการประหยัดและการออม						

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
8. ข้าพเจ้าชอบชมโฆษณาและรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมการประหยัดและการออม						
9. ข้าพเจ้าเคยได้ยินคำขวัญ "ใช้จ่ายฉลาด ทุกบาทมีค่า เก็บออมดีกว่าอย่าคิดฟุ่มเฟือย" ของธนาคารแห่งประเทศไทย						
10. ข้าพเจ้าเคยอ่านหนังสือการ์ตูน "มาออมกันเถอะ" ของธนาคารแห่งประเทศไทย						
11. ข้าพเจ้าดำเนินชีวิตอย่างประหยัดตามการรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออมผ่านสื่อต่างๆ						
12. ข้าพเจ้าวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องเหมาะสมตามการรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออมผ่านสื่อต่างๆ						
13. ข้าพเจ้านำเงินไปออมตามการรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออมผ่านสื่อต่างๆ						
14. ข้าพเจ้าใช้วิธีการจัดการและบริหารการเงินตามวิธีการในนิตยสารวารสารต่างๆ						

ตอนที่ 3 ทักษะคิดต่อเพศสถานะ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างและกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. การที่ผู้หญิงกล่าวคำสบถสาบานและคำลามกนั้น ดูน่ารังเกียจมากกว่าผู้ชาย						
2. เมื่อภรรยาทำงานนอกบ้าน สามีควรจะช่วยแบ่งปันงานบ้าน เช่น ล้างจาน และซักผ้า						
3. ผู้หญิงควรจะกังวลถึงสิทธิของตนเองให้น้อยลงและคำนึงถึงการเป็นแม่และภรรยาที่ดีมากกว่า						
4. ผู้หญิงควรจะดำรงตำแหน่งในทางธุรกิจและอาชีพควบคู่ไปกับผู้ชาย						
5. ผู้หญิงไม่ควรคาดหวังที่จะมีอิสระในการกระทำสิ่งต่างๆ เท่าเทียมกับผู้ชาย						
6. ความเป็นผู้นำในชุมชนควรจะเป็นของผู้ชายส่วนใหญ่						
7. ผู้หญิงควรจะได้รับโอกาสเท่าเทียมกับผู้ชายในการฝึกหัดงาน						
8. ลูกชายในครอบครัวควรจะได้รับ การสนับสนุนในการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยมากกว่าลูกสาว						
9. โดยทั่วไปแล้ว พ่อควรจะมีหน้าที่ในการดูแลลูกมากกว่าแม่						
10. ในบางอาชีพผู้ชายควรจะได้รับ การถูกว่าจ้างมากกว่าผู้หญิง						

ตอนที่ 4 การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. ข้าพเจ้าคิดว่าการกระทำความดีโดยขาดผู้รู้เห็น เป็นการกระทำที่สูญเปล่า						
2. หากงานที่ข้าพเจ้าทำเสร็จแล้ว กลายเป็นผลงานของผู้อื่น ข้าพเจ้าจะหมดกำลังใจที่จะทำงานขึ้นไป						
3. ผลงานที่หัวหน้าไม่ยอมรับ แม้จะเป็นผลงานที่ดี แต่ก็ไร้ค่า						
4. สิ่งตอบแทนที่ดีที่สุดในการทำงาน คือ เงิน และตำแหน่ง						
5. การอยู่ในต่างถิ่น ข้าพเจ้าคิดว่าจะทำอะไรก็ได้ เพราะไม่มีใครรู้จักเรา						
6. หากข้าพเจ้าพบเห็นของที่อยากได้มาก แม้จะมีราคาแพง ข้าพเจ้าจะตัดสินใจซื้อและยอมอดในภายหลัง						
7. ข้าพเจ้ามักจะทนไม่ได้ หากต้องการหรืออยากได้ในสิ่งใดมาก แต่ต้องรอคอยนาน						
8. ข้าพเจ้าเห็นด้วยและได้ลงมือประหยัดน้ำ-ไฟ และทรัพยากรของชาติ เพื่อให้เหลือถึงคนรุ่นหลัง						
9. ข้าพเจ้าคิดว่า คนเราควรหาความสุขใส่ตัวมากที่สุดขณะนี้ เพราะอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน						

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
10. หากข้าพเจ้าเห็นว่า การทำดีของข้าพเจ้าไม่ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ข้าพเจ้าจะหยุดการกระทำนั้นทันที						

ตอนที่ 5 ความเชื่ออำนาจในตน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. ผลตอบแทนที่ข้าพเจ้าได้รับเนื่องมาจากการกระทำของข้าพเจ้าเอง						
2. ข้าพเจ้ายอมรับว่าอะไรจะเกิดก็ต้องเกิด ข้าพเจ้าไม่สามารถทำอะไรได้						
3. บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้าไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของตนเองหรือครอบครัวจากเหตุร้ายที่เกิดขึ้น						
4. ข้าพเจ้าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องวางแผนไว้ล่วงหน้า เพราะอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามโชคชะตา						
5. การที่ข้าพเจ้าจะได้ในสิ่งที่ต้องการนั้น เนื่องจากความพยายามอย่างมากของข้าพเจ้าเพื่อให้ได้สิ่งนั้น						
6. ข้าพเจ้าชอบทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง มากกว่าที่จะให้ผู้อื่นทำให้						
7. ถ้าข้าพเจ้าทำผิดพลาดไป ข้าพเจ้าพร้อมรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น						

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
8. ถ้าข้าพเจ้าทำผิด ข้าพเจ้าสามารถที่จะแก้ไขให้ถูกต้องได้ด้วยตนเอง						
9. ข้าพเจ้ามักไม่พยายามแก้ปัญหาด้วยความสามารถตนเอง เพราะอาจทำให้ปัญหาเลวลงได้						
10. ถ้าข้าพเจ้าวางแผนอะไรเอาไว้ ส่วนใหญ่ข้าพเจ้ามักจะทำตามแผนได้ทุกครั้ง						
11. เมื่อข้าพเจ้าตัดสินใจทำอะไรแล้ว ข้าพเจ้ามักจะทำได้ดีเสมอ						
12. ข้าพเจ้ามีความตื่นตัวอย่างมากใน การที่จะกระทำการเปลี่ยนแปลงใหม่ ที่ท้าทายความสามารถ						
13. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองมักจะคล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย						
14. ข้าพเจ้ารู้สึกท้อแท้เมื่อพบปัญหาที่ยากใจ						

ตอนที่ 6 เจตคติต่อการประหยัดและการออม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. หนูนาเป็นเสมียนที่บริษัทแห่งหนึ่ง เธออยากได้เสื้อผ้าชุดหนึ่งที่มีราคาแพงเพื่อไปอวดเพื่อนแต่ไม่มีเงินพอ จึงได้ยืมเงินจากพรณีซึ่งเป็นเพื่อนไปซื้อ ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของหนูนาหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. สุรีเป็นคนมีรสนิยมสูง ชอบซื้อสิ่งของที่ราคาแพงไว้ใช้เพื่อความสบายใจ ทั้งที่ฐานะของเธอก็ไม่ดีนัก ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของสุรีหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. วิชัยไปกินเลี้ยงที่งานแห่งหนึ่งเห็นแขกที่มางานหลายคนกินอาหารเหลือไว้ในจานเพื่อแสดงว่าตนเป็นผู้ดี แต่วิชัยไม่เห็นด้วยกับการกระทำเช่นนี้จึงกินอาหารในจานตนจนหมด ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของวิชัยหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. เมื่อจะซื้ออะไรก็ตามสุรยุทธ์จะพิจารณาว่า สิ่งนั้นมีประโยชน์และคุ้มค่ากับเงินที่เสียไปหรือไม่ ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของสุรยุทธ์หรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ทุกครั้งที่ได้รับเงินเดือนสุรชัยจะต้องชวนเพื่อนๆ ที่ทำงานด้วยกันไปเลี้ยงฉลองตามภัตตาคารเสมอ ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของสุรชัยหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. มงคลเก็บเงินส่วนหนึ่งที่เหลือจากค่าใช้จ่ายประจำวันและนำเงินจำนวนนี้ไปฝากธนาคารทุกสัปดาห์ ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของมงคลหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. แม้ว่ามิเตอร์วัดน้ำที่บ้านสมหญิงจะเสียมานานแล้ว แต่ทุกครั้งที่สมหญิงเห็นน้องเปิดน้ำไว้จนล้นโอ่ง เธอจะเข้าไปตักว่า ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของสมหญิงหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. สมพรจะเลือกซื้อเฉพาะของที่มีคุณภาพดีราคาพอสมควร โดยไม่สนใจว่าของชนิดนั้นจะมีโฆษณาทางโทรทัศน์หรือไม่ ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของสมพรหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. มานะเห็นลุงชมซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน ซื้อโทรทัศน์ จึงเกิดความรู้สึกอยากได้ แต่ตนเองมีเงินไม่พอ และหาซื้อในโอกาสต่อไปราคาจะสูงกว่านี้ จึงตัดสินใจไปยืมเงินเพื่อนมาซื้อ ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของมานะหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. มาลีชอบใช้เครื่องสำอางค์ที่มีราคาแพงจากต่างประเทศเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ให้ความปลอดภัยแก่ใบหน้ามากกว่าที่ผลิตในประเทศ ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของมาลีหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 6 พฤติกรรมการออม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

6.1 การวางแผนการใช้จ่าย โปรดอ่านข้อความข้างล่างและกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. ข้าพเจ้ามีบันทึกการใช้จ่ายประจำวัน						
2. ข้าพเจ้าทำบัญชีรายรับรายจ่าย						
3. ข้าพเจ้าวางแผนการใช้จ่ายเงินทุกครั้ง						
4. ข้าพเจ้าใช้จ่ายเงินอย่างระมัดระวัง						
5. ข้าพเจ้าคิดถึงความเป็นของสิ่งของที่ซื้อเสมอ เมื่อเวลาจะซื้อของ						
6. ข้าพเจ้าเรียงลำดับความสำคัญในการใช้จ่ายเสมอ						

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
7. เมื่อข้าพเจ้าพบของที่ถูกใจ ข้าพเจ้าจะเก็บเงินให้พอจึงจะซื้อ						
8. เมื่อข้าพเจ้าได้รับเงิน ข้าพเจ้าจะจัดสรรเงินจำนวนหนึ่งมาเป็นเงินออมก่อน						
9. ข้าพเจ้าคิดหาวิธีที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นเสมอ						
10. ข้าพเจ้ามีเงินเก็บสะสมไว้ทุกเดือน ถึงแม้ว่าจะไม่มากนัก						

6.2 การตั้งบค่าใช้จ่าย โปรดอ่านข้อความข้างล่างและกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุดกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. ขั้นตอนแรกในการตั้งบค่าใช้จ่าย คือ ติดตามดูตัวเลขค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน () ใช่ () ไม่ใช่
2. เป้าหมายระยะสั้นส่วนใหญ่จะว่าด้วยกิจกรรมในช่วง 2 ถึง 3 ปี ข้างหน้า () ใช่ () ไม่ใช่
3. พ่อแม่เก็บออมเพื่อการศึกษาในระดับปริญญาของลูกน้อยที่เพิ่งลืมตาดูโลกเป็นตัวอย่างหนึ่งของการตั้งเป้าหมายระยะยาว () ใช่ () ไม่ใช่
4. ค่าเช่า ถือเป็นค่าใช้จ่ายประจำประเภทหนึ่ง () ใช่ () ไม่ใช่
5. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดมักอยู่ในระดับใกล้เคียงกันทุกเดือน () ใช่ () ไม่ใช่
6. ขั้นตอนสุดท้ายในการตั้งบใช้จ่ายคือ (เลือกเพียงข้อเดียว)
 - () ตั้งเป้าหมายทั้งทางด้านส่วนตัวและด้านการเงิน
 - () เปรียบเทียบงบประมาณที่คุณตั้งไว้กับรายจ่ายที่คุณจ่ายจริง
 - () ประเมินความคืบหน้าด้านการเงิน
 - () ติดตามรูปแบบการใช้จ่ายเงินในปัจจุบัน

7. ตัวอย่างหนึ่งของเป้าหมายระยะยาวอาจจะเป็น (เลือกเพียงข้อเดียว)

- () วันหยุดพักผ่อนประจำปี
- () การออมเงินเพื่อใช้หลังเกษียณ
- () ซื้อตู้เย็นใหม่หนึ่งใบ
- () เรียนมหาวิทยาลัยให้จบภายในอีก 6 เดือนข้างหน้า

8. ข้อใดต่อไปนี้เป็น การตั้งเป้าหมายการเงินที่ชัดเจน (เลือกเพียงข้อเดียว)

- () เก็บเงินไว้เรียนมหาวิทยาลัยในช่วง 5 ปีจากนี้
- () จ่ายหนี้บัตรเครดิตให้หมดภายในปีนี้
- () ลงทุนในกองทุนรวมระหว่างประเทศเพื่อไว้ตอนเกษียณ
- () ออมเงินเพื่อสำรองใช้ในยามฉุกเฉินให้ครบ 10,000 บาท ภายใน 18 เดือน

9. ตัวอย่างของค่าใช้จ่ายประจำ (เลือกเพียงข้อเดียว)

- () เสื้อผ้า
- () ค่ายา
- () บริจาคเพื่อการกุศล
- () ค่าไฟ

10. ค่าใช้จ่ายในเรื่องใด ถือเป็นค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด (เลือกเพียงข้อเดียว)

- () ค่าเช่าบ้าน
- () ค่าผ่อนบ้าน
- () ค่าประกันบ้าน
- () ค่าบันเทิง

ขอขอบคุณในการตอบแบบสอบถามนี้
โปรดตรวจทานอีกครั้งว่าท่านได้ทำครบถูกต้องแล้ว

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ นางสาวหทัยรัตน์ มาประณีต

วันเดือนปีเกิด 25 พฤศจิกายน 2517

การศึกษา - Doctor of Philosophy (Sociology), Utah State University, Utah, USA, 2545.

- Master of Art (Sociology), University of Houston-Clear Lake, Texas, USA, 2541.

- ศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2538.

การทำงาน อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่ปี 2545

งานวิจัย

1. เรื่อง การวิจัยพัฒนาตัวแบบการพัฒนาเพื่อเอาชนะความยากจนระดับจังหวัด : ศึกษากรณี จังหวัดกาฬสินธุ์

แหล่งทุนสนับสนุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปริมาณเวลา 2 ปี (พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2549) เป็นผู้วิจัยร่วม

2. เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดนครนายก

แหล่งทุนสนับสนุน งบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเภทโครงการวิจัยไม่กำหนดทิศทาง ประจำปี 2548 ปริมาณเวลา 1 ปี ระหว่างมกราคม พ.ศ. 2548 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2548 เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

3. เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการออมของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร

แหล่งทุนสนับสนุน งบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเภทโครงการวิจัยไม่กำหนดทิศทาง ประจำปี 2549 ปริมาณเวลา 1 ปี 2 เดือน ระหว่างสิงหาคม พ.ศ. 2549 ถึง กันยายน พ.ศ. 2550 เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

4. เรื่อง ปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาต่อพฤติกรรมการออมของสตรีในชุมชนเมืองยากจน

แหล่งทุนสนับสนุน งบประมาณเงินรายได้ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2549 ปริมาณเวลา 1 ปี 6 เดือน ระหว่างกันยายน พ.ศ. 2549 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย